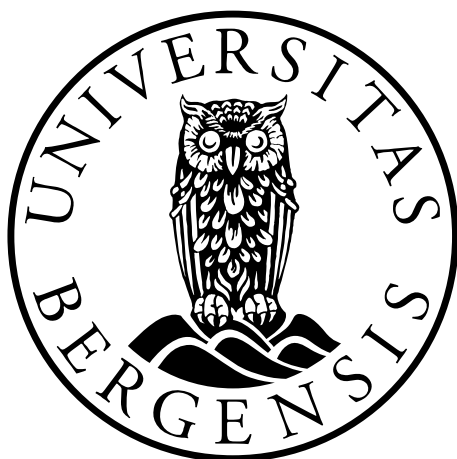

Fremmende og hemmende faktorer for tverrfaglig samarbeid i SLT

Et barnevernfaglig perspektiv

Stine Eid Wålberg

MASTEROPPGAVE

Masterprogram i barnevern

Vår 2013

Det psykologiske fakultet

HEMIL - Senteret

Veileder: Ragnhild Bjørknes

Forord

Arbeidet med denne masteroppgaven har vært en lærerik prosess som har gitt meg anledning til å fordype meg i et spennende tema. Jeg har hatt gode data å arbeide med. Dette takket være informantene og pilotinformantene mine som til tross for en travel hverdag tok seg tid til å delta i undersøkelsen. En stor takk til dere.

Jeg vil også takke Knut Skedsmo og Sonja Iren Eidissen for at dere tok dere tid til å møte oss og svare på spørsmål vi har hatt underveis i prosessen. Dere har gitt oss god kunnskap om SLT.

Frustrasjonen har til tider vært stor, og prosessen har virket uendelig lang. Uten mine medstudenter hadde perioden vært ennå tyngre, så takk til Ida, Suzanne, Kristi, Ingrid og Helge for at dere støttet meg og holdt meg med selskap på lesesalen. Det gjorde masterperioden enklere for meg. En helt spesiell takk til Kristi som jeg har samlet inn datamateriale sammen med. Du har vært en god samarbeidspartner, venninne og støtte gjennom hele året.

Takk til veilederen min Ragnhild Bjørknes. Du har hjulpet meg gjennom prosessen ved å komme med konstruktive og gode innspill.

Jeg må også takke min storesøster, Lise for all tid og energi du har lagt ned i å lese korrektur på oppgaveteksten. Og en takk til Lars som har hjulpet meg når jeg har støtt på tekniske problemer.

Og til slutt vil jeg rette en takk til kjæresten min, Espen som har holdt ut med en lite tilstedeværende kjæreste. Takk for at du har hatt tro på meg og støttet meg gjennom hele prosessen.

Bergen, mai 2013

Stine Eid Wålberg

Sammendrag

Tverrfaglig samarbeid preger i økende grad barnevernets arbeid. Kjennetegnene på barn og unge som mottar hjelp fra barnevernet er ofte sammensatte og komplekse. Erfaringene viser at slik problematikk tydelig viser behovet for helhetlige vurderinger og tverrfaglig samarbeid. Undersøkelser viser at tverrfaglig samarbeid har vært et krav i flere tiår, men at praksisfeltet ikke har løst problemene ennå. Det fryktes med dette at utsatte barn og unge fanges opp for sent. SLT er en samordningsmodell som har til hensikt å samordne lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak. Denne studien har som målsetting å bidra med kunnskap om hvilke faktorer barnevernet opplever som fremmende og hemmende for tverrfaglig samarbeid i SLT.

Utvalget består av seks barnevernledere og en nestleder. Informantene sitter som representanter for barnevernet i det koordinerende nivået i SLT. Studien er en kvalitativ evalueringstudie som etterspør barnevernlederens erfaringer med tverrfaglig samarbeid i SLT. Dybdeintervju med et semi-strukturert design ble brukt som metode for å samle inn datamaterialet, og transkripsjonene ble analysert ved å bruke tematisk analyse.

Det var fem faktorer som var sentrale i undersøkelsens funn; forankring og organisering i kommunene, faste deltakere med felles målsetting, kunnskap om hverandres tjenester, felles problemforståelse og ressurser i form av tid og stillinger. Informantene viste seg å vektlegge disse faktorene som viktige fremmende faktorer for tverrfaglig samarbeid i SLT. Faktorene påvirker hverandre gjensidig og funnene viste at dersom disse faktorene ikke oppfylles vil det virke hemmende på samarbeidet.

Funnene i studien indikerer at det er flere og sammensatte faktorer som påvirker tverrfaglig samarbeid i SLT. Samarbeid er en prosess, hvor faktorene gjensidig påvirker hverandre. Faktorene som informantene peker på at må oppfylles for å fremme samarbeid bidrar til positiv interaksjon mellom samarbeidspartnere. Dersom faktorene som fremmer samarbeid ligger til grunn kan det bidra til å skape bedre, mer helhetlige og koordinerte tjenester for barn og unge. Av studiens funn kan det se ut til at helhetlige løsninger gjennom tverrfaglig samarbeid er til det beste for utsatte barn og unge.

Innholdsfortegnelse

1. INTRODUKSJON.....	1
1.1. BAKGRUNN FOR STUDIEN.....	2
1.2. EVALUERINGSSTUDIE	4
1.3. PROBLEMSTILLING.....	4
1.4. AVGRENSNING AV OPPGAVEN	5
1.5. OPPGAVENS OPPBYGNING.....	5
2. SAMORDNING AV LOKALE KRIMINALITETSFOREBYGGENDE TILTAK.....	6
2.1. BESKRIVELSE AV TILTAKET.....	6
2.2. ORGANISERING AV SLT-MODELLEN I KOMMUNENE.....	7
2.3. GRUNNLAG FOR TILTAKET	8
2.4. SPREDNINGSPOLITIKK OG IMPLEMENTERINGSSTRATEGIER.....	8
3. TEORI OG FORSKNINGSOPPSUMMERING.....	10
3.1. TVERRFAGLIG SAMARBEID	11
3.2. TVERRFAGLIG- TVERRSEKTORIETT- TVERRETATLIG SAMARBEID	11
3.3. FORMÅLET MED TVERRFAGLIG SAMARBEID.....	13
3.4. TEORIER OM HVA SOM FREMMER OG HEMMER TVERRFAGLIG SAMARBEID	15
3.4.1. Suksesskriterier for samarbeid.....	15
3.4.2. Faktorer og komponenter som påvirker tverrfaglig samarbeid.....	17
3.4.3. Modell for organisering av samarbeid	19
3.5. TAUSHETSPLIKT	22
3.6. FORSKNINGSOPPSUMMERING AV SLT-MODELLEN.....	23
3.6.1. Erfaringer med tiltaket og evaluering i Danmark.....	23
3.6.2. Erfaringer med tiltaket og evaluering i Norge	24
4. METODE	27
4.1. GJENNOMFØRING AV UNDERSØKELSEN	27
4.1.1. Beskrivelse og begrunnelse for valgt forskningsdesign og metode.....	27
4.1.2. Vitenskapsteori og plassering av egen studie.....	29
4.1.3. Forundersøkelse	30
4.1.4. Rekruttering.....	32
4.1.5. Utvalg.....	32
4.1.6. Datainnsamling.....	34
4.2. ANALYSE.....	34
4.2.1. Valg av metode for analyse av data	34
4.2.2. Tematisk analyse.....	35
4.3. FORSKNINGSETISKE VURDERINGER KNYTTET TIL UNDERSØKELSEN	38
4.3.1. Informert samtykke	38
4.3.2. Konfidensialitet.....	39
4.3.3. Konsekvens av deltakelse i studien.....	40
4.4. TROVERDIGHET, BEKREFTBARHET OG OVERFØRBARHET	41
5. PRESENTASJON AV FUNN OG DISKUSJON	43
5.1. FORANKRING OG ORGANISERING I KOMMUNEN	45
5.1.1. Evaluering av samarbeid	46
5.1.2. Forpliktende samarbeid.....	47
5.1.3. Ledelse.....	48
5.2. FASTE DELTAKERE MED FELLES MÅLSETTING	49
5.2.1. Betydning av relasjon i tverrfaglig samarbeid	51
5.2.2. Betydningen av å møtes i tverrfaglig samarbeid.....	52

5.2.3. Betydningen av å prioritere samarbeid	52
5.2.4. Betydningen av å bidra med kompetanse i tverrfaglig samarbeid.....	54
5.3. KUNNSKAP OM HVERANDRES TJENESTER.....	56
5.3.1. Metoder som fremmer kunnskap om hverandre	57
5.3.2. Mangel på kunnskap om barnevernet.....	58
5.3.3. Et åpnere barnevern.....	60
5.3.4. Taushetsplikt	63
5.3.5. Rolleavklaring	67
5.4. FELLES PROBLEMFORSTÅELSE.....	69
5.4.1. Kartlegging av innsatsområder i samarbeid.....	72
5.5. RESSURSER I FORM AV TID OG STILLINGER.....	72
5.5.1. SLT-koordinators betydning i samarbeidet.....	75
6. OPPSUMMERENDE DRØFTING OG AVSLUTNING	77
6.1. HVA FREMMER OG HEMMER TVERRFAGLIG SAMARBEID I SLT?	77
6.2. ”READINESS TO ACT”	81
6.3. STUDIENS BEGRENSNINGER.....	82
6.4. IMPLIKASJON FOR VIDERE FORSKNING OG PRAKSIS	83
LITTERATURLISTE	85
VEDLEGG	90
1. INFORMASJONSSKRIV OG SAMTYKKEERKLÆRING	90
2. INTERVJUGUIDE.....	92
3. GODKJENNELSE FRA NSD.....	94

1. Introduksjon

Barnevernet har de siste årene vært under organisatoriske og faglige forandringer. Søkelyset blir blant annet rettet mot samarbeid mellom barnevern og andre instanser som eksempelvis politi, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), skole, barnehage og helsevesen. Bakgrunnen for disse endringene finnes i ulike offentlige dokumenter som legger føringer for tverrfaglig- og tverretattlig samarbeid. Kjennetegnene på barn og unge som mottar hjelp fra barnevernet er ofte sammensatte og komplekse, og viser tydelig behovet for tverrfaglig samarbeid. Det vises til at tverrfaglig samarbeid er avgjørende for å utvikle et helhetlig, sammenhengende og koordinert tjenestetilbud til barn og unge (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013a). I følge Barne- og likestillingsdepartementet (2009b) har tverrfaglig samarbeid vært et krav i flere tiår, men praksisfeltet har til nå ikke løst problemene. Det fryktes at barn og unge med sammensatte behov fanges opp for sent, på bakgrunn av manglende samordning mellom tjenester. Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (2013a) har på bakgrunn av dette fastsatt et mål om at barn og unge med sammensatte behov skal få helhetlige og koordinerte tiltak.

På bakgrunn av føringer og krav som de som er presentert ovenfor, utarbeidet Det Kriminalforebyggende Råd (KRÅD) i 1989 en samordningsmodell. Modellen fikk navnet Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT). Denne oppgaven vil videre omhandle barnevernets erfaringer med tverrfaglig samarbeid i SLT. Målet med SLT er å oppnå et effektivt samarbeid mellom ulike tjenester, slik at de kan støtte og utfylle hverandre i rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid (Bugge et al., 2011). Satsningen på SLT som samarbeidsmodell nevnes i flere offentlige dokumenter og føringer. Blant annet i Justis- og politidepartementets (2009) handlingsplan for kriminalitetsforebyggende tiltak og i Regjeringens mål og innsatsområder i statsbudsjettet 2013 (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013b). Samarbeid beskrives som en forutsetning for å lykkes i forebygging og bekjempelse av rus- og kriminalitet. Styrking og effektivisering av tverrfaglig samarbeid vektlegges. Det vises til at en forsterking av SLT kan bidra til dette.

1.1. Bakgrunn for studien

Barne- og likestillingsdepartementet og Statens helsetilsyn gjennomførte i 2008, i fellesskap med landets fylkesmenn og helsetilsynet i fylkene, tilsyn med kommunenes samarbeid om tjenester til utsatte barn og unge. Det ble funnet brudd på regelverkets krav i hele 90 av 114 undersøkte kommuner. Funnene i tilsynets rapport viser at det i mange kommuner ikke samarbeides slik at barn og unge får rett hjelp til rett tid. Helsetilsynet (2009) er med dette bekymret for at barn og unge som har behov for koordinerte tjenester fanges opp for sent. Det vises til at det ikke er tilstrekkelig tilrettelagt for tverrfaglig samarbeid i kommunene. Samarbeidet følges ikke opp og tjenesteutøverne har ikke tilstrekkelig kunnskap om hverandres rammer og tjenester.

Erfaringer viser at det er nødvendig å samarbeide på tvers av profesjoner og etater for å sikre best mulig oppvekstvilkår for barn og unge (Galvin & Erdal, 2007). Tverrfaglig samarbeid og koordinering av ulike tjenester er i følge Willumsen og Hallberg (2003) vesentlig for gode barnevernfaglige vurderinger. Barnevernet kan ikke drives av barneverntjenesten alene, men avhenger av det de kaller ”hverdagsbarnevernet”. Hverdagsbarnevernet består av tjenester som daglig er i kontakt med barn og unge, som for eksempel skole, utekontakt og lignende. Det er med dette behov for å utvikle mer kunnskap om tverrfaglig samarbeid i barnevernet. Denne oppgaven handler om å undersøke hvilke erfaringer barnevernet har med det tverrfaglige samarbeidet i SLT.

Både norske og internasjonale studier viser til at utsatte grupper barn og unge har større risiko for å bli kriminelle. Omsorgssvikt kan øke risikoen for å begå kriminelle handlinger (Clausen, 2004; Thornberry, Henry, Ireland & Smith, 2010; Havik, 2007; Clausen & Kristofersen, 2008; Iversen, Jakobsen, Haavik, Hysing & Stormark, 2007). Barn og unge som har vært utsatt for omsorgssvikt, og derfor vært i kontakt med barnevernet, har på bakgrunn av dette større risiko for å utvikle følelsesmessige problemer og atferdsvansker. Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (2012) peker på at barn og unge med atferdsproblemer, i alderen 12-18 år, står i fare for å utvikle alvorlig kriminalitets- og rusproblematikk dersom de ikke fanges opp.

Kjelsberg og Friestad (2008) har gjennomført en undersøkelse blant et representativt utvalg av innsatte i norske fengsler. Det kommer av undersøkelsen frem at en betydelig risikofaktor for å begå kriminelle handlinger er å ha vært i kontakt med barnevernet i løpet av oppveksten. Studien viser at 31 prosent av innsatte i norske fengsler har vært i kontakt med barnevernet. Undersøkelsen konkluderer med at rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid bør starte på et tidlig tidspunkt (Kjelsberg & Friestad, 2008).

Ungdomskriminalitet henger som oftest sammen med andre former for avvikende atferd, som eksempelvis atferdsvansker, frafall fra skole, problemer forbundet med rusmidler, samt vagabondering. Symptomene på slik atferd kommer til syne på flere arenaer som skole og fritid. Barn og unges utvikling og sosialisering foregår i økende grad på ulike arenaer i samfunnet. Kriminalitet inngår som regel som ett element i et større bilde. Dette forutsetter at barnevernet har god kunnskap om andre tjenester og etaters ansvarsområder og tjenestetilbud, og kan inngå i samarbeid for å løse helhetlige og komplekse problemer (Clausen & Kristofersen, 2008; Harker, Dobel-Ober, Berridge & Sinclair, 2004).

Dette bidrar til at barnevernet har måttet rette fokus mot samarbeid mellom ulike tjenester for å løse sosiale problemer (Harker et al., 2004; Egge, Barland, Ruud & Haaland, 2008). Barnevernet står ovenfor en stor utfordring i forhold til forebygging av kriminell atferd. I et forebyggende perspektiv vil samarbeidet mellom det kommunale barnevernet og andre sentrale aktører, som skole, politi og lignende være avgjørende (Andersson et al., 2005). SLT er en samordningsmodell som legger til rette for at ulike arenaer og tjenester (eksempelvis politi, helse, psykiatri, skole og barnevern) kjenner til hverandre, og samarbeider om å forebygge problemer som går på tvers av tjenestegrenser (Egge et al., 2008).

Justis- og politidepartementet (2009) har utarbeidet en kriminalitetsforebyggende handlingsplan. Handlingsplanen skal legge til rette for en effektiv innsats for å forhindre at kriminelle handlinger begås for første gang. Det legges vekt på at kriminalitetsforebyggende arbeid ikke kan utføres av politiet alene. Årsakene til kriminalitet er mange, og vil dermed kreve tiltak innenfor flere etater og nivåer. For at kriminalitetsforebyggende arbeid skal lykkes kreves det tidlig intervensjon, styrket kunnskapsforankring, samt styrket samarbeid. Handlingsplanen legger vekt på at omsorgssvikt må forebygges. I dette arbeidet må det rettes oppmerksomhet mot kompetanse, samt evne til å avdekke denne type problematikk. Det blir

særlig vektlagt at samarbeid mellom ulike instanser vil være avgjørende for å lykkes i arbeidet på dette området, og at SLT-modellen bør benyttes (Justis- og politidepartementet, 2009).

1.2. Evalueringsstudie

Denne studien etterspør barnevernlederes opplevelser og erfaringer med tverrfaglig samarbeid i SLT. Studien er en kvalitativ evalueringsstudie fordi jeg systematisk etterspør barnevernledernes erfaringer med hva som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid i SLT (Halvorsen, 2004). Datamaterialet er innhentet ved bruk av kvalitative intervjuer av seks barnevernledere og en nestleder. Ved å søke etter barnevernlederes erfaringer kan studien bidra til å utvikle en refleksiv praksis over hva som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid for barnevernet i SLT.

1.3. Problemstilling

Formålet med denne undersøkelsen er å undersøke barnevernets erfaringer med tverrfaglige samarbeidet i SLT. Undersøkelsen har til hensikt å bidra med kunnskap om hvilke faktorer det kommunale barnevernet opplever som hemmende og fremmende for tverrfaglige samarbeidet i SLT. På bakgrunn av dette er problemstillingen min som følger:

”Hvilke faktorer opplever det kommunale barnevernet som fremmende og hemmende for det tverrfaglige samarbeidet i Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT)?”

For å besvare problemstillingen min har jeg konkretisert fem underspørsmål til problemstillingen min. Samtlige av spørsmålene handler om barnevernets erfaringer og er som følger:

- ”Hvordan påvirker forankring og organisering tverrfaglig samarbeid i SLT?”
- ”Hvordan kan faste deltakere og en felles målsetting bidra til å fremme tverrfaglig samarbeid i SLT?”
- ”På hvilken måte påvirker kunnskap om hverandres tjenester tverrfaglig samarbeid i SLT?”
- ”Har de ulike aktørene i SLT felles problemforståelse?”
- ”Hvordan kan mangel på ressurser forstås som en faktor som hemmer tverrfaglig samarbeid i SLT?”

1.4. Avgrensning av oppgaven

SLT har to hovedfokus, forebygging og tverrfaglig samarbeid. Jeg har avgrenset denne studien til å omhandle tverrfaglig samarbeid i SLT, og barnevernets, fremfor andre aktørers perspektiv inn i dette samarbeidet. Begrunnelsen for studiens avgrensning er i hovedsak relatert til oppgavens problemstilling. Samtidig er valget mitt om å fordype meg i tverrfaglig samarbeid i SLT også basert på interesse. Problematikken rundt utsatte barn og unge blir i dagens samfunn stadig mer kompleks. Det vises til at samarbeid kan bidra til å løse disse utfordringene. Tverrfaglig samarbeid i SLT er med dette høyst aktuelt.

Det er forsket mye på tverrfaglig samarbeid både nasjonalt og internasjonalt. Det finnes med dette et mangfold av litteratur og teoretiske modeller. Jeg har valgt å ta utgangspunkt i tre modeller som teoretisk rammeverk for denne oppgaven. Suksesskriterier og hindringer for tverrfaglig samarbeid (Galvin & Erdal, 2007), faktorer og komponenter som påvirker tverrfaglig samarbeid (Bronstein, 2003) og organisering av samarbeid (Willumsen & Hallberg, 2003). Disse modellene er valgt for å belyse og diskutere undersøkelsenes funn. I fremstillingen av relevant forskning har jeg valgt å legge hovedvekt på forskning fra Skandinavia (SLT og SSP), da dette er spesielt relevant for min studie.

1.5. Oppgavens oppbygning

Jeg vil i kapittel 2 starte med å introdusere SLT som modell. I Kapittel 3 redegjør jeg for ulike begrep innenfor samarbeid, presenterer tre teoretiske modeller som oppgavens rammeverk og oppsummerer erfaringene som er gjort med modellen i Norge og Danmark. Deretter vil jeg i kapittel 4 gjøre rede for undersøkelsens gjennomføring, analyse, etiske vurderinger og studiens troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet. I kapittel 5 blir studiens funn presentert og diskutert opp mot oppgavens teoretiske rammeverk og annen relevant forskning. I kapittel 6 vil jeg presentere en oppsummerende drøfting og avslutning som viser til studiens sentrale funn. Avslutningsvis vil jeg reflektere over studiens begrensninger og implikasjoner for videre forskning og praksis.

2. Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak

I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for og beskrive SLT. Jeg vil vise gangen i, og bakgrunnen for etableringen av SLT i Norge. KRÅD har lagt føringer for hvordan SLT-modellen bør implementeres i kommunen, og avslutningsvis i dette kapittelet er disse føringene presentert.

2.1. Beskrivelse av tiltaket

SLT står for Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak, og er utviklet av KRÅD i samarbeid med fem departementer. Modellen er utprøvd i om lag 200 norske kommuner. Erfaringene har stort sett vært positive, og modellen var i juli 2012 etablert i 185 norske kommuner. KRÅD ble etablert i 1980, og er regjeringens organ for langsiktig og prinsipiell kriminalpolitisk tenkning. KRÅD har som oppgave å fremme samarbeid mellom myndigheter og organisasjoner, samt veilede om kriminalitetsforebyggende strategier og konkrete tiltak. Hovedfokuset er rettet mot forebygging av kriminalitet blant barn og unge. SLT-arbeidet administreres og drives av KRÅD. Rådet er administrativt underlagt Justis- og beredskapsdepartementet, men baserer sitt arbeid på et fritt faglig grunnlag (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009b).

SLT er basert på den danske SSP-modellen som står for Samarbeid mellom skole, sosialetat og politi. SSP-modellen ble utarbeidet av Det Kriminalpræventive Råd (DKR) i Danmark, og ble introdusert av KRÅD i Norge tidlig på 1990-tallet (KRÅD, 2013). SLT startet som et prøveprosjekt i syv norske kommuner. Modellen ble det prøvd ut gjennom tre år. Sentrale aktører i prosjektet var skole, barnevern, politi, helse- og sosialetat (Andersson et al., 2005). SLT-modellen ble utarbeidet for å samordne ressurser og tiltak i lokalsamfunnet på tvers av etater og tjenester, og for å arbeide rus- og kriminalitetsforebyggende. SLTs målgruppe er i hovedsak rettet mot barn og unge opp til 23 år (Bugge et al., 2011).

SLT-modellen handler om å samordne tiltak og ressurser på tvers av tjenester og etater. Modellen er en nasjonal tverretatlig samarbeidsmodell hvor både det statlige og kommunale forvaltningsnivået er representert. Målet med SLT er at barn og unge skal få rett hjelp til rett tid, av et hjelpeapparat som samarbeider på tvers av etater og faggrupper. SLT består av ulike aktører fra forskjellige forvaltningsnivå, samt en SLT-koordinator som skal være inspirator og pådriver i arbeidet. Hensikten med SLT er å koordinere kunnskap, kompetanse og ressurser.

Når ulike etater og faggrupper møtes for å utveksle kunnskap og erfaringer blir det enklere og mer effektivt å arbeide målrettet mot et felles mål – forebygging. Det er nødvendig at tjenestene blir kjent med hverandres arbeidsmetoder og kulturer, samt at de samordner tiltak og arbeider om felles oppgaver. Dersom signalene fanges opp tidligere kan tiltakene settes inn raskere og mer presist (KRÅD, 2013).

SLT skal identifisere problemområder og utfordringer som kommunen har i forhold til risikoutsatte barn og unge, samt iverksette tiltak (Andersson et al., 2005). Norske kommuner varierer i befolkningstall, organisering, areal og befolkningstetthet. SLT-modellen er utarbeidet slik at den skal kunne tilpasses alle kommuneorganiseringer i Norge. KRÅD har utarbeidet en håndbok som viser hvordan modellen ideelt bør implementeres (se kapittel 2.4), men hver enkelt kommune står selv fritt til å tilpasse modellen til sitt lokalsamfunn. SLT-modellen skal sikre at de ressursene som allerede finnes i kommunen og hos politiet, blir mer samkjørt og målrettet (KRÅD, 2013).

2.2. Organisering av SLT-modellen i kommunene

Erfaringene som er gjort med SLT-modellen i Norge, samt erfaringer fra SSP-modellen i Danmark viser at tiltak bør organiseres på tre nivå; styringsnivå, koordinerende nivå og utførende nivå. Den overordnede styringen av SLT må forankres gjennom en styringsgruppe på øverste nivå i lokalsamfunnet. Eksempelvis ordfører, øverste politimyndighet eller andre relevante toppledere, samt SLT-koordinator. Styringsgruppens oppgaver er å etablere de overordnede rammene for kommunens totale innsats for rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid (Grundhus, Egge, Strype & Myhrer, 2008; Bugge et al., 2011; Boolsen, 2000).

KRÅDs SLT-håndbok anbefaler også å etablere en koordineringsgruppe, også kalt arbeidsutvalg. Aktørene på dette nivået må være sentralt plassert i sine respektive virksomheter slik at de kan fatte beslutninger og sette inn ressurser i tverrfaglig og forebyggende arbeid. Gruppen består som oftest av mellomledere i eksempelvis politi, barnevern og skole. Koordineringsgruppens oppgave er praktisk koordinering av det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet (Grundhus et al., 2008; Bugge et al., 2011). Denne undersøkelsen tar utgangspunkt i barnevernlederens erfaringer med tverrfaglig samarbeid i SLTs koordineringsgruppe.

Det utførende nivå har som oppgave å direkte utføre det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet. Dette vil i praksis omfatte førstelinjetjenesten som har direkte kontakt med barn og unge (Andersson et al., 2005). Styringen av dette arbeidet skjer gjennom hver enkelt virksomhet. Det er med dette avgjørende at kommunikasjonen fra styringsgruppen og koordineringsgruppen når frem til det utførende nivå (Grundhus et al., 2008).

Erfaringene viser at det er koordinering som gjør samarbeid effektivt (Grundhus et al., 2008; Boolsen, 2000; Crawford, 1998). KRÅD har derfor lagt tydelige føringer for hvordan SLT-koordinatoren skal arbeide. Det er koordinatoren som bidrar til samordning ved å ta ansvar for og inspirere til samarbeid. I følge KRÅD vil samordning virke etter hensikt dersom det ansettes en SLT-koordinator som får et overordnet ansvar for å være pådriver på alle nivå og ledd i samarbeidet. Koordinatoren skal dermed delta på alle tre nivåene i modellen og sørge for informasjonsflyt mellom de (Grundhus et al., 2008; Bugge et al., 2011).

Implementeringen og evalueringen av SLT-modellen gjøres lokalt i hver enkelt kommune. KRÅD har ikke ansvar for å følge opp hvorvidt kommunene oppnår resultater ved å arbeide etter SLT-modellen. Dette er i tråd med ideen om at lokalsamfunnet selv er best egnet til å vurdere om man oppnår gode resultater med sitt lokale kriminalitetsforebyggende arbeid (Bugge et al., 2011).

2.3. Grunnlag for tiltaket

SLT-modellen stammer som nevnt fra den danske SSP-modellen som har eksistert siden 1977. Modellen er ikke forankret i spesifikk teori, men er utarbeidet på bakgrunn av praksiserfaringer. SSP-samarbeidet er i følge DKR (2012) en sterk og velorganisert tverrfaglig samarbeidsmodell som bidrar til å inspirere til samarbeid. Utgangspunktet for etableringen av SSP-modellen var behovet for et mer formalisert samarbeid mellom skole, sosialforvaltning og politi. Det var behov for å kvalifisere den tidlig forebyggende og tverrfaglige innsatsen ovenfor barn og unge. SLT-modellen bygger med dette på erfaringsbasert kunnskap, fremfor teori og empiri.

2.4. Spredningspolitikk og implementeringsstrategier

De siste årene har forskere innenfor kriminologi rettet søkelyset mot viktigheten av god implementering for kriminalitetsforebyggende arbeid. Elementer som hvordan modellen

utføres og evalueres er sentrale. Kriminalitetsforebyggende arbeid inneholder tre faktorer; tverrfaglig samarbeid, implementering og evaluering (Crawford, 1998). Sørli et al. (2010) definerer implementering som spesifiserte aktiviteter som skal til for å gjennomføre en bestemt metode. I denne studien undersøkes faktorer som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid i SLT. Den ideelle SLT-modellen er skissert i SLT-håndboken (Bugge et al., 2011). Håndboken legger føringer for hva som må ligge til grunn for å implementere SLT i kommunen:

- Det må ansettes en SLT-koordinator. Koordinatoren skal sikre at alle som arbeider med rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid møtes regelmessig, oppnår felles problemforståelse og samordner sine tiltak og ressurser.
- Det må etableres en styringsgruppe der ledelsen i kommunen og politiet angir klare mål og prioriteringer for forebygging. Disse målene må også innarbeides i kommunens planverk.
- Det må etableres en koordineringsgruppe som avdekker problemer og utfordringer, samt setter inn målrettede tiltak og ressurser.

Implementeringen av et tiltak kan ofte by på utfordringer. For å sikre at den fullverdige versjonen av intervensjonen praktiseres må implementering fokuseres. Mangler og avvik kan avdekkes gjennom forskningsbasert evaluering av implementeringen. Dersom det skal være mulig å evaluere samsvaret mellom idealmodell og praksis må det foreligge en konkret beskrivelse av tiltaket. Det pekes imidlertid på at implementeringskvaliteten varierer. Ikke alle retningslinjene for implementering av tiltaket skal følges. Tiltaket bør tilpasses lokale forhold (Sørli et al., 2010). SLT er implementert på ulike måter i kommunene i Norge. Det er betydelige variasjoner i valg av organisasjonsmodell. Dette kommer av at de ulike kommunene står ovenfor forskjellige utfordringer i det forebyggende og tverrfaglige samarbeidet. KRÅD har likevel utarbeidet en SLT-håndbok som legger føringer for hvordan modellen bør implementeres. Sørli et al. (2010) understreker at endringene i modellen ikke kan være store eller tilfeldige, men godt begrunnet.

Se kapittel 4 for en forskningsoppsummering av SLT-modellen.

3. Teori og forskningsoppsummering

I dette kapitlet presenterer jeg oppgavens teoretiske rammeverk. Innledende starter jeg med å presentere barnevernets lovbestemmelser og forpliktelser i henhold til samarbeid. Dette for å tydeliggjøre at barnevernet er pålagt å samarbeide med andre instanser, og i denne forbindelse i SLT. Jeg vil gjøre rede for samarbeid ved en begrepsavklaring rundt samordning, tverrfaglig-, tverrsektorielt- og tverretatlig samarbeid. Videre vil jeg presentere tre teoretiske modeller som rammeverk for oppgavens diskusjon:

- Suksesskriterier for samarbeid (Galvin & Erdal, 2007)
- Faktorer og komponenter som påvirker tverrfaglig samarbeid (Bronstein, 2003; Martinussen & Adolfsen, 2011)
- Modell for organisering av samarbeid (Willumsen & Hallberg, 2003)

Disse modellene har jeg valgt å benytte på bakgrunn av oppgavens problemstilling og undersøkelsens funn. Sammen tilfører de tre modellene ulik forståelse av hva som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid, samtidig som de underbygger hverandre. Galvin og Erdal (2007) trekker frem faktorer om hva som er suksesskriterier, og hvilke faktorer som oppleves som hindringer for samarbeid. Bronstein (2003) underbygger noen av Galvin og Erdals (2007) faktorer, men tilfører også flere faktorer og en bredere forståelse. Willumsen og Hallberg (2003) tilfører forståelsen av at tverrfaglig samarbeid er en prosess. I likhet med Willumsen og Hallberg (2003) supplerer Martinussen og Adolfsen (2011) forståelsen av prosesser innad i samarbeid.

Betydningen av taushetsplikt i tverrfaglig samarbeid har blitt viet mye oppmerksomhet. Også i min studie er dette temaet tatt opp som en faktor som påvirker tverrfaglig samarbeid. Jeg vil derfor presentere en teoretisk framstilling av hva begrepet og problematikken rundt taushetsplikt består av. Avslutningsvis i kapitlet vil jeg presentere en forskningsoppsummering av SLT. Modellen har blitt evaluert tre ganger i Norge av Ulfrstad (1993), Egge et al. (2008) og Grundhus et al. (2008). I Danmark har tilsvarende modell (SSP) blitt evaluert av Boolsen (2000). Jeg vil gi en kort beskrivelse av metode for så å oppsummere de viktigste funnene i forskningen.

3.1. Tverrfaglig samarbeid

Barnevernet har etter lov om barneverntjenester (1992) § 1-1 ”ansvar for å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg.” I litteraturen pekes det på at tverrfaglig- og tverretatlig samarbeid kan bidra til å løse denne oppgaven. I barnevernlovens (1992) § 3-2 heter det at barneverntjenesten skal ”medvirke til at barns interesser ivaretas også av andre offentlige organer. Barneverntjenesten skal samarbeide med andre sektorer og forvaltningsnivå når dette kan bidra til å løse oppgaver som den er pålagt etter loven.” Barneverntjenesten oppfordres også i barnevernlovens § 3-3 til å samarbeide med frivillige organisasjoner som arbeider med barn og unge. Barnevernet skal med dette være en pådriver ovenfor andre tjenester slik at utsatte barn og unge sikres et tilstrekkelig samordnet og helhetlig tjenestetilbud (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013a).

3.2. Tverrfaglig- tverrsektorielt- tverretatlig samarbeid og samordning

Tverrfaglig samarbeid defineres som ”an effective interpersonal process that facilitates the achievement of goals that cannot be reached when individual professionals act on their own” (Bronstein, 2003, s. 299). Harker et al. (2004) peker på at samarbeid betegnes på ulike måter i forskjellig teoretiske fremstillinger. Dette kan føre til at det blir uklart hvorvidt forskjellige betegnelser refererer til det samme. Dagens forskning gir ikke et felles språk for å beskrive samarbeid (Willumsen & Hallberg, 2003). Willumsen (2009) viser til at dette kan være et tegn på at fenomenet tverrfaglig samarbeid er under utvikling.

Det skilles mellom tverrfaglig-, tverrsektorielt- og tverretatlig samarbeid. Tverrfaglig samarbeid innebærer at flere yrkesgrupper med ulik faglig bakgrunn arbeider sammen om en felles oppgave (Morrison & Glenny, 2011; Fosse, 2007; Galvin & Erdal, 2007). Gjertsen (2007) peker på at tverrfaglig samarbeid kan forstås slik at hver profesjon har sin kjernekompetanse. Profesjonene har som regel overlappende kompetanse. Ved å avklare de ulike profesjonenes kjernekompetanse vil det kunne legge til rette for, og fremme samarbeid.

Tverrsektorielt samarbeid handler om å samarbeide på tvers av de ulike sektorene i kommunen. Tverretatlig samarbeid innebærer å samarbeide på tvers av etatsgrenser i kommunen, eksempelvis barnevern og politi (Galvin & Erdal, 2007). Harker et al. (2004)

hevder at det er tverrfaglig samarbeid som er den mest nyttige betegnelsen på samarbeid mellom yrkesgrupper.

Forskning på tverretattlig samarbeid peker på begrepsforskjeller mellom samarbeid og samordning. SLT står som nevnt for Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak, og er med dette en samordningsmodell fremfor en samarbeidsmodell. Jeg ser med dette at det er behov for en begrepsavklaring rundt samarbeid og samordning. Samordning indikerer at det kreves koordinering av informasjon og ressurser, mens samarbeid i større grad er en frivillig prosess. Det betyr at samordning i større grad forplikter partene til å delta i samarbeidet. Samordning er ofte mer formalisert og krever dermed større grad av ressurser, forpliktelse og varighet (Grundhus et al., 2008). Samordning påvirker tjenesters selvstendighet ved at styring og makt overføres til en fellesenhet. Beslutninger som blir fattet av fellesenheten blir dermed forpliktende for de tjenester som inngår. Samarbeid skal imidlertid også være forpliktende på tross av at tjenestene ikke oppgir noe av sin styring. Det er imidlertid ikke like forpliktende, og derfor ikke like enkelt å følge opp. Dersom samarbeid skal fungere må de ulike aktørene selv forplikte seg til samarbeid.

Fosse (2007) har utarbeidet en tabell som tydelig viser ulikhetene mellom samarbeid og samordning. Dette er illustrert i tabell 3.1.

	Samarbeid	Samordning
Formaliseringsgrad	Få formelle regler	Formalisert samarbeid
Målprioritering	Mål/aktiviteter knyttet til enkeltorganisasjoner	Prioritere felles mål og aktiviteter
Forpliktelser	Ingen formelle forpliktelser	Vertikale og horisontale forpliktelser
Personellressurser	Få involverte, flest fra grunnplaner	Involvere flere, ledere deltar
Avkall på autonomi	Avgir lite autonomi	Truer organisasjonens autonomi

Tabell 3.1. *Oversikt over forskjellene mellom samarbeid og samordning* (hentet fra Fosse, 2007).

I denne oppgaven har jeg valgt å benytte begrepet tverrfaglig samarbeid som begrep for all type samarbeid og samordning som inngår i SLT-arbeidet.

3.3. Formålet med tverrfaglig samarbeid

Psykososiale problemer hos barn og unge er et økende problem i dagens samfunn (Galvin & Erdal, 2007). Utfordringene er komplekse og krever dialog og samhandling mellom ulike instanser på ulike nivå (Justis- og politidepartementet, 2009). På bakgrunn av slike utfordringer er formålet med tverrfaglig samarbeid å utarbeide et helhetlig tjenestetilbud for barn og unge som har behov for flere og sammensatte tjenester (Morrison & Glenny, 2011; Barne- og familiedepartementet, 2000; Haugen & Almvik, 2009). Galvin og Erdal (2007) hevder at det i dagens samfunn er behov for å arbeide og tenke helhetlig når det gjelder rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid som er rettet mot barn og unge. For å oppnå dette pekes det fra statlig og politisk hold på at samarbeid på tvers av forvaltningsnivå (kommune og stat), og ulike etater er sentralt. Det å styrke samarbeidet mellom ulike aktører er en grunnstein i Regjeringens forebyggingsstrategi (Departementene, 2009).

Rus- og kriminalitetsproblematikk er sammensatt og det vil ofte være flere instanser som kjenner til situasjonen, men på ulike måter. Det er derfor avgjørende at hele nettverket rundt barn og unge kan bidra og formidle sin forståelse av, og kunnskap om situasjonen. Alle inkluderte aktører vil ha betydelige opplysninger som er nødvendige for å skape et helhetlig bilde. For å utvikle en felles forståelse av hvordan en skal arbeide mot et felles mål er det avgjørende å dele opplysninger, kunnskap og kompetanse på tvers av tjenester (Galvin & Erdal, 2007).

Det pekes på at ulikhet er nøkkelordet for tverrfaglighet. Aktørene i SLT er ansatt i ulike tjenester og etater i kommunen og i andre forvaltningsnivå. Dette betyr at aktørene møter barn og unge på forskjellige måter. Ulik tilnærming bidrar til at hver enkelt får forskjellig innblikk i og kunnskap om barn og unges situasjon. Dersom ulike inntrykk og erfaringer deles og bringes inn i fellesskap vil det skape muligheter til å oppnå et nyansert og tverrfaglig bilde (DKR, 2012; Galvin & Erdal, 2007). Tverrfaglig samarbeid kan bidra til å gi faglig støtte og økt kompetanse. Feilvurderinger i saker kan oppstå. Et tverrfaglig samarbeid som bidrar til å gi et helhetlig bilde av situasjonen vil kunne bidra til å korrigere feilkilder. Gjennom tverrfaglig samarbeid og helhetlige vurderinger vil en kunne øke kvaliteten på det arbeidet

som blir utført. En enkelt yrkesutøvers kompetanse utgjør kun en del av helheten. Tverrfaglige møter og kunnskapsutveksling kan med dette bidra til å øke kompetansenivået hos de ulike aktørene (Galvin & Erdal, 2007).

Det er avgjørende at ansatte har kjennskap til aktuelle samarbeidspartnere, og tjenestens regelverk rundt taushetsplikt (Helsetilsynet, 2009). I følge Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (2013a) handler et velfungerende samarbeid om å utnytte tilgjengelige ressurser, virkemidler og kompetanse til barn og unges beste. Galvin og Erdal (2007, s. 29) beskriver formålet med tverrfaglighet slik: ”utbyttet av tverrfaglighet kan sammenliknes med musikken fra et orkester. Den enkelte skal kunne spille på sitt instrument for at resultatet skal bli godt. Det skal være felles noter og en koordinator/dirigent for å samle trådene.”

Flere forskere viser til at tverrfaglig samarbeid er opplagt positivt (Repstad, 2004; Willumsen, 2008). Argumentene som ofte trekkes frem er at to hoder tenker bedre enn ett, og at det er enklere og mer effektivt å få ting gjennomført dersom en er flere. Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (2013a) viser i likhet med Repstad (2004) og Willumsen (2008) til at behovet for samarbeid er åpenbart, men at det er krevende å oppnå. I barnevernet har det oppstått en interesse rundt betydningen av samarbeid. Andersson et al. (2005) peker på at samarbeid på tvers av profesjoner ofte er ønskelig og hensiktsmessig. Erfaringer viser imidlertid at det ofte kan være vanskelig å få i gang og skape kontinuitet i samarbeidet (Barne- og familiedepartementet, 2000).

Det pekes på at sentrale tjenester som arbeider med barn og unge ikke har samme mål og fokus, og dermed mislykkes med å kommunisere og samarbeide på tvers (Harker et al., 2004). I følge Willumsen og Hallberg (2003) og Morrison og Glenny (2011) finnes det lite forskning på effekten av samarbeid mellom barnevernet og andre yrkesgrupper. Det er ofte forskning fra andre felt innenfor sosialt arbeid som benyttes for å dokumentere hvorvidt tverrfaglig samarbeid innenfor en barnevernfaglig kontekst er hensiktsmessig. Om samarbeid faktisk bidrar til å bedre beslutningsprosesser og fremme velferd er dermed ikke tilstrekkelig dokumentert (Willumsen & Skivenes, 2005; Morrison & Glenny, 2011). Willumsen og Hallberg (2003) peker på at dette reflekterer en ukritisk aksept av fordelene ved samarbeid i barnevernet, og at det er behov for å utvikle bredere kunnskap på området.

3.4. Teorier om hva som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid

3.4.1. Suksesskriterier for samarbeid

Galvin og Erdal (2007) har gjennom praksiserfaringer og litteratur definert ulike suksesskriterier og hindringer for tverrfaglig samarbeid. De forholdene som hemmer tverrfaglig samarbeid er i all hovedsak de motsatte av hva som fremmer. Kriteriene tilfører en forståelse av hvilke faktorer som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid i SLT. Jeg vil beskrive de kriteriene og hindringene som er relevante for denne undersøkelsens funn.

Galvin og Erdal (2007) peker på følgende syv suksesskriterier for tverrfaglig samarbeid.

Forankring

Samarbeidssystemer må forankres i kommunens planverk slik at samarbeidet ikke avhenger av enkeltpersoner. Tverrfaglig samarbeid krever at alle instanser forplikter seg og implementerer tverrfaglig samarbeid i sine fagplaner. Ansvar må være plassert og ledelsen behøver å være involvert. Planene må godkjennes og vedtas både administrativt og politisk. Inngangsnøkkelen til et godt samarbeid er at alle i enheten kjenner til og har et eierforhold til planverket.

Felles målsetting

Partene må ha en felles målsetting for at samarbeidet skal fungere optimalt. Dersom målsettingen er felles vil arbeidet bli mer målrettet og effektivt, og det vil bli enklere å finne felles metoder og strategier for å nå målene. Alle aktørene må være bevisst hva de ønsker å oppnå med samarbeidet.

Realistisk syn på samarbeidsmuligheter

En viktig forutsetning for samarbeid er at en kan være selvkritisk innenfor egen enhet. Samtidig må en kunne se nytten av andre enheters kompetanse, og hva de har å bidra med. Viljen til å endre egen praksis må være større enn viljen til å leve i konflikt med andre tjenester. Dette vil enklere kunne oppnås dersom en har kunnskap om hverandres tjenester.

Nytteopplevelse

For å skape et meningsfullt samarbeid er det viktig at alle parter opplever det som nyttig. Hver enkelt enhet må se nytten av og behovet for andre tjenesters kompetanse. Fordeling av arbeidsoppgaver vil kunne føre til mindre arbeidsbyrde for hver enkelt tjeneste.

Nødvendighet

Samarbeidet må være en arbeidsmetode for å oppnå et felles mål. Det må foreligge en felles forståelse av hva som er viktige oppgaver og hvordan de skal løses. Dersom en felles forståelse ligger til grunn vil det være enklere å se nødvendigheten av å samarbeide.

Kunnskap om hverandre

Aktørene i et samarbeid må ha kunnskap om hverandres kompetanse, rolle, oppgaver og ansvarsområder. Samarbeidspartnere har behov for å identifisere hverandres sterke sider, og utnytte og utvikle disse maksimalt.

Kompetanse

For å lykkes i tverrfaglig samarbeid er det avgjørende at aktørene har en felles kompetanse, i tillegg til den faglige kompetansen hver enhet innehar. Utgangspunktet for å utvikle en slik felles kompetanse bør være et felles verdigrunnlag, slik at alle får en felles forståelse av viktigheten rundt oppgaven det skal samarbeides om.

Galvin og Erdal (2007) peker videre på seks hindringer som det er spesielt viktig å være oppmerksom på i tverrfaglig samarbeid.

Domenekonflikter

Domenekonflikter kan oppstå dersom tjenestene i samarbeidet føler seg truet og vil verne om eget fagområde. Tjenestenes holdninger må derfor tydeliggjøres.

Gevinsten er asymmetrisk fordelt

Samarbeid svekkes dersom deltakerne ikke opplever at de får noe igjen for det. Enda vanskeligere er det dersom samarbeidet får uheldige konsekvenser. Hver enkelt aktør må oppleve samarbeidet som nyttig. Nytteopplevelse kan oppnås ved at en tilfører noe til samarbeidet og opplever å få noe igjen i form av for eksempel mindre arbeidsoppgaver.

Profesjonsinteresser

I et tverrfaglig samarbeid vil det ofte sitte aktører med ulik faglig bakgrunn. Lite kjennskap til hverandres arbeidsområder kan svekke samarbeidet ved at profesjonene ikke har tillit til hverandres kompetanse på området.

Motstridende oppgaver hos etatene

Ulike målsettinger ovenfor den målgruppen en skal samarbeide for kan vanskeliggjøre samarbeid. Hver tjeneste kan ha ulik tilnærming ovenfor målgruppen.

Pålagt samarbeid

Det pekes på at samarbeid må være forpliktende fremfor frivillig, men pålagt deltakelse som aktørene selv ikke ser behovet for er et dårlig utgangspunkt. Det er avgjørende at alle tjenester og instanser opplever deltakelse og medbestemmelse i samarbeidet.

Manglende ressurser

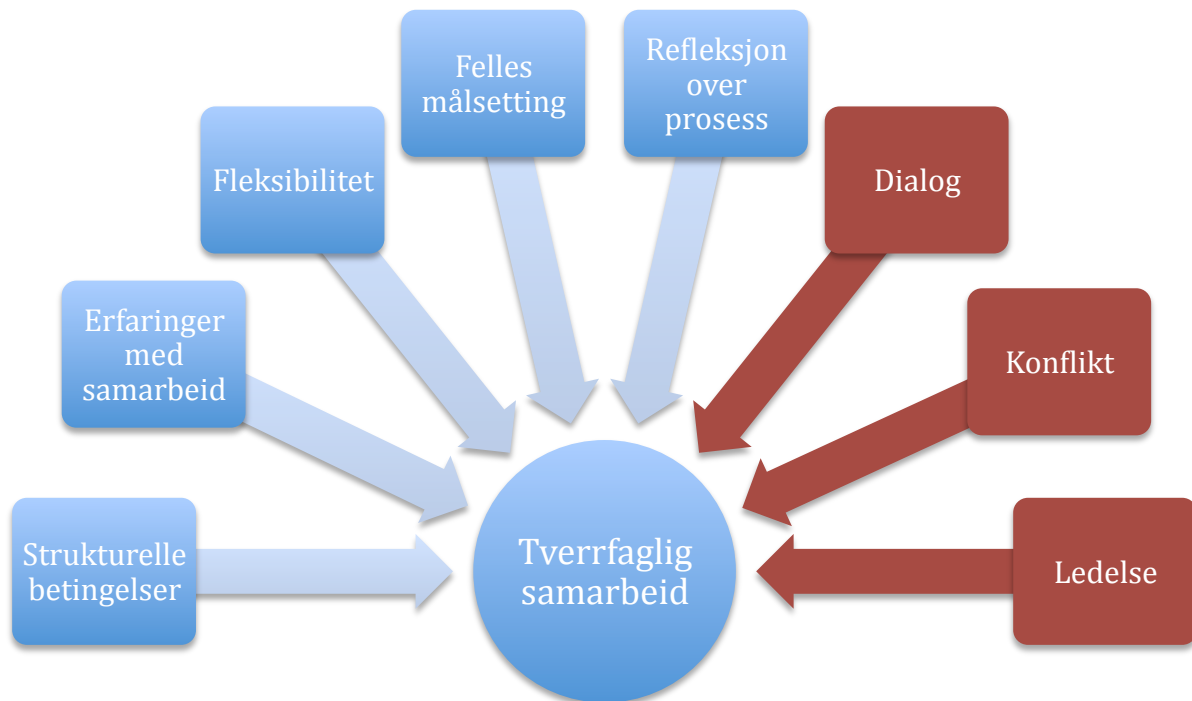
Ressursmangel er et hinder for tverrfaglig samarbeid. Mange arbeidsoppgaver i egen tjeneste kan føre til at tverrfaglig samarbeid ofte oppleves som et spørsmål om ressurser. Et hinder kan være at tjenestene ikke prioriterer samarbeid.

3.4.2. Faktorer og komponenter som påvirker tverrfaglig samarbeid

Bronstein (2003) gir en oversikt over og beskriver ulike faktorer og komponenter som påvirker tverrfaglig samarbeid. Funnene er basert på studier av sosialarbeidere og gjennomgang av relevant teori. Martinussen og Adolfsen (2011) peker på at Bronstein (2003) i liten grad beskriver prosesser innad i samarbeidet som også vil ha betydning for samarbeidets effektivitet.

Jeg vil nå illustrere en modell som er basert på Bronsteins (2003) faktorer og komponenter for samarbeid (s. 303, s. 299) og Martinussen og Adolfsens (2011) prosesser innad i samarbeidet (s. 48). Modellen er ment å være en felles fremstilling av komponentene og faktorene som bidrar til å oppnå et suksessfullt tverrfaglig samarbeid mellom barnevernarbeidere og andre profesjoner. Modellen tilfører en bredere forståelse av flere faktorer som kan påvirke tverrfaglig samarbeid. Tverrfaglig samarbeid mellom yrkesutøvere fra ulike profesjoner bør med dette inneholde følgende faktorer og komponenter; strukturelle betingelser, erfaringer

med samarbeid, fleksibilitet, felles målsetting, refleksjon over prosess (egen oversettelse), dialog, konflikt og ledelse. Modellen er illustrert i figur 3.2.

Figur 3.2. *Faktorer og komponenter som påvirker tverrfaglig samarbeid* (figurens blå piler er basert på Bronstein, 2003, s. 299 og 303, og de røde pilene er basert på Martinussen & Adolfsen, 2011, s. 48).

Strukturelle betingelser innebærer at det kan være strukturelle aspekter i form av ressurser som påvirker yrkesutøveres arbeid. Antall saker, tid, støtte og ressurser vil påvirke samarbeid. *Erfaringer med samarbeid* handler om at erfaringer en har vil kunne påvirke samarbeidsprosessen. Samarbeidskompetanse er sentralt. Samarbeid er noe som må læres. *Fleksibilitet* som samarbeidskomponent handler om å kunne se forbi egne synspunkter og verdsette andres. For å oppnå felles målsetting kreves fleksibilitet av deltaker. Evnen til å inngå kompromisser er verdsatt. *Felles målsetting* viser til at alle må dele ansvaret for å lykkes med og nå målene for samarbeidet (Bronstein, 2003). Litteraturen på feltet viser i følge Bronstein (2003) til at hovedkriteriet for å oppnå suksess i tverrfaglig samarbeid er å identifisere et kollektivt eierskap av mål. For å oppnå en felles målsetting må alle, på lik linje, påta seg ansvar for egen rolle i samarbeidet. *Refleksjon over prosess* viser til i hvor stor grad aktørene i samarbeidet retter fokuset mot samarbeidets prosess. Det vil si hvor mye

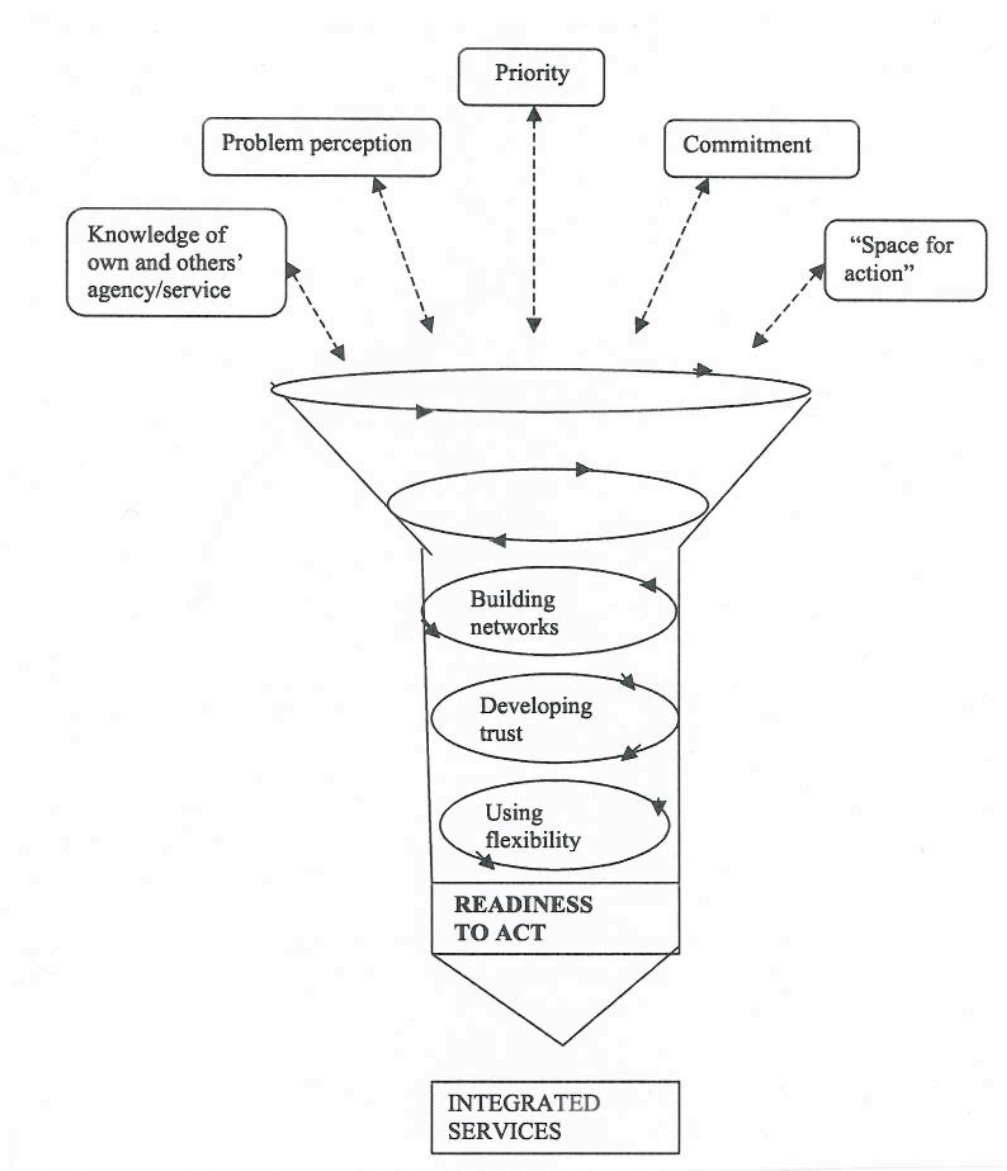
oppmerksomhet som rettes mot at samarbeidspartnerne tenker over, og snakker sammen om prosessen. En kritisk refleksjon over samarbeidsprosessen er nødvendig for å sikre at arbeidet er på rett vei. Det vises til at kontinuerlig evaluering er avgjørende i slike prosesser (Bronstein, 2003).

Dialog mellom samarbeidspartnere er avgjørende for et vellykket samarbeid. Det finnes kulturelle forskjeller mellom tjenester og profesjoner som gjør at man oppfatter og uttrykker ting på ulike måter. Det anbefales at samarbeidspartnere i forkant klargjør hvordan en skal kommunisere innad i samarbeidet, for eksempel ved ansikt-til-ansikt, per mail og lignende (Martinussen & Adolfsen, 2011). Martinussen og Adolfsen (2011) peker på at det i tverrfaglig samarbeid sitter aktører med ulik faglig og personlig bakgrunn. Dette gjør at personene ofte har ulike standpunkt, noe som kan føre til *konflikter* innad i samarbeidet. Det er imidlertid viktig å skille mellom ulike synspunkter, uenighet rundt hvordan oppgaver skal løses og det som betegnes som destruktive konflikter. Uenighet innad i samarbeidet er snarere positivt enn negativt for samarbeidsprosessen. Ulike synspunkt og meninger vil kunne bidra til at en vurderer flere muligheter, og kommer frem til bedre og mer kreative løsninger enn når alle er enige i det første forslaget som fremmes. Det bør med dette foreligge strategier for hvordan en løser konflikter innad i et tverrfaglig samarbeid. *Ledelse* har betydning for flere aspekter, for eksempel arbeidsmiljø og håndtering av endringsprosesser. Ledelsen må evne å inspirere, motivere, være løsningsorientert og bidra til å løfte de ansatte mot et felles mål (Martinussen & Adolfsen, 2011).

3.4.3. Modell for organisering av samarbeid

Willumsen og Hallberg (2003) har utviklet en samarbeidsmodell på bakgrunn av behovet for kunnskap om tverrfaglig samarbeid i barnevernet. Forskerne har en tilnærming som forsøker å gripe det helhetlige bildet i en samarbeidsprosess, med fokus på både interaksjon og struktur. Modellen tilfører forståelse av at tverrfaglig samarbeid er en prosess som krever yrkesutøvers bidrag og interaksjon. Studien omhandler tverrfaglig samarbeid rundt barn og unge i Norge, som lever i fosterhjem og har psykososiale problemer. Fem kategorier belyste yrkesutøvers bidrag i samarbeidet; kunnskap om egen og andres tjenester, problemforståelse, prioritet, forpliktelse og rom for handling. Tre kategorier viste karakteristiske trekk ved yrkesutøvers interaksjon i samarbeidet; bygge nettverk, utvikle tillit, være fleksibel (egen oversettelse).

Disse kategoriene viste seg å være avgjørende for å holde samarbeidsprosessen ved like over tid. Kategoriene blir betegnet som limet i en samarbeidsprosess. Alle kategoriene virker inn på hverandre i en utviklende prosess. Kjernekategoriene ble identifisert som yrkesutøveres handlingskompetanse (readiness to act), og de andre kategoriene ble sett i sammenheng med denne. Modellen er illustrert nedenfor i figur 3.3.

Figur 3.3. Modell for å organisere samarbeid (hentet fra Willumsen & Hallberg, 2003, s. 395).

Yrkesutøveres bidrag i samarbeid

Kunnskap om egen og andres tjenester innebærer at en må ha kunnskap om tjenestens primæroppgaver, begrensninger og muligheter, samt hvordan tjenestene er organisert (Willumsen & Hallberg, 2003). Willumsen og Hallberg (2003) viser til at det er viktig å ha kunnskap om aktørenes muligheter og begrensninger for å ha realistiske forventninger til hva samarbeidet kan bidra med. Mangel på tid til og møtes og bli kjent med hverandre trekkes frem som en utfordring som gjør det vanskelig å få tilstrekkelig kunnskap om hverandre. *Problemforståelse* blir satt i sammenheng med både fagpersoners personlige og faglige bakgrunn. Fagpersoners syn på et problem, med bakgrunn i deres faglige kunnskap, og deres erfaringer vil være med å påvirke problemforståelse. Aktørene som inngår i tverrfaglig samarbeid representerer som oftest ulike profesjoner, og har dermed ulike teoretiske tilnæringsmåter. *Prioritet* handler om at aktørene må prioritere tverrfaglig samarbeid. De temaene og problemene som oppstår og blir tatt opp i samarbeidet må prioriteres på lik linje med andre arbeidsoppgaver. *Forpliktelse* innebærer at aktørene forplikter og engasjerer seg i en sak, eller i en problemstilling. *Rom for handling* viser til at aktørene har rom for kreative løsninger og mulighet til å overholde sine ansvarsområder, da særlig ved å ha tilstrekkelige ressurser tilgjengelig.

Yrkesutøveres interaksjon

Bygge nettverk handler om å opprette kommunikasjonskanaler, inkludere relevante samarbeidspartnere og finne ut hvordan samarbeidet skal foregå. Det vises til at man oppnår dette ved å bygge relasjoner, være tilgjengelig og mottakelig for andres innspill, samt skape kontinuitet i samarbeidet. *Utvikle tillit* innebærer å bidra, dele erfaringer, kunnskap, støtte og anerkjenne, tydelig og klar kommunikasjon, gjensidighet og lojalitet. Tillit handler om å stole på hverandre, og kunne stole på at alle gjør sin oppgave ut fra den felles beslutningen som har blitt tatt i det tverrfaglige samarbeidet. *Å være fleksibel* betyr å påta seg ansvar, og respondere på uforutsette ting, samt å være åpen for forandring og andres innspill. Det handler om å gi og ta i samarbeid.

”Readiness to act” kan ses i sammenheng med alle kategoriene i modellen. Denne kategorien er viktig for å kunne løse komplekse problemer og behov, prioritere om nødvendig, og kunne takle uforutsette problemer. ”Readiness to act” avhenger dermed av både yrkesutøveres bidrag og interaksjon som en sammenslående prosess.

Modellen er i hovedsak utarbeidet for å samarbeide i enkeltsaker, og direkte med berørte parter. Jeg ser den likevel som nyttig for min undersøkelse hvor tverrfaglig samarbeid rettet mot grupper og generelle problemstillinger står i fokus. Modellens første del handler hovedsaklig om samarbeidet mellom yrkesutøvere. Formålet mitt med å benytte denne modellen er å diskutere hvilke faktorer som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid mellom yrkesutøvere i SLT. Videre i diskusjonen vil jeg derfor benytte meg av modellens første del som handler om yrkesutøveres bidrag i tverrfaglig samarbeid.

3.5. Taushetsplikt

Tjenester som arbeider med utsatte barn og unge blir kjent med personlige og intime opplysninger. Det må derfor opptres varsomt i forhold til hvordan denne informasjonen deles med andre, derav lovbestemmelser om taushetsplikt. Velferdstjenester som arbeider med barn og unge har alminnelig taushetsplikt med hjemmel i forvaltningsloven (1967) §§ 13 til 13e. Hver enkelt tjeneste, som for eksempel barnevernet, må for øvrig også forholde seg til særlige taushetsbestemmelser i forhold til hver enkelt tjenestes lovgivning. Bestemmelsene i forhold til hvilken informasjon en kan dele med andre tjenester varierer. Barnevernets taushetsplikt er forankret i barnevernloven (1992) § 6-7 tredje ledd. De ulike aktørene i SLT vil dermed ha ulike lovgrunnlag, og kan derfor ikke dele opplysninger på samme måte. For at samarbeidet skal fungere optimalt, på tross av dette, er det viktig at alle deltakerne kjenner til hverandres taushetsbestemmelser slik at det ikke oppstår misforståelser og frustrasjon (KS, 2013).

Samarbeid antas å være mer effektivt når partene kan dele informasjon med hverandre (Harker et al., 2004; KS, 2013), men mange peker på at taushetsplikten til en viss grad forhindrer dette (Horwath & Morrison, 2007; Andersson et al., 2005; Harker et al., 2004; KS, 2013). Det er en pågående diskusjon om hvorvidt det er lovverket som vanskeliggjør samarbeid eller om det er tjenestene som tolker loven på ulike måter (Harker et al., 2004; Andersson et al., 2005). Harker et al. (2004) foreslår at det vil være nyttig med en direkte veiledning som indikerer hvordan, når og mellom hvem informasjon kan deles.

Andersson et al. (2005) har i sin rapport drøftet hvorvidt lovgrunnlag og samarbeid skaper en reell barriere. Hun peker, basert på juridiske vurderinger, på at lovbestemmelsene i henhold til taushetsplikten ikke ser ut til å hindre samarbeid. De ulike fagmiljøene rapporterer også at det ikke er taushetspliktsbestemmelsene i seg selv som hindrer samarbeid, men manglende

kunnskap om hverandres tjenester. Det finnes lite dokumentasjon på hvorvidt taushetsbestemmelsene hemmer samarbeid, men det kan se ut som at utfordringene er avhengig av aktørene som inngår i samarbeidet. Dette avhenger av holdninger hos enkeltpersoner, ulike kulturer på arbeidsplassen og grunnleggende forskjeller i arbeidsmetoder mellom profesjonene (Andersson et al., 2005). Det hevdes at det er fagfolks manglende forståelse og kunnskap som skaper barrierer. Det ser likevel ut til å være enighet om at lovverket er komplisert. På bakgrunn av dette foreslås det en forenkling av lovverket (Andersson et al., 2005; Winsvold, 2011).

3.6. Forskningsoppsummering av SLT-modellen

Jeg vil nå gjøre rede for forskning som foreligger av SLT- modellen. Ettersom SLT er en skandinavisk modell har jeg valgt å ha hovedfokus på skandinavisk forskning av SSP og SLT i oppgavens forskningsoppsummering.

3.6.1. Erfaringer med tiltaket og evaluering i Danmark

I 1998 gjennomførte Voldssekretariatet, Narkotikarådet og DKR i Danmark en undersøkelse av SSP-modellen. Studiens formål var å undersøke hvilke kommuner som hadde et formalisert SSP-samarbeid. Det viste seg imidlertid at de aller fleste kommunene på daværende tidspunkt hadde etablert et slikt samarbeid. I 1999 ble derfor Danmarkskortundersøkelsen gjennomført. Undersøkelsen ble gjennomført for å få mer systematisk kjennskap til SSP-samarbeidets organisering, målgruppe, arbeidsområder og metoder. Undersøkelsen innhentet datamaterialet gjennom spørreundersøkelser. Alle SSP-kontaktpersonene (koordinator) i 251 kommuner med et formalisert SSP-samarbeid ble spurt. Undersøkelsen besto av to spørreskjema. 227 personer besvarte del en av spørreskjemaet, og 215 besvarte del to (Boolsen, 2000).

Undersøkelsens resultater viste at hele 75 prosent av SSP-kontaktpersonene svarte at det ikke forelå en felles problemforståelse innad i SSP-samarbeidet. Det forelå i for liten grad skriftlige planer over SSP-samarbeidet, og evaluerings- og suksesskriteriene for samarbeidet var utydelige. En stor andel av respondentene viste til at det var mangel på opplæring. Det pektes på at koordinatorene hadde behov for opplæring før de tiltrådte i stillingen. Det så ut til at det forebyggende arbeidet ble rettet generelt fremfor spesifikt mot kriminalitet (Boolsen, 2000).

Københavns store kommunestørrelse medførte at det ble foretatt en egen undersøkelse av denne kommunen. Formålet og bakgrunnen for undersøkelsen er tilsvarende med Danmarkskortundersøkelsen, men undersøkelsene skiller seg fra hverandre på et metodisk punkt. I Københavnundersøkelsen var respondentene medlemmer av lokalutvalgene, og var ikke SSP-kontaktpersoner. Direkte sammenligninger mellom undersøkelsene vil derfor ikke være meningsfulle. Utvalget i denne undersøkelsen besto av 147 personer, og ble i likhet med Danmarkskortundersøkelsen utført i 1999 (Boolsen, 2000).

Også her fant man at den forebyggende innsatsen var mer generelt rettet, enn spesifikt kriminalitetsforebyggende. Kriminalitetsforebygging ble imidlertid mer vektlagt her enn i andre kommuner. Dette kan skyldes at det er mer kriminalitet i storbyer. Det blir vist til at heller ikke her var skriftlige planer for samarbeidet forankret. Det pektes på at målene for samarbeidet var klare, men at midlene en skal bruke for å oppnå de var utydelige og omstridt innad i samarbeidet (Boolsen, 2000).

Undersøkelsene anbefaler at skriftlige formulerte planer innføres slik at det ikke oppstår tvil rundt arbeidsoppgaver og rollefordeling i samarbeidet. Kvalitetssikring av arbeidet må ligge på et politisk og ledelsesmessig nivå i kommunen (Boolsen, 2000).

3.6.2. Erfaringer med tiltaket og evaluering i Norge

I 1993 ble SLT for første gang vitenskapelig evaluert av Ulfrstad ved Norsk institutt for by- og regionsforskning. Funnene i evalueringen ligger til grunn for SLT-håndboken som kom i 1998, og ble revidert i 2005 og 2011. Prøveprosjektet bestod av syv norske kommuner. Evalueringen viste at SLT krevde en bestemt organisering, med en tydelig koordinatorrolle. Det ble vist til at SLT må forankres på topp-nivå både i kommunen og i politiet, og at alle ledd i kommuneorganisasjonen måtte være kjent med hva SLT-modellen innebar (Ulfrstad, 1993).

Grundhus et al. (2008) ved politihøgskolen fikk i oppgave å evaluere SLT-modellen slik den er anbefalt av KRÅD. Evalueringen beskrives som en implementeringsanalyse, hvor hensikten er å undersøke hvorvidt retningslinjene fra KRÅD implementeres lokalt, og på hvilken måte de implementeres. Designet bestod av to studier, en kvalitativ og en kvantitativ,

med til sammen 137 SLT-enheter. Den kvalitative studien bestod av 20 intervjuer/observasjoner i fem utvalgte SLT-enheter. Den kvantitative spørreundersøkelsen, som er hovedtilnærmingen i evalueringen, ble sendt ut til 1647 personer med en svarprosent på 63,9 prosent.

SLT-håndboken anbefaler at det kommunale SLT- samarbeidet skal bestå av en koordinator og en forankring på tre nivå i kommunene (styrings- koorinerende- og utøvende nivå). Gjennom evalueringen fant de imidlertid at hele 50 prosent av kommunene som har implementert SLT er organisert etter en tonivåmodell, hvor det koordinerende nivå mangler. SLT-håndboken ble med dette anbefalt å bli mer målrettet og tydelig, samt at SLT burde være godt forankret i kommunens planverk. Videre fant de at få av koordinatorene fikk opplæring før de tiltro i sine stillinger. Det pektes på at det på dette området var stort potensiale for kompetanseheving (Grundhus et al., 2008).

Det vises til at koordineringsgruppene som regel er sammensatt av politi, skole, barnevern, kultur og fritid. Evalueringen peker på at det er ønsket at koordineringsgruppen skal bestå av flere etater. Frivillige organisasjoner, NAV, det psykiske helsevesenet for barn- og unge og videregående skoler er eksempler på aktører som ble ønsket representert. Det pektes på at dette kunne være et signal om at den mest utsatte ungdomsgruppa ikke ble tilstrekkelig fokusert i SLT-arbeidet (Grundhus et al. 2008).

Evalueringens resultater viser også til at SLT-samarbeidet står ved et veiskille. De fant at hvilken vei SLT-arbeidet skulle ta ikke var tilstrekkelig tydeliggjort. Den ene veien førte til et SLT som betyr ”samordning av lokale forebyggende tiltak.” Slik det var i 2008 favnet SLT i for stor grad alle former for forebygging, fremfor å være en kriminalitetsforebyggende modell. Den andre veien førte til en spissing inn mot kriminalitetsforebygging. Det anbefaltes med dette å utarbeide SLT-håndboken ytterligere, samt tydeliggjøre og konkretisere hvor innsatsen skulle rettes (Grundhus et al., 2008). Dette ble gjort i revideringen av håndboken i 2011 (Bugge et al., 2011). Det foreligger imidlertid ingen nyere forskning som evaluerer om dette har hatt effekt for utøvelsen av arbeidet. Hvorvidt SLT i dag retter innsatsen mot generell forebygging eller spesifikk kriminalitetsforebygging er derfor uvisst.

Egge et al. (2008) gjennomførte en evaluering av kriminalitetsforebygging blant barn og unge i storbyene i Norge (Trondheim, Oslo, Stavanger, Bergen og Kristiansand). Rapporten er en

evaluering av en pågående prosess, metoden som er benyttet kalles prosessevaluering. Rapporten bygger på empirisk tilgang gjennom kvalitative intervjuer, dokumentanalyser og stormøter. Det ble i de fem byene gjennomført 35 intervjuer som inkluderte 68 informanter. Dokumentanalysene er gjort på grunnlag av planer og andre offentlige dokumenter. Rapporten konkluderer med at fire av de fem storbyene i for stor grad rettet innsatsen mot generell forebygging, fremfor kriminalitetsforebygging. Det er en dreining innenfor forebyggingsfeltet bort fra troen på at generell forebygging har effekt ovenfor utsatte barn og unge, og mot troen på en mer spesifikk og målrettet kriminalitetsforebyggende innsats.

I forhold til organiseringen av SLT fant man at modellen har blitt forsøkt tilpasset kommunal organisering og struktur, og i liten grad tilpasses på grunnlag av kunnskap om kriminalitet og dens årsaker. De fant at betydningsfulle samarbeidspartnere først og fremst var politiet, men det viste seg at også barnevernet spiller en viktig rolle. Evalueringens resultater viste imidlertid at det rapporteres om at barnevernet ikke har tilstrekkelig ressurser til å inngå i det forebyggende arbeidet, men at de kun bidrar i den tyngste problematikken. Det var et gjennomgående trekk at skolene og rus- og psykiatri i for liten grad var deltakende i samarbeidet (Egge et al., 2008).

Oppsummert peker forskningen på SLT i retning av at det må foreligge en tydelig koordinatorrolle i de kommunene som har implementert modellen. Modellen må forankres på øverste nivå i kommunene, og i større grad organiseres etter kunnskap om kriminalitet fremfor kommunens organisering. SLT-arbeidet har til nå rettet for stor oppmerksomhet mot generell forebygging fremfor spesifikk kriminalitetsforebygging mot utsatte grupper barn og unge.

Justis- og politidepartementet (2009), Barne- og likestillingsdepartementet (2009b) og Grundhus et al. (2008) peker på at det ikke er forsket tilstrekkelig på SLT som en samarbeidsmodell. For å styrke kunnskapen om SLT, samt videreutvikle modellen er det behov for å undersøke omfanget av hva som hemmer og fremmer tverrfaglig samarbeid i SLT nærmere.

4. Metode

I dette kapitlet gjøres det rede for metodiske valg som ligger til grunn for planleggingen og gjennomføringen av undersøkelsen. Metode er fremgangsmåten jeg har benyttet for å samle inn data som besvarer min problemstilling (Kvale & Brinkmann, 2009). Målet med denne oppgaven er å bygge pålitelig kunnskap om faktorer som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid i SLT, og utvikle holdbare teoretiske forståelser av denne kunnskapen. Metoden angir dermed hvordan en fremskaffer kunnskap og utarbeider teorier, samt hvordan man sikrer at kravene til kvalitet og relevans oppfylles (Grønmo, 2004). Denne undersøkelsen er en kvalitativ evalueringsstudie.

Metodekapitlet består av fire hoveddeler; gjennomføring av undersøkelsen, analyse, etiske vurderinger og studiens troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet. Jeg starter med å begrunne valgt forskningsdesign og plassere egen studie. Videre vil jeg gjøre rede for undersøkelsens gjennomføring, fra forundersøkelse til datainnsamling. For så å beskrive hvordan analysen ble gjennomført. Avslutningsvis i kapitlet viser jeg til refleksjon over etiske vurderinger som har oppstått underveis i prosessen, samt studiens troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet. Undersøkelsen er planlagt og datamaterialet er innhentet i samarbeid med medstudent, Kristi Kaldheim.

4.1. Gjennomføring av undersøkelsen

4.1.1. Beskrivelse og begrunnelse for valgt forskningsdesign og metode

Med bakgrunn i problemstillingen min har jeg valgt å benytte meg av kvalitativt forskningsintervju som metode. Dette er en kvalitativ evalueringsstudie der jeg etterspør informantenes erfaringer og meninger om hvilke faktorer som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid i SLT.

Jeg har valgt å bruke dybdeintervju med et semi-strukturert design, som metode for å samle inn datamateriale i min studie. Bakgrunnen for dette valget er at jeg tar sikte på å forstå informantens opplevelse av emnet (Kvale & Brinkmann, 2009). Denne metoden var derfor den mest hensiktsmessige for å finne svare på min problemstilling om hvilke faktorer barnevernledere opplever som fremmende eller hemmende for tverrfaglig samarbeid i SLT.

I utførelsen av dybdeintervjuene med mine informanter stilte jeg åpne spørsmål, lytte til og tok opp svarene, for deretter å komme med relevante oppfølgingsspørsmål (Patton, 1987). Denne typen intervju krever ferdigheter, sensitivitet, konsentrasjon, disiplin og medmenneskelig forståelse. Formålet med intervjuene var å få informasjon om informantenes erfaringer med tverrfaglig samarbeid i SLT. Det var mitt ansvar som intervjuer å legge til rette for en intervjusetting der informantene mine følte seg komfortable med å svare ærlig på de åpne spørsmålene (Patton, 1987).

Jeg har valgt å utarbeide en intervjuguide som metode for å samle data gjennom dybdeintervju. En intervjuguide er en liste over spørsmål og tema en skal komme innom i løpet av intervjuet (Patton, 1987). Bakgrunnen for dette valget er at intervjuguiden bidro til å sikre at jeg i hovedsak fikk tak i den samme informasjonen fra alle informantene, ved å dekke de samme temaene. Intervjuguiden la opp til at jeg fulgte bestemte temaer, men utover det sto jeg fritt til å stille oppfølgingsspørsmål. Intervjuguiden ble derfor en slags sjekkliste som bidro til at alle relevante temaer ble dekket underveis i intervjuene (Patton, 1987). Min intervjuguide er bygget på KRÅDs (Bugge et al., 2011) kriterier for suksessfullt samarbeid, og Galvin og Erdals (2007) suksesskriterier for tverrfaglig samarbeid. Dette valget vil påvirke funnene mine, og dermed gjenspeile seg i undersøkelsens resultater. Med dette forsker jeg på hva som er KRÅDs kriterier for et suksessfullt tverrfaglig samarbeid i SLT. Dette valget vil kunne utelukke andre erfaringer og kriterier informantene har om suksessfullt samarbeid. Jeg har imidlertid også tatt utgangspunkt i Bronsteins (2003) og Willumsen og Hallbergs (2003) suksesskriterier for tverrfaglig samarbeid, og basert diskusjonen på de kriteriene som er felles for modellene.

Intervjuguiden starter med noen innledende spørsmål. Disse spørsmålene var formulert slik at informanten begynte å fortelle om kjente ting. De innledende spørsmålene i min undersøkelse handler om bakgrunnsinformasjon, som hvor lang erfaring informanten har i barnevernet og lignende. Dette kan bidra til at informanten lettere ble vant med intervjusettingen, og kunne bidra til å lette stemningen under intervjuet (Hatch, 2002).

4.1.2. Vitenskapsteori og plassering av egen studie

Til grunn for denne undersøkelsen ligger et syn på virkeligheten som sosialt konstruert. I et sosialkonstruktivistisk perspektiv oppfattes kunnskap som konstruert av de som deltar i sosiale sammenhenger og relasjoner. Hvordan man ser på verden, oppfatter seg selv og andre, er subjektivt og foranderlig (Creswell, 2007). Det legges vekt på kontekster, og den sosiale og språklige konstruksjonen av den sosiale virkeligheten. Kunnskap stadfestes gjennom praksis. Det hevdes at kunnskap er perspektivistisk, og dermed avhenger av menneskets synspunkter og verdier. Kunnskap eksisterer verken i eller utenfor en person, men eksisterer i relasjon mellom menneske og verden. Forskningsintervjuet er en arena hvor kunnskap bygges. Kunnskap er ikke noe som blir funnet eller gitt, men som aktivt skapes gjennom spørsmål og svar. Det endelige produktet skapes av intervjuer og den intervjuede i fellesskap (Kvale & Brinkmann, 2009).

I min undersøkelse har jeg, på bakgrunn av mitt vitenskapsteoretiske syn, satt min lit til mine informanternes betraktninger om hva som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid i SLT. Subjektive meninger er formet gjennom samhandling med andre, samt gjennom historiske og kulturelle normer (Creswell, 2007). Sosialkonstruksjonisme har et syn på virkeligheten som en sosial konstruksjon der det fokuseres på fortolkning og forhandling av den sosiale verdens betydning (Kvale & Brinkmann, 2009). Jeg har som nevnt valgt å utforme min intervjuguide ved bruk av KRÅDs (Bugge et al., 2011) kriterier for suksessfullt samarbeid og suksesskriterier for tverrfaglig samarbeid som er utarbeidet av Galvin og Erdal (2007). Disse kriteriene er sosialt konstruert, og vil ikke nødvendigvis være gjeldene for alle mine informanter. Informantene vil kunne ha et annet syn på hva som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid.

Creswell (2007) peker på at forskere innenfor kvalitativ data erkjenner at deres egen bakgrunn vil påvirke deres tolkning av studiens materiale og betydning. Det er derfor viktig å være seg bevisst dette for å erkjenne at ens egen personlige, historiske og kulturelle erfaringer vil påvirke tolkningsprosessen. Kvalitative forskeres intensjon er å tolke datamaterialet slik at det gir mening. Det er på bakgrunn av denne forståelsen at kvalitativ forskning ofte kalles ”interpretive research” (Creswell, 2007). I min studie betyr dette at mine tolkninger av datamaterialet vil oppstå på bakgrunn av min posisjon og mitt syn på vitenskap. Dette er spesielt relevant for meg da jeg ser på kunnskap som sosial konstruert. Kunnskapen jeg

tilegner meg om temaet i løpet et intervju er kunnskap som skapes mellom meg og den intervjuede.

Braun og Clarke (2006) som Creswell (2007) hevder at det er av avgjørende betydning at forskere gjør egen posisjon kjent for leseren. Jeg vil med bakgrunn i dette gjøre min posisjon kjent, da den vil kunne påvirke hvordan jeg forstår funnene i min undersøkelse. Før mastergradutdanningen har jeg tatt en bachelorgrad i barnevern og et årsstudie i spesialpedagogikk. I tillegg har jeg 4 års erfaring fra miljøterapeutisk arbeid på langtidsinstitusjon (omsorg) og akuttinstitusjon (kartlegging). Jeg har med dette lang erfaring som student og akademiker. Dette vil være av betydning for undersøkelsen ettersom jeg er relativt godt oppdatert på forskning.

Min interesse for denne undersøkelsen oppsto på bakgrunn av min erfaring fra akuttarbeid med ungdom. I dette arbeidet har jeg sett behovet for et ytterligere rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid, rettet mot ungdom, gjennom tverrfaglig samarbeid. Jeg har imidlertid ingen erfaring fra førstelinjetjenesten i barnevern, og heller ikke SLT. Dette gjør at jeg får et ”utenfra og inn” syn på temaet. Min posisjon vil dermed kunne påvirke hvilken informasjon jeg er ute etter, samt hvordan jeg tolker funnene. Ettersom jeg har valgt å utforme en intervjuguide på bakgrunn av KRÅDs føringer for hva som fremmer tverrfaglig samarbeid (Bugge et al., 2011) og Galvin og Erdals (2007) suksesskriterier vil det føre til at jeg er forutinntatt i forkant av intervjuene. Jeg styrer informantene mine inn på gitte tema som jeg tenker at fremmer eller hemmer tverrfaglig samarbeid. Dersom jeg hadde hatt egne erfaringer fra SLT eller førstelinjetjeneste kunne mine antagelser vært annerledes. Jeg har imidlertid supplert med annen relevant teori for tverrfaglig samarbeid for å sikre studiens troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet (se kapittel 4.4).

4.1.3. Forundersøkelse

Kvale og Brinkmann (2009) peker på at det er vesentlig å innhente forhåndskunnskap om emnet som skal undersøkes. Det ble med dette viktig for Kristi Kaldheim og meg å få kjennskap til og kunnskap om SLT for å kunne stille relevante spørsmål. Jeg vil nå redegjøre for hvilke forundersøkelser vi gjorde.

Vi startet forundersøkelsen med og aktivt søke kunnskap om SLT. Våren 2012 kontaktet vi SLT-koordinator i Bergen for å få informasjon og mer inngående kunnskap om modellen. Gjennom dette møtet fikk vi en bredere oversikt over hva SLT handlet om, og hvordan modellen var organisert og implementert ulikt i kommunene.

Høsten 2012 avtalte vi et møte med SLT-rådgiver, Knut Skedsmo og Seniorrådgiver, Sonja Iren Eidissen. I dette møtet fikk vi en god oversikt over hva SLT er, hvordan modellen er organisert og variasjonen i organiseringen. Vi ble invitert med på en KRÅD-konferanse, ”Rus, kriminalitet og psykiatri – felles utfordring og felles ansvar!” Dette var nyttig kunnskap å tilegne seg før vi skulle utarbeide forskningsspørsmål og intervjuguide.

Deretter, som en del av forberedelsene til intervjuene, ble det gjennomført to pilotintervju. Ett med en SLT-koordinator og ett med en barnevernleder. Vi benyttet pilotintervju for å forberede oss til intervjuene, bli fortrolig med intervjuerrollen og teste ut hvorvidt spørsmålene var forståelige og inviterende. Deretter foretok vi oss noen justeringer og endringer i intervjuguiden. Dette bidro til å rydde vekk forstyrrelser, som tekniske vansker, nervøsitet og uklare spørsmål. Disse forholdene kan påvirke intervjuene negativt, og dermed svekke datamaterialets troverdighet (Kvale & Brinkmann, 2009). Det første pilotintervjuet med SLT-koordinator var, i tillegg til å teste intervjuguiden, nyttig for å få et helhetlig bilde av hvordan SLT er implementert. Det er koordinatoren som sitter med den overordnede oversikten over SLT-samarbeidet. Gjennom dette pilotintervjuet tilegnet vi oss kunnskap om hvordan SLT-modellen samordner forebygging og tverrfaglig samarbeid.

Første pilotintervju ga oss kunnskap om SLT som modell, men vi fikk ikke gått igjennom hele intervjuguiden vår. Bakgrunnen for det var at vi ikke hadde tilstrekkelig med tid. Vi besluttet derfor å foreta ennå et pilotintervju, og denne gangen med en barnevernleder, slik at det samsvarte med vårt utvalg. I dette intervjuet fikk vi testet intervju spørsmålene og justert de.

Det viste seg ganske tidlig i prosessen at det var uklart hvorvidt SLT-modellen er forankret i spesifikk teori. Vi gjorde derfor en videre forundersøkelse for å finne ut av det teoretiske grunnlaget for intervensjonen. Vi var i kontakt med KRÅD som henviste oss til DKR. Det viser seg imidlertid at modellen ikke er forankret i spesifikk teori. Modellen ble utarbeidet på bakgrunn av behovet for et rammeverk for det samarbeidet som allerede fant sted. SLT-modellen er med dette utarbeidet og implementert på grunnlag av erfaringsbasert kunnskap.

4.1.4. Rekruttering

I min undersøkelse har jeg brukt snøballmetoden for å samle informanter som kan delta. Når denne metoden benyttes kontaktes først en eller flere personer som har de egenskapene eller kvalifikasjonene som passer med undersøkelsens problemstilling. Deretter får man navn fra disse personene på andre personer med tilsvarende egenskaper (Thagaard, 2002; Patton, 1987).

Rekrutteringsprosessen startet med at vi kontaktet SLT-rådgiver i KRÅD, Knut Skedsmo, som laget en oversikt over 20 norske kommuner hvor SLT er implementert. Dette utvalget hadde variasjoner i kommunestørrelse, og var fordelt utover i landet. Vi valgte ut 8 av disse kommunene på bakgrunn av geografisk nærhet til våre hjemsteder (Østlandet og Vestlandet). Da ikke alle de vi kontaktet hadde mulighet til å delta i undersøkelsen, valgte vi videre å rekruttere informanter ut fra KRÅDs oversikt over alle SLT-koordinatorer (som er hentet fra KRÅDs hjemmeside).

Totalt har vi vært i kontakt med 18 kommuner i tidsrommet 09.10.2012 til 19.12.2012, hvorav syv hadde anledning til å delta. Intervjupersonene ble i første runde rekruttert gjennom en anbefaling fra SLT-rådgiver, Knut Skedsmo i KRÅD. Informasjonsskriv om studien, og forespørsel om deltakelse ble i første runde sendt ut på mail til åtte SLT-koordinatorer, med forespørsel om å videresende mailen til barnevernleder i kommunen. Etter første forespørsel fikk vi ingen svar. Da denne metoden viste seg å være lite effektiv begynte vi en ny kontaktrunde ved å sende direkte til barnevernleder i hver kommune. Vi sendte først ut en mail, og videre en oppfølgingsmail, før vi kontaktet vedkommende per telefon. Vi rekrutterte tre barnevernledere gjennom SLT-koordinator og fire ved direkte kontakt med barnevernleder.

De informantene som ikke hadde anledning til å delta formidlet enten at det var for stort arbeidspress og at de derfor ikke hadde tid, eller at de ikke oppfylte våre kriterier for erfaring med SLT.

4.1.5. Utvalg

Studien har et strategisk utvalg, bestående av seks barnevernledere og en nestleder som er tilknyttet tverrfaglig samarbeid i SLT. Kriteriene for å delta i undersøkelsen var at personen

hadde erfaringer med SLT, samt at vedkommende var barnevernleder og representert i det koordinerende nivået i SLT. Bakgrunnen for dette valget var at personer som oppfyller disse kriteriene er best egnet til å besvare min problemstilling.

En av informantene satt ikke i det koordinerende nivået i SLT, men oppfylte kravet om å være barnevernleder. Informanten hadde derfor erfaring fra SLT slik vi etterspurte. Vi vurderte det slik at vedkommende ville være relevant for vårt utvalg. Vi hadde også en informant som var nestleder, men ettersom det var denne personen som var representert i det koordinerende nivået i kommunen, vurderte vi også denne personen som relevant for vårt utvalg.

Erfaring i barnevernet:	SLT ble implementert:	Erfaring i koordineringsgruppen:	Koordineringsgruppen samles:
10 år	6-7 år siden	1 år	2 ganger i året
14 år	5 år siden	2 år	2 ganger i året
30 år	12 år siden	12 år	12 ganger i året
22 år	9 år siden	9 år	4 ganger i året
23 år	3 år siden	3 år	2 ganger i året
26 år	8 år siden	8 år	6 ganger i året
24 år	13 år siden	*	*

Tabell 4.1. *Beskrivelse av utvalgets egenskaper og kriterier for utvalg.*

** = På bakgrunn av organiseringen i kommunen satt ikke denne informanten som deltaker i koordineringsgruppen i kommunen. Barnevernleder var organisert under en enhetsleder (som satt i koordineringsgruppen). Informanten hadde likevel erfaringer med SLT, og er aktuell for mitt utvalg.*

Som tabellen viser er SLT ulikt organisert i de utvalgte kommunene. Tabellen viser en variasjon i antall møter koordineringsgruppen har i året fra 2-12 ganger. Utvalget består av barnevernledere og en nestleder som alle har lang erfaring fra barnevernsarbeid, fra 10-30 år. Hvor lang erfaring utvalget har med SLT-arbeidet er varierende. Dette kan påvirke studiens resultater.

4.1.6. Datainnsamling

Intervjuene ble gjennomført i tidsperioden 08.11.2012-14.02.2013. Lengden på intervjuene varierte fra 38 minutter til 1 time og 14 minutter. Vi avtalte med informantene hvor og når intervjuene skulle finne sted. Etersom kommunene vi har vært i er spredd utover Østlandet og Vestlandet ble det mest naturlig at vi oppsøkte kontorene hvor informantene holdt til. Alle syv intervjuene er derfor foretatt på informantenes kontor. Det at intervjuene ble gjennomført på informantens arena kan virke beroligende og trygge informanten i en muligens uvant situasjon. Det ble benyttet båndopptaker under alle intervjuene. Alle intervjuene startet med informasjon om undersøkelsen, samt at informantene undertegnet samtykkeerklæring (se vedlegg for informasjon og samtykke).

Datamaterialet er samlet inn i samarbeid med medstudent, Kristi Kaldheim. Dette begrunnes med at begge skriver om SLT, og at informantgruppen vi ville ha tak i er av begrenset utvalg, samt travle, valgte vi å bruke det samme utvalget. Vi benytter de samme innledende spørsmålene, men har utformet hver vår intervjuguide. Intervjuet er derfor delt i to. Begge var tilstede under alle trinnene i forundersøkelsen, og i seks av intervjuene. Det siste, og syvende intervjuet ble gjennomført av undertegnede. Vi byttet på å starte intervjuet med informasjon om undersøkelsen og innledende spørsmål, og på rekkefølgen for hvem som startet med sin intervjuguide. I forkant av intervjuene vurderte vi hvorvidt to intervjuere ville påvirke intervjuet. Vi kom frem til at dette ikke ville påvirke intervjuet i stor grad, ettersom vi delte intervjuet i to, og tok hver vår intervjuguide (se kapittel 4.3 for etiske vurderinger i datainnsamlingen).

4.2. Analyse

4.2.1. Valg av metode for analyse av data

Begrepet analyseprosess henspiller på det arbeidet forskeren utfører for å utvikle en forståelse av datamaterialet som er samlet inn. Det anbefales at analysearbeidet starter opp i løpet av feltarbeidet, slik at forskeren kan vurdere om de fremgangsmåtene som benyttes gir relevant informasjon i forhold til problemstillingen (Thagaard, 2002). Jeg har valgt å benytte tematisk analyse som metode for å analysere intervjuene. Dette innebærer at jeg har sammenlignet

informasjon fra alle informantene. Sammenligning av informasjon kan bidra til å gi en dyptgående forståelse av tema.

4.2.2. Tematisk analyse

Tematisk analyse er en metode for å identifisere og analysere mønstre i datamaterialet. Analysen starter når forsker begynner å legge merke til, se etter mønstre og tillegge mønstrene mening. Analysen krever at man kontinuerlig beveger seg frem og tilbake i datamaterialet (Braun & Clarke, 2006). I en tematisk analyse deles teksten inn i kategorier. Kategoriene representerer temaer som er sentrale i undersøkelsen. Det er viktig at informasjonen fra informantene er sammenlignbar, ettersom den skal sammenlignes i analysen. Kategoriene bør derfor inneholde utfyllende informasjon fra alle informantene (Thagaard, 2002). Braun og Clarke (2006, s. 87, egen oversettelse) deler inn kvalitativ tematisk analyse i seks ulike faser:

1. Gjøre seg kjent med datamaterialet
2. Fremkalle de første kodene
3. Søke etter tema
4. Gjennomgang av tema
5. Definere og navngi tema
6. Produsere rapporten

I første fase av analysen klargjorde jeg intervjumaterialet for analyse ved å transkribere intervjuene fra talespråk til skriftspråk. I denne prosessen peker Kvale og Brinkmann (2009) på at det er viktig å lytte nøye til hva som blir sagt, og hvordan det sies. Transkribering er i stor grad fortolkende. Jeg jobbet derfor nøye med transkriberingen slik at jeg i størst mulig grad kunne sikre at informantens verbale kunnskap og beretninger ble fanget av det skriftlige. Når datamaterialet var ferdig transkribert leste jeg gjennom hele materialet i sin helhet.

I andre fasen av analysen legges det vekt på å fremkalle de første kodene. Det innebærer å kode interessante trekk ved datamaterialet på en systematisk måte for så å samle relevant data for hver enkelt kode. Koder er elementer i dataen som fremstår interessante for forskeren. En bør arbeide systematisk for å finne mønstre i de ulike elementene i datamaterialet (Braun &

Clarke, 2006). Jeg startet andre fase med å lese igjennom datamaterialet en gang til for å få bedre oversikt over hva det handlet om. Underveis noterte jeg ned aktuelle aspekter ved dataene som fanget min interesse og som jeg så var gjennomgående. Notatene ble så satt i sammenheng med forskningsspørsmålene mine. Alle momenter av interesse i datamaterialet ble kodet for å sikre at viktige sammenhenger i datamaterialet ikke ble oversett. På bakgrunn av dette arbeidet oppsto de første kodene.

Tredje fase starter når hele datamaterialet er kodet. I denne fasen fokuseres det på at kodene i datamaterialet skal utgjøre tema (Braun & Clarke, 2006). I følge Braun og Clarke (2006) er et tema viktig informasjon i datamaterialet som kan knyttes opp til forskningsspørsmålene, samt at det er mønsterbasert. Kodene som utgjør et tema må være gjennomgående for datamaterialet slik at man kan se et mønster. Mitt arbeid i denne fasen startet med å finne temaer i det kodede datamaterialet. Kodene ble gitt farger og sortert inn i overordnede temaer, undertemaer og et eget tema for de kodene som ikke passet inn under noen av temaene jeg var kommet frem til. I første omgang var det ni temaer som tydeliggjorde seg i mitt materiale; problemforståelse, rolleavklaring, taushetsplikt, ressurser, kunnskap om hverandre, nytteopplevelse, faste deltakere med en felles plattform, tverrfaglig samarbeid, å møtes og at fast samarbeid er implementert i kommunen.

I fjerde fase ble temaene systematisk gjennomgått. Dette arbeidet førte til at noen av temaene ble fjernet i mangel på data til å støtte de, samt at jeg så at noen gikk inn i hverandre og dannet ett tema. Videre i denne fasen av analysen leste jeg gjennom alt datamaterialet jeg hadde samlet under hvert tema for å sikre at det var sammenhengende. Etter hvert i prosessen ble det tydelig at min problemstilling var for vid. Problemstillingen lød som følger: "Hvordan eller på hvilken måte har SLT påvirket det tverrfaglige samarbeidet for det kommunale barnevernet?" Underveis i prosessen så jeg at datamaterialet mitt svarte på et av underspørsmålene mine om hva som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid i SLT, fremfor den opprinnelige problemstillingen. Jeg startet med dette arbeidet å snevre inn og spisse problemstillingen min. Denne prosessen foregikk gjennom intervjuene, transkriberingen og i analyseprosessen.

I femte fase definerte jeg de endelige temaene jeg ønsket å analysere dataen min innenfor. I følge Braun og Clarke (2006) handler femte fase i analysen om å identifisere hva hvert tema egentlig handler om, samt fastsette hvilket aspekt av datamaterialet hvert tema fanger. Jeg

arbeidet med å identifisere og navngi temaene knyttet til hva som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid. I denne fasen kom jeg frem til flere undertemaer, som i følge Braun og Clarke (2006) er essensielle temaer innenfor hvert tema. De kan være nyttige for å gi store temaer struktur. Igjen gikk jeg gjennom hvorvidt temaene svarte på forskningsspørsmålene mine. Jeg arbeidet med hvilke navn temaene mine skulle få slik at de ble korte og konsise, samtidig som de kan gi leseren en indikasjon på hva temaet handler om. I løpet av denne fasen ble de ni temaene jeg var kommet frem til i tredje fase komprimert ned til fem hovedtemaer, med ulike undertema (se figur 5.1, s. 43):

- Forankring og organisering i kommunen
- Faste deltakere med felles målsetting
- Kunnskap om hverandres tjenester
- Felles problemforståelse
- Ressurser i form av tid og stillinger

I sjette, og siste fase, utformet jeg funnkapittelet. I følge Braun og Clarke (2006, s. 93) er det viktig ”that the analysis provides a concise, coherent, logical, non-repetitive and interesting account of the story the data tell – within and across themes.” Kvale og Brinkmann (2009) peker på at fremstillingen av funn handler om at undersøkelsesfunnene (temaene) og metodebruken formidles i en form som overholder vitenskapelige kriterier, tar hensyn til undersøkelsens etiske sider, og at fremstillingen resulterer i et lesbart produkt.

Jeg har valgt å presentere studiens funn og resultater ved hjelp av sitater. Utvalgte intervjusitater bidrar til å gi leseren et inntrykk av intervjuinnholdet. Ordrette transkripsjoner av muntlig tale, som inneholder pauser, latter, eh, mhm, dialektord og lignende kan være vanskelig å lese (Kvale og Brinkmann, 2009). Kvale og Brinkmann (2009) anbefaler derfor å omarbeide spontan muntlig tale til skriftlig form, slik at teksten blir enklere å lese. I min rapport har jeg foretatt meg denne type redigeringsarbeid. Hatch (2002) peker imidlertid på at det kan stilles spørsmål ved om dette kan bidra til å forvrengte meningsinnholdet i sitatet. Jeg vurderer det imidlertid slik at dette ikke har påvirket meningsinnholdet i de sitatene som blir brukt i min fremstilling av funnene.

Braun og Clarke (2006) understreker at den kvalitative analysen ikke er en lineær prosess, slik prosessen og fasene over kan gi uttrykk for. De påpeker at man i realiteten beveger seg frem

og tilbake mellom fasene gjennom hele prosessen. Dette er også gjeldene for min analyseprosess.

4.3. Forskningsetiske vurderinger knyttet til undersøkelsen

Min studie ble meldt til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) og godkjent før vi startet datainnsamlingen i oktober 2012. Den grunnleggende intensjonen med etiske retningslinjer er å beskytte de som deltar i forskning (Helgeland, 2005). Lov om behandling av personopplysninger (2000), som forvaltes av datatilsynet, sikrer at alle som skal bruke data om personer i sin forskning må sende melding og få godkjent dette. NSD vurderer om hensynet til personvern blir ivaretatt i hvert enkelt forskningsprosjekt (Grønmo, 2004).

I litteraturen og innenfor forskningsfeltet ser det ut til å være et fellestrekk å skille mellom tre etiske grunnprinsipper; informert samtykke, konfidensialitet og konsekvens (Kvale & Brinkmann, 2009; Hatch, 2002; Helgeland, 2005; Kirk, 2007). Thagaard (2002) som Kvale og Brinkmann (2009) understreker at ethvert metodisk valg vil få etiske konsekvenser som forskeren må ta stilling til. På bakgrunn av dette kan ikke forskningsmetodiske valg begrunnes kun med metodiske fremgangsmåter, men må også ta hensyn til forskers ansvar ovenfor informant.

4.3.1. Informert samtykke

Forskningsprosjekter som inkluderer personer krever deltakerens frie og informerte samtykke (Forskningsetiske komiteer, 2006). Det betyr at informanten selv samtykker uten press fra andre hold, samt at personen informeres om egen deltakelse i studien. Informanten selv skal avgjøre om de vil delta, og står fritt til å trekke seg når som helst i løpet av studien (Kvale & Brinkmann, 2009). Jeg har informert informantene mine om undersøkelsens formål, og at studien baseres på informantenes informasjon. Dette slik at de har muligheten til å avgjøre hvorvidt de vil delta eller ei. Informantene fikk informasjon før intervjuet startet om at de sto fritt til å trekke seg når som helst underveis i intervjuet. Alle informantene fikk utdelt vår kontaktinformasjon, slik at de kunne kontakte oss dersom de ønsket det, både i forkant og etterkant av intervjuene.

I rekrutteringsprosessen startet vi med å henvende oss til SLT-koordinator i kommunene med en forespørsel om de kunne videresende informasjon om deltakelse til de respektive

barnevernlederne i de ulike kommunene. Vi vurderte muligheten av hvorvidt denne kontakten kunne føles som et press for barnevernleder ettersom SLT-koordinator ofte er organisert på øverste nivå i kommunen, men kom imidlertid frem til at dette ikke ville være en stor belastning.

4.3.2. Konfidensialitet

Konfidensialitet innebærer at personlige data som kan identifisere informantene i undersøkelsen ikke avsløres. Dette innebærer altså at det kun er forsker, og i min undersøkelse, veileder og medstudent som har tilgang til denne informasjonen. Anonymitet innebærer imidlertid at heller ikke forsker vet hvilke individer opplysningene i datamaterialet stammer fra (Forskningsetiske komiteer, 2006). Datamaterialet i min studie er konfidensielt, og i fremstillingen av undersøkelsens funn er opplysningene anonymisert.

Personer som deltar i forskning har krav på at informasjon om personlige forhold blir behandlet konfidensielt. Forskningsmaterialet må anonymiseres i presentasjonen av funn og resultater, og det stilles strenge krav til hvordan datamaterialet skal oppbevares (Forskningsetiske komiteer, 2006). Jeg har forsikret mine informanter om at datamaterialet vil bli behandlet konfidensielt, og at det kun er Kristi Kaldheim, veileder og meg som skal ha tilgang til datamaterialet. Jeg har vært påpasselig med å ikke oppgi informasjon som kan føre til at utvalget i min undersøkelse kan gjenkjennes. Dette for å beskytte mine informanter.

Kvale og Brinkmann (2009) i likhet med Silverman (2011) peker på at anonymisering kan beskytte deltakeren, men det kan også frata de en stemme i forskningsprosjektet. Enkelte ønsker å identifiseres i studien, og kan bli skuffet dersom deres bidrag og navn ikke er nevnt. Det blir på bakgrunn av dette viktig å klargjøre hvorvidt studien skal anonymiseres på forhånd av intervjuene. I forkant av undersøkelsen diskuterte og overveide vi muligheten for å publisere informasjon om informantene. Vi vurderte det ikke som viktig for vår undersøkelse at informasjonen skulle oppgis. Alle mine informanter fikk i forkant av intervjuet beskjed om at hele datamaterialet vil bli anonymisert etter at dataene var transkribert. På bakgrunn av dette valget besluttet jeg at informantene ikke fikk tilgang eller innsyn i mine transkripsjoner eller analyser. Jeg ønsket ikke at informantene skulle se mine fortolkninger da dette muligens ville komplisert prosessen. Dersom informanten selv skulle få tilgang til mine fortolkninger av deres svar på spørsmålene kunne det oppstått uenigheter. Når talespråk blir direkte transkribert til skriftspråk kan informantene føle at meningen med det de sa faller vekk. Dette

oppsto ikke som noe problem i noen av intervjuene, men samtlige av informantene ønsket å se det ferdige produktet. Det er derfor inngått en avtale om at den ferdige besvarelsen skal sendes til informantene når masteroppgaven er ferdigstilt.

Jeg har gitt informasjon til informantene om hele forskningsprosessen, fra intervjuene til den ferdige oppgaven. Jeg har anvendt båndopptaker under mine intervjuer, og informerte derfor om at jeg tok opptak av intervjuene. Det var viktig å informere om hvor lenge jeg skulle oppbevare opptakene, og hvem som skulle bruke de (Kvale & Brinkmann, 2009; Forskningsetiske komiteer, 2006). Datamaterialet ble låst inn i skap og lagret på en PC som var passordbeskyttet under hele skriveprosessen. Etter endt prosjektperiode vil datamaterialet slettes, i tråd med retningslinjene fra NSD.

4.3.3. Konsekvens av deltakelse i studien

Forskning skal unngå belastninger for vedkommende som deltar i en forskningsundersøkelse (Forskningsetiske komiteer, 2006). Dette er en generell norm som det er vanskelig å vite akkurat hva innebærer (Thagaard, 2009). Det var derfor viktig for meg å reflektere over mulige konsekvenser i forkant av studien.

Det er vesentlig at intervjuforskere reflekterer over hvordan en transkriberer talespråk til skriftspråk. Dette gjelder også for analysen av datamaterialet, og hvordan forsker tolker informantens egne uttalelser. Det blir på bakgrunn av dette viktig å informere, og være åpen om mulige konsekvenser ovenfor informanten. Forsker bør være klar over at kvalitativ forskning kjennetegnes av åpenhet, dette kan få informant til å oppgi informasjon de senere vil angre på at de har gitt (Kvale & Brinkmann, 2009; Thagaard, 2002). Muligheten for at informantene i min studie kan oppgi informasjon de angres på kan oppstå, det var derfor viktig å gjennomgå dette med informant på forhånd. Ettersom mine informanter sitter i et tverrfaglig team med flere andre kollegaer, kunne det være vanskelig for de å snakke om erfaringer med samarbeidet, da de kunne føle de anga sine samarbeidspartnere. Det ble derfor viktig for meg som forsker å fokusere på hvordan deres erfaringer er, og ikke på at de skal utlevere de andre samarbeidspartnerne i teamet. Jeg presiserte at datamaterialet vil bli behandlet konfidensielt slik at ingen kan gjenkjennes.

I denne undersøkelsen har det ikke oppstått store etiske utfordringer rundt deltakelse, men det er likevel viktig å være oppmerksom på at det kan oppstå, og vurdere underveis i prosessen.

4.4. Troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet

Studiens troverdighet vurderes ut fra om forsker har gjennomført studiens intervju, transkripsjoner og analyse på en fornuftig, nøyaktig og pålitelig måte. Denne vurderingen tas på bakgrunn av informasjonen som har blitt samlet inn og bearbeidet, samt relevant teori (Kvale & Brinkmann, 2009). Jeg har forsøkt å stille åpne fremfor lukkede spørsmål. Intervjuspørsmålene er ledende i den grad at de leder intervjuet inn på gitte temaer. Dette er imidlertid nødvendig for å sikre at datamaterialet skal bli sammenlignbart, ved at man i hovedsak får tak i den samme informasjonen fra de ulike informantene. Kvale og Brinkmann (2009) peker på at ledende spørsmål i kvalitativ intervjuforskning ikke nødvendigvis er negativt. En fordel med det kvalitative forskningsintervjuet er at den som blir intervjuet har et åpent felt av svarmuligheter, herunder også en mulighet til å avvise premissene for intervjuers spørsmål.

På bakgrunn av mitt syn på kunnskap som sosialt konstruert er spørsmålet i denne undersøkelsen derfor ikke hvorvidt spørsmålene skal lede eller ikke lede, men *hvor* de skal lede for å gi ny, troverdig og interessant kunnskap. I min studie ledes spørsmålene inn mot hva som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid ut fra KRÅDs (Bugge et al., 2011) og Galvin og Erdals (2007) kriterier for suksessfullt samarbeid. Jeg har med dette forutinntatte meninger om hva som vil fremme og hemme tverrfaglig samarbeid, og på denne måten leder jeg mine informanter inn på et spor. Jeg er klar over at jeg da vil kunne utelukke noen faktorer. Jeg har imidlertid forsøkt å stille åpne og utforskende spørsmål, slik at intervjupersonene ikke skal gi svar som de tror jeg ønsker. Informantene fikk også muligheten til å tilføye andre faktorer som mine spørsmål ikke ledet de inn på.

Transkripsjoner kan også bidra til å sikre studiens troverdighet. Jeg transkriberte alle intervjuene i relativt kort tid etter at de ble gjennomført. Dette kan bidra til å sikre studiens troverdighet fordi jeg i større grad vil huske intervjuet og sammenhengen i det informanten forteller. I tillegg til å utføre transkripsjonene raskt etter intervjuet tok jeg meg god tid under transkripsjonen slik at mine fortolkninger i størst mulig grad skal stemme overens med hva informanten ønsker å formidle.

Min rolle og posisjon vil påvirke hvilke svar jeg får av informantene. Både i intervjuene og analysen har jeg forsøkt å være bevisst på hvordan min forståelse, verdier og holdninger kan

ha preget min tilnærming og forståelse av informantenes beskrivelser. Jeg har kontinuerlig gjennom hele forskningsprosessen reflektert over hvordan min posisjon kan påvirke mine tolkninger.

Bekreftbarhet handler om datamaterialets gyldighet i forhold til problemstillingen. Det forteller noe om hvorvidt en metode er egnet til å besvare problemstillingen, og i hvilken grad forsker undersøker de fenomenene som en ønsker å vite noe om (Kvale & Brinkmann, 2009). Bekreftbarheten i denne undersøkelsen er relativt høy ettersom undersøkelsesopplegget og datainnsamlingen resulterer i relevant data for problemstillingen. Dette innebærer også at jeg underveis i forskningsprosessen stilte spørsmålsteget ved om jeg var på riktig spor. Min intervjuguide er formulert slik at spørsmålene skal svare på min problemstilling. Jeg måtte imidlertid endre problemstillingen min i løpet av analyseprosessen. Det viste seg at datamaterialet svarte på et av underspørsmålene fremfor problemstillingen. Dette vil kunne bidra til å øke min undersøkelses bekreftbarhet.

Dersom resultatene fra undersøkelsen vurderes som troverdige og bekreftbare gjenstår spørsmålet om hvorvidt resultatene er av interesse for andre, og om de kan overføres til andre intervjupersoner og situasjoner. I kvalitativ forskning har det ofte blitt argumentert for at det er for få intervjupersoner til at resultatene kan overføres (Kvale & Brinkmann, 2009). Denne studien presenterer ikke allmenngyldig sannhet, men forsøker å frembringe kunnskap som er gyldig innenfor den konteksten som ble studert.

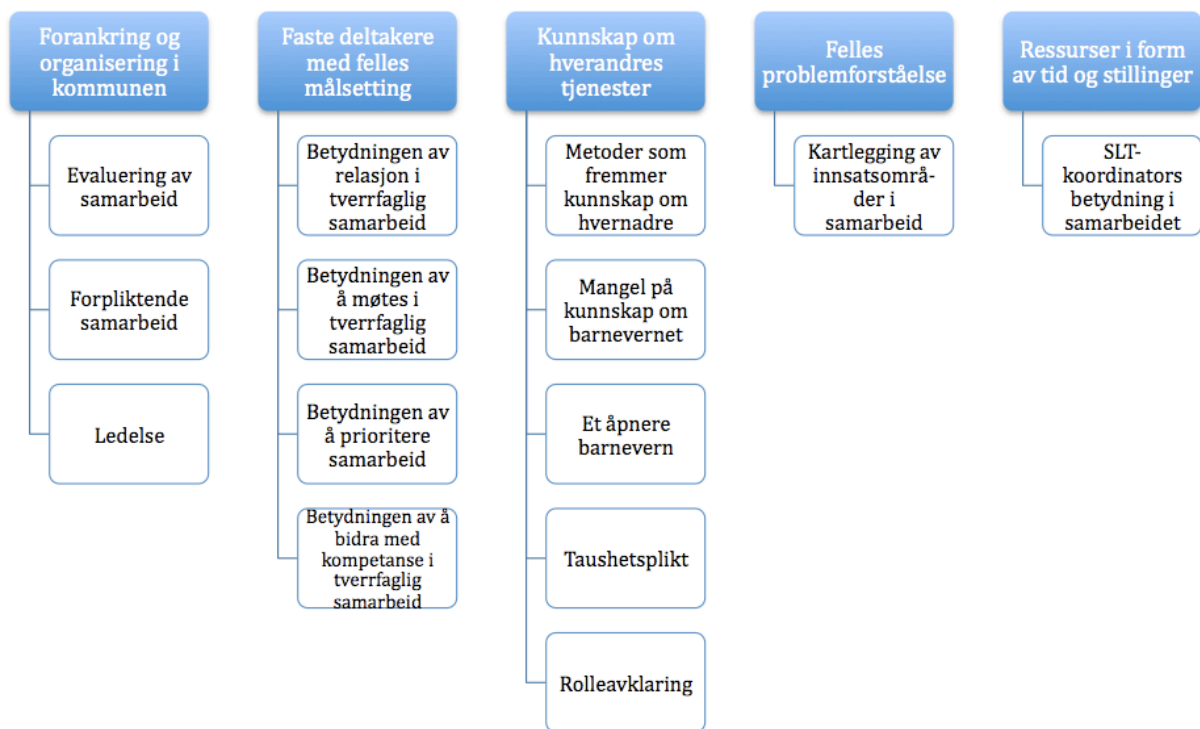
Silverman (2011) peker på at kvalitative studier er teoretisk forankret fremfor statistisk logikk. Det betyr at datamaterialet i kvalitative studier bør overføres i teoretiske påstander fremfor i populasjoner. Jeg har tatt utgangspunkt i Galvin og Erdals (2007) suksesskriterier for samarbeid, samt KRÅDs egen SLT-håndbok (Bugge et al., 2011) som viser til viktige kriterier for et effektivt tverrfaglig samarbeid i SLT. Studiens funn er med dette forankret i teoretiske påstander. Jeg har belyst og tolket mine funn opp mot teoretiske modeller som er relevante for å forstå hva som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid i SLT. Dette vil kunne bidra til å styrke denne studiens overførbarhet.

5. Presentasjon av funn og diskusjon

I dette kapittelet skal jeg presentere studiens hovedfunn. Funnene vil bli drøftet opp mot aktuell teori og forskning fortløpende i teksten. Jeg tar for meg de enkelte hovedtemaene hver for seg, med de tilhørende undertemaene. Sitatene som er uthevet i kursiv er sitater informantene i studien oppga under intervjuene.

Fem tema var fremtredende i datamaterialet med hensyn til hvilke faktorer som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid i SLT; forankring og organisering i kommunen, faste deltakere med felles målsetting, kunnskap om hverandres tjenester, felles problemforståelse og ressurser i form av tid og stillinger. Temaene må ses i sammenheng med hverandre. De ulike faktorene påvirker hverandre gjensidig. De faktorene som beskrives som fremmende virker hemmende dersom de ikke oppfylles, dette på lik linje med at de faktorene som beskrives som hemmende virker fremmende dersom de oppfylles. Utvalget besto av barnevernledere, og funnene belyser dermed et barnevernfaglig perspektiv.

Studiens fem hovedtemaer med tilhørende undertemaer er illustrert i figur 5.1. Temaene inneholder studiens funn, og blir presentert i det følgende.

Figur 5.1. Faktorer som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid i SLT.

Forankring og organisering i kommunen handler om at tverrfaglig samarbeid fremmes ved at samarbeid er implementert og forankret, både på øverste nivå i kommunene, og innad i hver enkelt tjeneste. Faktorer som er fremtredende i datamaterialet og som utgjør temaets undertemaer er at tverrfaglig samarbeid må evalueres kontinuerlig, være forpliktende, samt at det må være en tydelig ledelse i kommunen generelt og i tjenestene spesielt.

I temaet *faste deltakere med felles målsetting* vektlegges det at en må fastsette en felles målsetting for samarbeidet. Temaets undertemaer handler om at deltakerne i samarbeidet må være faste, men det vektlegges at samarbeidet er tjenesteavhengig fremfor personavhengig. Videre handler det om at grunnlaget for samarbeid er at partene møtes, at deltakerne ser betydningen av å prioritere samarbeid, og betydningen av å bidra med kompetanse. Det vises til viktigheten av å inneha samarbeidskompetanse, samt betydningen av å verdsette andre tjenesters kompetanse så fremt som sin egen.

Kunnskap om hverandres tjenester handler om at tjenestene som inngår i samarbeidet må ha kunnskap om hverandres arbeidsområder, begrensninger og muligheter. Temaets undertemaer handler om metoder som kan fremme denne type kunnskap, at det er mangel på kunnskap om barnevernet blant samarbeidspartnere og at et åpnere barnevern kreves for å oppnå legitimitet hos barnevernet. Det viser seg i datamaterialet at taushetsplikt ikke oppleves som et hinder for tverrfaglig samarbeid, men at det er mangel på kunnskap om hverandres taushetsbestemmelser som oppleves som hemmende. Rolleavklaring handler om at tverrfaglig samarbeid i SLT fordrer tydelig og avklarte roller. Informantene peker imidlertid på at dette er vanskelig å gjennomføre i praksis.

Temaet *felles problemforståelse* viser til at en av forutsetningene for et velfungerende SLT-samarbeid er felles problemforståelse. Det er imidlertid utfordrende å oppnå med et mangfold av ulikheter innad i tjenestene. Temaets undertema handler om at informantene peker på at kartlegging av innsatsområder kan bidra til å fremme felles problemforståelse blant aktørene.

Det siste temaet handler om *ressurser i form av tid og stillinger*. Barnevernet arbeider under stort press, og med lite ressurser i form av tid, stillinger og økonomi. Tverrfaglig samarbeid i SLT handler om å forstå at andre kan ha kompetanse og ressurser som en selv mangler og har behov for. Temaets undertema viser til SLT-koordinators betydning i samarbeidet.

Jeg vil videre ta for meg de fem faktorene, beskrive funnene og diskutere hver enkelt faktor opp mot relevant forskning og teori.

5.1. Forankring og organisering i kommunen

Undersøkelsen viser at informantene vektlegger betydningen av at tverrfaglig samarbeid er forankret på øverste nivå i kommunen. På spørsmål om hva som fremmer tverrfaglig samarbeid i SLT viser flere av informantene til at samarbeid er implementert i kommunen generelt, samt i egen og andre tjenesters fagplaner. En av informantene forklarte det slik: *”Altså det som hemmer og som er suksesshistorier i tverrfaglig samarbeid er at kommunen har tydelig og uttalt tverrfaglig samarbeid, og at det er allerede fra rådmannen.”* En annen informant beskrev det slik: *”Det som fremmer er at det er klare strukturer i kommunen, avklart rundt taushetsplikt, og avklarte rutiner i kommunen når det skjer ting som utløser bekymring, og flere trenger å jobbe sammen. Avklare de linjene der.”*

I likhet med informantene viser Bugge et al. (2011) til at SLT-modellen forutsetter at tverrfaglig samarbeid er forankret på øverste nivå i kommunen. Fast samarbeid skal være implementert i kommunens overordnede planer, samt være fokusert innad i hver tjeneste- og etats fagplaner. Det må foreligge tydelige og avklarte retningslinjer for hvordan tverrfaglig samarbeid skal gjennomføres, og følges opp. Ledere på øverste nivå i kommunen og politiet må forplikte seg til deltakelse, og til å implementere forebygging og tverrfaglig samarbeid i sine fagplaner (Bugge et al., 2011). Dette ser Galvin og Erdal (2007) og Egge et al. (2008) ut til å være enig i. De viser til at en av de viktigste suksesskriteriene for samarbeid er at det er forankret og implementert administrativt og politisk i tjenestenes planer. Det rådes til at kommunen som helhet går inn for et samarbeidssystem, slik det blir anbefalt at SLT implementeres (Bugge et al., 2011).

I følge Baklien, Pape, Rossow og Storvoll (2007) kan forankring være en indikator på en langvarig organisasjonsmessig forandring. Forankring blir dermed både et mål og et middel. Forankring danner grunnlaget for å målrette den rus- og kriminalitetsforebyggende innsatsen (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013a). Grundhus et al. (2008) hevder på bakgrunn av dette at dersom SLT er godt forankret øker det sannsynligheten for at SLT-arbeidet opprettholdes, og bidrar til å skape en forandring i organisasjonen. Samordning av

kriminalitetsforebyggende tiltak er tidskrevende. Målet med SLT som en samordningsmodell blir med dette å innføre en langsiktig endring. Samordning krever, som tabell 3.1 (s. 12) viser, forpliktelse og større grad av varighet og formalitet i samarbeidet (Fosse, 2007).

KRÅD har lagt føringer for hvordan SLT-modellen bør implementeres i kommunene for at modellen skal virke optimalt. Det er imidlertid opp til hver enkelt kommune hvordan de vil organisere og implementere modellen. Styringsnivået vektlegges fra KRÅD sin side. Det vises til at øverste lokale politileder, rådmann og ordfører er sentrale aktører i det øverste styringsnivået. Disse personene innehar den myndigheten som er nødvendig for å sikre gjennomføringen av SLT-arbeidet i hele kommunen. KRÅD krever et kommunalt vedtak, samt en bekreftelse fra lokalt politi for å godkjenne SLT-ordningen (Bugge et al., 2011).

På spørsmål om tverrfaglig samarbeid er implementert i barnevernets fagplaner svarer flere av informantene at fast samarbeid er implementert. Det er imidlertid flere som ikke vet hvordan kommunens overordnede planer for samarbeid ser ut. En av informantene forteller at retningslinjene og kommuneplanene for tverrfaglig samarbeid i SLT er diffuse. *”Det ligger overordnede kommuneplaner for samarbeid. Skal være, men det er veldig diffust. Det ligger ingen direkte retningslinjer. Innad i barneverntjenesten har vi tatt det overordnede målet at det skal være.”* Disse funnene samsvarer med funnene i Danmarkskortundersøkelsen og Københavnundersøkelsen (Boolsen, 2000), som viste at det i for liten grad forelå skriftlige planer for samarbeidet i SSP. Galvin og Erdal (2007) hevder at dette kan virke hemmende på tverrfaglig samarbeid. Forfatterne viser til at ansvaret må være tydelig plassert, og at det må foreligge klare og tydelige retningslinjer for samarbeid. Dersom tverrfaglig samarbeid skal virke optimalt er det avgjørende at aktørene har et eierforhold til planene og retningslinjene som foreligger for samarbeidet, samt at man kjenner innholdet i de.

5.1.1. Evaluering av samarbeid

Informantene viste til at kontinuerlig evaluering av SLT-arbeidet vil virke fremmende for tverrfaglig samarbeid. En av informantene uttalte det slik: *”Vi har rutiner for det tverrfaglige samarbeidet, og som vi i disse dager driver og evaluerer, og lager enda bedre. Evaluering av tiltakene som iverksettes er nødvendig for å sikre at det er de rette tiltakene som blir satt inn.”* Dette begrunnes fra informantenes side med at evaluering sikrer at man arbeider og retter innsatsen riktig. Helsetilsynet (2009) fant i sin tilsynsrapport at kommunenes tilrettelegging

og oppfølging av samarbeid er for dårlig. Det vises til at kvaliteten på samarbeid om tiltak og tjenester i for stor grad er basert på tilfeldigheter, fremfor klare og tydelige planer og retningslinjer som følges opp. Når kommunen har vedtatt SLT som en samarbeidsmodell er det viktig at det legges vekt på hvordan en skal implementere modellen i alle ledd i organisasjonen. Etter en tid er det avgjørende at modellen blir evaluert med henblikk på målsetting, organisering og oppnådde resultater. Justeringer vil ofte være nødvendig når modellen er prøvd ut over tid (Galvin & Erdal, 2007).

En av informantene peker på at spørsmål en bør stille seg underveis er: *”Har tiltakene ønsket effekt? Eller burde man gjøre noe annerledes?”* Bugge et al. (2011) viser til at det er nødvendig med en kritisk vurdering for å sikre kvalitet og utvikling i det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet. Dette samsvarer med Bronsteins (2003) modell. Det hevdes at kritisk refleksjon over samarbeidsprosesser er avgjørende for å sikre at den rus- og kriminalitetsforebyggende innsatsen rettes riktig. Retningslinjene for tverrfaglig samarbeid må evalueres kontinuerlig, slik at en kan forbedre samarbeidet underveis. Dersom dette ikke gjøres vil forbedringspotensialet forbli uidentifisert (Ødegård & Willumsen, 2011).

5.1.2. Forpliktende samarbeid

Flere av informantene peker på at tverrfaglig samarbeid ikke skal være frivillig, men bindende og forpliktende. En av informantene stadfester at: *”Dere inviterer ikke til tverrfaglig samarbeid, dere innkaller.”* Funnene fra datamaterialet viser at dersom samarbeid er frivillig vil en risikere at aktørene ikke prioriterer å delta. Tverrfaglig samarbeid i SLT bør med dette ikke være et spørsmål om prioritering. I likhet med informantene peker Galvin og Erdal (2007) som Bugge et al. (2011) på at nøkkelen til et godt samarbeid er forpliktelse. Samarbeid på tvers av etater krever mer enn velvilje fra de ulike aktørene, det er behov for myndighet til å kunne forplikte de ulike aktørene til samarbeid.

Alle instanser i kommunen må vektlegge og ha fokus på samarbeid, og vite at det er gjennom tverrfaglig samarbeid en får til å hjelpe mennesker. Kommunen må ha klare rutiner og prosedyrer for hvordan det tverrfaglige samarbeidet skal foregå. Dersom samarbeidsstrukturen ikke forplikter de involverte aktørene, vil det kunne bidra til at det er vanskelig å fatte beslutninger. Erfaringene viser at betingelsene for at samarbeid på tvers av tjenester skal virke, kreves det at samarbeidet er nedfelt i kommunens planer og er godt

forankret i ledelsen. Eksempler på formell forankring er samarbeidsavtaler og etablering av samarbeidsfora (Galvin & Erdal, 2007; Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013a). SLT er som nevnt en samordningsmodell. Dette innebærer at samarbeidet er formalisert og forpliktende. Samordning påvirker enheters selvstendighet ved at styring og makt overføres til en felles enhet (Fosse, 2007). Beslutninger som blir tatt på styringsnivå i SLT vil med dette være forpliktende for det koordinerende- og utførende nivå. På lik linje som beslutninger som fattes i koordineringsgruppen vil være forpliktende for det utførende nivå (Grundhus et al., 2008).

SLT-modellen krever deltakelse og forpliktelse fra alle aktører. Galvin og Erdal (2007) beskriver denne type samarbeid ved at en overordnet instans gir ordre om samarbeid på lavere nivå. Ledelsen i kommunen blir da enige om at de ulike etatene og tjenestene skal samarbeide på tvers, uten at de som skal virkeliggjøre samarbeidet deltar i beslutningen. En tydelig ledelse både i kommunen generelt, og i hver enkelt tjeneste er avgjørende for å forplikte til samarbeid, samt gjennomføre det. Betingelsene for samarbeidet blir med dette formelle, og noe alle aktørene må forholde seg til.

På spørsmål om hvilke retningslinjer som foreligger for det tverrfaglige samarbeidet i SLT beskriver en av informantene at: *”Hele kommunen må være inneforstått med at vi samarbeider på tvers fra topp til bunn, og det er ikke noe valg – det er kommunens profil.”* Forskning peker imidlertid på at pålagt samarbeid også kan være til hinder for tverrfaglig samarbeid. Dette begrunnes med at en ofte kan møte motstand i praksisfeltet dersom direktivene om samarbeid kommer fra andre hold enn ens egen tjeneste. Det kan virke hemmende å bli pålagt å arbeide tverrfaglig dersom en selv ikke ser behovet for det. Det er viktig å ha dette i bakhodet når SLT implementeres i kommunen. Deltakelse og medbestemmelse er avgjørende i en implementeringsfase. Alle de respektive aktører må se nytten av tverrfaglig samarbeid for å løse tjenestens egne arbeidsoppgaver, samt føle seg inkludert i prosessen (Galvin & Erdal, 2007).

5.1.3. Ledelse

På spørsmål om hva som fremmer og hemmer tverrfaglige samarbeidet i SLT svarer flere av informantene ledelsen. Det ble sagt at: *”En klar og tydelig leder, som inkluderer de ansatte i samarbeidet vil fremme samarbeid.”* Dette samsvarer med andre undersøkelser. Ødegård og

Willumsen (2011) viser til at betydningen av ledelse i tverrfaglig samarbeid har fått begrenset oppmerksomhet innenfor barnevernfeltet. Forfatterne velger likevel å vise til flere studier som vektlegger ledelsens rolle i samarbeidsprosesser. Kvarnström (2009) fant at ledelsen har et ansvar for å avdekke faktorer som er hemmende for samarbeid. Ledelsen kan ikke forvente at deltakerne i et tverrfaglig samarbeid skal kunne samarbeide på en god måte uten påvirkning av hva som skjer i organisasjonens kontekst, som eksempelvis organisering og ressurser. Ledelsen må på bakgrunn av dette tilrettelegge for at personalet skal kunne prioritere samarbeid. Implementeringen av SLT i kommunene medfører i stor grad en endringsprosess som påvirker praksis. Ledelsen vil med dette bli viktig i implementeringsfasen, og videre i arbeidet og evalueringen av modellen (Martinussen & Adolfsen, 2011).

Helsetilsynet (2009) fant i sitt tilsyn at en aktiv ledelse var sentral i de bydelene og kommunene hvor samarbeidet ikke strider mot lovkravene. I en aktiv ledelse inngår det å legge til rette for samarbeid ved å planlegge og følge opp. Ledere som etterspør samhandling og effekten av samhandling fremmer tverrfaglig samarbeid. Dette bekreftes av Harker et al. (2004) og Bronstein (2003) som hevder at ledelse som legger til rette for, og inkluderer ansatte i samarbeidsprosessen er fremmende for tverrfaglig samarbeid. Grundhus et al. (2008) peker i sin evaluering av SLT på at hvorvidt kommunens administrative og politiske ledelse gir støtte til samarbeid vil ha betydning for SLT-arbeidet. Dette underbygger Mørch (2012) som hevder at politisk og administrativ støtte er grunnleggende for implementering og forankring av et tiltak.

5.2. Faste deltakere med felles målsetting

Faste deltakere og en felles målsetting trekkes av informantene frem som to viktige faktorer som fremmer tverrfaglig samarbeid i SLT. SLT-samarbeidet forutsetter at alle aktørene har en felles målsetting om å samordne rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak mot ungdom. Det finnes noen kriterier for å oppfylle dette kravet. I datamaterialet kom det tydelig frem at det er viktig å vurdere betydningen av fire faktorer. For det første viste det seg at informantene vektla betydningen av relasjon. For det andre pekte de på betydningen av å møtes i samarbeidet og for det tredje viktigheten av å prioritere samarbeid. Den fjerde, og siste faktoren informantene vektla var betydningen av at alle aktørene bidrar med egen kompetanse, og verdsetter andres.

SLT har i følge informantene bidratt til et tverrfaglig samarbeid hvor faste deltakere med en felles målsetting møtes. Dette i form av tjenester og ikke personer. Aktørene i SLT har faste møter, hvor de kommer sammen og diskuterer, samt bidrar med ulike faglige kunnskaper. Det pekes på at dette bidrar til at en arbeider sammen mot et felles mål. En informant forteller: *”Gjennom SLT drar man lasset sammen. Nå jobber man sammen, folk tar tak, det er ikke min eller din sak. Ingen vegrer seg for å gå inn, men sier heller hva de har å tilby.”* Bronstein (2003) som Egge et al. (2008) hevder at en av forutsetningene for et velfungerende og effektivt tverrfaglig samarbeid er at aktørene har en felles målsetting for samarbeidet. Dette samsvarer med studiens funn. Felles målsetting vil kunne bidra til å finne felles metoder og enklere enes om tiltak for å nå målene. For å oppnå dette pekes det på at en må enes innad i samarbeidsgruppen om ansvarsfordeling, rollefordeling, samt at alle aktørene har realistiske forventninger til samarbeidet. Hver aktørs forventninger bør gjennomgås før samarbeidet starter, slik at man på et tidlig tidspunkt kan avdekke og forhindre eventuelle uoverensstemmelser. En bevisstgjøring når det gjelder hva en vil oppnå med samarbeidet er med dette nødvendig for å oppnå gode resultater (Bronstein, 2003; Egge et al., 2008).

Psykolog George A. Kelly tok utgangspunkt i at alle mennesker danner personlige konstruksjoner. Dette betyr at hvert enkelt individ har et sett av ideer eller begreper som anvendes for å gi mening til omgivelsene rundt seg (Kelly, 1955). I lys av dette perspektivet vil hver enkelt aktør i SLT-samarbeidet ha sin egen forståelse av samarbeidsprosessen. Gjennom erfaringer og dialog med andre vil man kontinuerlig videreutvikle sine konstruksjoner av samarbeidet. Det antas derfor at ulike samarbeidskonstruksjoner kan skape uklarhet i forhold til forventninger og målsettinger for tverrfaglig samarbeid.

Informantene peker imidlertid på at målsettingen for SLT-arbeidet er klar, men det vises til at det ikke foreligger tydelige retningslinjer for hvordan man skal oppnå målene. Hver etat og tjeneste har hver sin faglige kompetanse, og ulike tilnærminger til målgruppen. Det kommer av datamaterialet frem at det kan by på utfordringer å enes om en felles målsetting. Galvin og Erdal (2007) hevder at et felles verdigrunnlag kan bidra til å enes om en felles målsetting i samarbeidet. Ulike forutsetninger, erfaringer og faglige kompetanser gjør at utgangspunktet for tverrfaglig samarbeid er ulikt. Forfatterne hevder at det på bakgrunn av dette er nødvendig å klargjøre hvilket menneskesyn, og hvilke holdninger som ligger til grunn for hver enkelt aktør i samarbeidet. Det er avgjørende å gjøre seg bevisst verdigrunnlaget en selv, og ens eget, og andres arbeidsfelt står for (Bronstein, 2003; Galvin & Erdal, 2007).

Tverrfaglig samarbeid handler på mange måter om å anerkjenne hverandres ulikheter. Tjenester og yrkesgrupper har ulike styrker og svakheter. Samarbeid handler om å benytte seg av, og sette pris på andres styrker. Det at andre tenker og arbeider annerledes må ses på som fremmede fremfor hemmende for samarbeid. Det er med disse ulikheter som er styrken i tverrfaglig samarbeid (Galvin & Erdal, 2007). Galvin og Erdal (2007) viser til at det må foreligge gjensidig respekt for hverandres ulikheter og faglige bakgrunn. Dersom deltakerne i samarbeidet har en riktig rollefordeling som er knyttet til hver enkelts sterkeste side, vil en kunne utnytte hverandres egenskaper. Aktørene må anerkjenne at andre kan ha et annet syn enn en selv, og verdsette det. Ulikheter vil være en realitet i tverrfaglig samarbeid. Respekt for hverandres ulikheter er å ta hverandre på alvor og være ydmyk ovenfor hverandres kompetanse.

5.2.1. Betydning av relasjon i tverrfaglig samarbeid

Betydningen av relasjon, og hvorvidt aktørene i tverrfaglig samarbeid kjenner hverandre blir diskutert i datamaterialet. Det viser seg at flere av informantene verdsetter faste deltakere som kjenner hverandre. Terskelen for å ta opp bekymring og ta kontakt med hverandre vil i følge informantene senkes dersom aktørene kjenner hverandre. Dette kan føre til at tverrfaglige samarbeid fremmes. En av informantene beskriver det slik: *”Det må være faste mennesker som sitter i tverrfaglige møtearenaer, at det ikke er i dag har du tid, men neste gang har du ikke tid, det hemmer tverrfaglig samarbeid.”* Harker et al. (2004) underbygger dette. Forfatterne hevder at det å bygge gode relasjoner mellom samarbeidspartnere kan bidra til å klargjøre hver tjenestes rolle og funksjon. Så fremt relasjonen er god vil kommunikasjonen mellom aktørene opprettholdes.

En av informantene viser til at samarbeidet ikke kan avhenge av relasjon alene. På spørsmål om hva som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid i SLT svarer informanten følgende: *”Det har vært noen diskusjoner rundt betydningen av relasjon, det å kjenne hverandre. Det er lettere å ta opp ting når du har et kjent ansikt. Samtidig er det i barneverntjenesten en del utskiftninger sånn at det kan ikke avhenge av relasjon alene. Sånn at det må være en tillit til barnevernet som barnevern, og ikke nødvendigvis til en du kjenner i barnevernet.”* Kjennskap til hverandre kan bidra til å fremme samarbeid, men dersom samarbeidet blir personavhengig fremfor tjenesteavhengig vil det kunne virke hemmende. Arbeidsmengde, sykefravær og

utskiftninger er faktorer som spiller inn på hvorvidt deltakere er faste og kjente. Dersom en avhenger av at samme person møter hver gang vil det kunne hemme samarbeidet da dette vanskelig lar seg gjøre (Galvin & Erdal, 2007).

5.2.2. Betydningen av å møtes i tverrfaglig samarbeid

Flere av informantene trekker frem viktigheten av å møte hverandre. Det hevdes at å sitte ned sammen, og bli kjent med hverandre fremmer tverrfaglig samarbeidet i SLT. Informantene viser til at å møtes bidrar til å få kunnskap om hverandre, skape relasjoner, og på den måten bli kjent med hverandre. En av informantene beskriver det slik: *”En faktor som fremmer tverrfaglig samarbeid er å møtes. Det å bli kjent.”* Dette bildet samsvarer med hva Helsetilsynet (2009) fant i sitt tilsyn. Samarbeid var ofte sviktende på bakgrunn av at planlagte møter ikke ble avholdt. Det viste seg at flere av deltakerne ikke visste at de skulle på møter. Tilsynsrapporten foreslår på bakgrunn av dette at kommunenes ansvarlige må sørge for at det er tilgjengelige møteplasser, samt følge opp tjenestenes og ansattes tilgjengelighet. Felles arenaer bidrar til viktig kunnskap om hverandre, og til å skape et fora for diskusjon og informasjonsflyt mellom aktørene (Winsvold, 2011). Harker et al. (2004) hevder at desto flere ganger aktørene i tverrfaglig samarbeid møtes, desto større mulighet har man for at aktørene blir kjent med hverandre og på denne måten lykkes i samarbeidet.

KRÅD vektlegger at grunnlaget for et velfungerende samarbeid i SLT er å møtes. Det pekes på at det er slik aktørene kan bli kjent med, og bli trygge på hverandre (Bugge et al., 2011). Bugge et al. (2011) viser til at koordineringsgruppen må møtes for at deltakerne skal kunne dele den kunnskapen og informasjonen hver tjeneste innehar. Det anbefales at koordineringsgruppen møtes månedlig. Som tabell 4.1 (s. 33) viser, er det varierende hvor ofte koordineringsgruppene i utvalget møtes. Bare en av kommunene møtes månedlig. Det kommer ikke frem av datamaterialet hvorfor koordineringsgruppene som møtes sjeldnere enn en gang i måneden ikke følger KRÅDs anbefalinger. Det ville imidlertid vært interessant å vite i forhold til om dette grunnes at man ikke har mulighet til å møtes oftere på bakgrunn av ressursmangel, eller om man ikke ser nytten av samarbeidet.

5.2.3. Betydningen av å prioritere samarbeid

Betydningen av å prioritere tverrfaglig samarbeid trekkes frem i datamaterialet. Alle aktørene må prioritere samarbeid på lik linje. Barnevernet er som kjent, i likhet med andre tjenester i

kommunen, under stort arbeidspress. Flere av informantene refererte til arbeidspress da de ble spurt om mangel på ressurser hemmer tverrfaglig samarbeid. Det trekkes frem at det er vanskelig å prioritere samarbeid når primæroppgavene er så mange. Dette bekreftes av andre undersøkelser. For eksempel fant Willumsen og Hallberg (2003) i sin studie at stor arbeidsbyrde vanskeliggjør å prioritere samarbeid.

Ødegård (2007) har gjennomført en studie som undersøker hvor mye tid som brukes på tverrfaglig samarbeid i psykisk helsetjeneste for barn og unge. Undersøkelsen viser at aktørene har ulike perspektiv og vurderer derfor nytten av å samarbeide forskjellig. Dette ses i lys av yrkesutøvernes faglige bakgrunn og tjenestenes variasjon i kultur. Kultur forstås som mønster i en gruppes atferd, verdier og normer. Det hevdes at en åpen dialog mellom samarbeidspartnere vil bidra til å fremme forståelsen av hverandres kulturer og tjenester (Ødegård, 2007; Bronstein, 2003).

Informantene viser til at aktørene i SLT må prioriterer samarbeidet på lik linje, hvis ikke vil det kunne påvirke aktørenes nytteopplevelse. Det legges vekt på at nytteopplevelse er vesentlig for å etablere et fruktbart samarbeid. En av informantene uttrykte det slik: *"Hvis det oppleves nyttig å samarbeide så gir det mening og da prioriterer man det."* I likhet med informantene viser Egge et al. (2008) til at dersom samarbeid skal oppleves som meningsfylt må det oppleves som nyttig. Hver enkelt må se verdien og nytten av denne måten å arbeide og løse problemer på. Motivasjonen for å samarbeide er forventet gevinst. Dette ser Galvin og Erdal (2007) og Willumsen og Hallberg (2003) ut til å enes i. Forfatterne understreker at aktørene må anerkjenne at man har bruk for hverandres kompetanse, og at samarbeidet gir en noe i form av mindre arbeid gjennom å fordele ansvar og arbeidsoppgaver på tvers. Dersom gevinsten er asymmetrisk fordelt vil det muligens vanskeliggjøre samarbeid. Hver enkelt aktør må oppleve å få noe igjen for innsatsen og tiden de bruker på å samarbeide. Oppleves samarbeidet som nyttig vil det kunne bidra til å fremme tverrfaglig samarbeid i SLT, og på sikt forebygge rus og kriminalitet. En av informantene peker på at aktørene må stille seg følgende spørsmål: *"Hva kan du gjøre for meg? Og hva kan jeg gjøre for deg? Hvordan bidrar vi sammen mot et felles mål som gagnar alle?"*

5.2.4. Betydningen av å bidra med kompetanse i tverrfaglig samarbeid

Undersøkelsen viser at informantene trekker frem betydningen av å verdsette, og se nytten av andre profesjoners kompetanse i tverrfaglig samarbeid. Det pekes i datamaterialet på at nøkkelen til et velfungerende tverrfaglig samarbeid er at aktører med ulik kompetanse arbeider mot et felles mål. Galvin og Erdal (2007) peker på at det i tillegg til faglig kompetanse er behov for en felles kompetanse. For å oppnå en felles kompetanse blant aktørene i SLT-samarbeidet bør arbeidet som nevnt ta utgangspunkt i et felles verdigrunnlag. En felles forståelse av nytten med å samarbeide er nødvendig.

Det er vesentlig å være klar over at det ikke er gitt at tjenesteutøvere har lært, eller er seg bevisst hva samarbeid er (Ødegård & Willumsen, 2011). Samarbeidspartneres erfaringer med samarbeid vil ha innvirkning på prosessen. Hvorvidt tidligere samarbeid har gitt aktøren en positiv eller negativ opplevelse vil ha betydning, så fremt som om man har samarbeidet før vil ha det (Bronsten, 2003). På bakgrunn av dette peker Galvin og Erdal (2007) på behovet for samarbeidskompetanse. I begrepet samarbeidskompetanse inngår brukerorientering, helhetsforståelse, problemløsningsevne, samarbeidsevne, fleksibilitet og omstillingsevne. Det vises til at samarbeid må læres. En viktig forutsetning for å kunne lære å samarbeide med andre tjenester og aktører er å ha kunnskap om hverandres fagområder. I følge Galvin og Erdal (2007) er erfaringen at det er mye uvitenhet om hverandres tjenester. Dette kan føre til at profesjonene ikke har tillit til andres kompetanse på området. Kunnskap om hverandre vil med dette fremme tverrfaglig samarbeid.

Betydningen av at aktørene som inngår i SLT-samarbeidet bidrar med sin kompetanse trekkes frem som vesentlig i datamaterialet. En av informantene beskriver det slik: *”Også er det jo maktaspektet da, alle må tenke at de har noe å bidra med. I SLT-grupper sitter alle mulige fagutdanninger, noen har doktorgrad, noen har master, noen har bachelor og andre har ingenting, men alle må bidra uavhengig av det.”* Flere av informantene viste til viktigheten av å være åpen for andres bidrag og kompetanse. De pekte på at aktørene må ha tro på at andre har noe å bidra med, og være villig til å forandre seg. Det beskrives slik: *”Det som fremmer tverrfaglig samarbeid i SLT er når ulike ansatte stiller seg åpne for at andre kan ha noe å tilby. Jeg tenker at denne type samarbeid avhenger av at alle tror at andre kan ha noe å si ut fra en eller annen problemstilling. Det som hemmer vil gjerne være det motsatte, at folk er lukket, og ikke ønsker å åpne opp.”*

Dette inntrykket samsvarer med andre studier. Willumsen og Hallberg (2003) fant at det i tverrfaglig samarbeid er viktig å være åpen for andre yrkesutøveres kompetanse og problemløsningsevne, samt være villig til å prøve nye og annerledes metoder å løse ting på. Dette innebærer at tjenestene samarbeider om ansvarsområder, noe som igjen krever en fleksibel holdning og innstilling fra tjenesteutøverne. I studien ble det undersøkt om dette førte til konflikter blant aktørene, men få av informantene rapporterte om det. Flere av informantene fremhevet imidlertid viktigheten av mangfold. Det vises til at kunnskap om ulike syn og tilnærminger vil bidra til å gi et nyansert bilde av problemet, samt gi en rekke alternativer for eventuelle løsninger og tiltak. I følge Harker et al. (2004) er det hemmende for samarbeid å ikke være villig til å forandre egen praksis, eller lytte til andres. Erfaringen er at ulike tjenester til tider kan ha en holdning som sier ”vi har alltid gjort det på denne måten, og vil derfor ikke forandre det.” Det må i disse tilfeller arbeides med å skape en felles tilnærming til hvordan en skal løse problemet. Bronstein (2003) peker på at fleksibilitet er avgjørende for å løse slike utfordringer. En må kunne se forbi egne synspunkter, og være villig til å inngå kompromisser.

En viktig faktor for å oppnå forståelse for hverandres bidrag i samarbeid er å møtes og bli kjent med hverandre og hverandres tjenester. Dersom aktørene føler seg verdsatt og respektert vil det kunne bidra til at alle aktørene bidrar på lik linje. Det som synes å være drivkraften for å arbeide tverrfaglig i SLT er den komplekse problematikken en står ovenfor i arbeidet med rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid mot barn og unge. Flexibilitet synes å verdsettes mer enn tydelige grenser mellom tjenestene. Det kan se ut til at yrkesutøverne anerkjenner at de ikke kan klare dette arbeidet alene (Willumsen & Hallberg, 2003).

Flere av informantene i studien trekker frem en skeptisk holdning til barnevernet blant andre samarbeidspartnere som hemmende for tverrfaglig samarbeid i SLT. Gjennomgående i datamaterialet er at skepsisen til barnevernet har vært stor i flere tiår, men det vises til at det i løpet av de siste årene har vært en holdningsendring. Informantene ble stilt spørsmål om det oppleves at barnevernets kunnskap og vurderinger blir etterspurt og vektlagt i det tverrfaglige samarbeidet i SLT. Noen av informantene svarte da at flere aktører nå enn før ønsker å ha barnevernet med som en bidragsyter i tverrfaglig samarbeid, og ser nytten av deres kompetanse. Det beskrives slik: *”De siste to årene så har det vært helt fantastisk hva som har skjedd. Det har vært en gradvis holdningsendring. Etter hvert nå så er det sånn at vi er ønsket*

over alt. Plutselig vil de ha oss med på alt mulig. Det er liksom en helt annen verden. Plutselig opplever vi at folk ser at vi har en spesiell kompetanse vi også.”

Barne- og familiedepartementet (2002) peker på at samarbeid mellom ulike etater og tjenester kan bidra til å redusere eventuell skepsis til barnevernet. Gjennom samarbeid kan andre tjenester få innblikk i og kjennskap til hva barnevernet kan bidra med. Skepsisen til barnevernet kan med dette reduseres, og tjenesten kan ses på som den hjelpeinstansen den er. Det kan med dette se ut som at barnevernet har blitt flinkere til, eller fått bedre muligheter til å samarbeide med andre instanser. SLT er en arena hvor barnevernet kan synliggjøres ovenfor andre tjenester. Dersom kunnskapen om barnvernet øker blant samarbeidspartnere vil skepsisen minske. Dette vil kunne bidra til å skape kunnskap om barnevernet hos andre tjenester og etater.

5.3. Kunnskap om hverandres tjenester

Informantene trekker frem viktigheten av å ha kunnskap om hverandres tjenester for å lykkes med tverrfaglig samarbeid i SLT. Under dette temaet diskuteres ulike metoder for å oppnå kunnskap om hverandre. Informantene peker på at det oppleves som at samarbeidspartnere ikke har tilstrekkelig kunnskap om barnevernet og at et åpnere barnevern vil fremme kunnskap og forståelse. Det diskuteres hvorvidt taushetsplikten og kunnskap om hver enkelts tjenestes lovverk fremmer eller hemmer tverrfaglig samarbeid. Det pekes på at aktørene må ha kunnskap om hverandres arbeidsområder, begrensninger og muligheter.

For å etablere et velfungerende samarbeid i SLT vektlegges det at aktørene vet om hverandre, og at de har kunnskap om hvilket rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid som gjøres i kommunen. På spørsmål om hva som fremmer tverrfaglig samarbeid i SLT svarer en av informantene følgende: *”Informasjon, kunnskap om hverandre, forståelse om hverandre. Jo mer forståelse man har for barnevernets begrensninger og muligheter, og intensjonen med barnevernloven og intensjonen bak hvorfor vi gjør som vi gjør. Så det som fremmer tverrfaglig samarbeid er egentlig informasjon, dele kunnskap og å vite om hverandres tjenester.”* Kvello og Wendelborg (2003) viser til at tjenester ofte kan arbeide med samme problematikken uten å vite om hverandres tjenester. Det er vist at over 20 offentlige ansatte kan jobbe inn i samme sak uten at hjelpeapparatet vet om hverandre.

I likhet med informantene hevder Baklien (2009) og Willumsen og Hallberg (2003) at kunnskap om hverandre er en forutsetning for samarbeid. DKR (2012) viser til viktigheten av at aktørene som inngår i SSP-samarbeidet har kjennskap til og kunnskap om hverandre. Det er spesielt viktig å kjenne til hverandres lovbestemmelser for å forstå og få innblikk i hvorfor tjenestene handler på bestemte måter. Det bør skapes gjensidig kjennskap om hverandres lovgivning, hvilke intervensjoner lovgivningen muliggjør og hvordan samarbeidet med andre tjenester og etater skal foregå. Det anbefales med dette å tilegne seg kunnskap og forståelse om andre tjenesters handlinger. Denne prosessen er tidskrevende, og den forutsetter at de involverte bruker lang tid på å bli kjent med hverandre. Det vises til at det er slik aktørene bygger opp en felles forståelse og en opplevelse av likeverdighet i samarbeidet (Barne- og familiedepartementet, 2000; Galvin & Erdal, 2007).

5.3.1. Metoder som fremmer kunnskap om hverandre

Flere av informantene peker på at det er enkelt å si at kunnskap om hverandre fremmer tverrfaglig samarbeid i SLT, men at det er vanskelig å tilegne seg det i praksis. Helsetilsynet (2009) viser til at ansatte har for lite kunnskap om hverandres rammer og tjenester. Eksempler på kunnskap som mangler er klarhet i arbeidsoppgaver, ansvar og roller, samt taushetspliktsregler. Galvin og Erdal (2007) presenterer imidlertid flere metoder ulike tjenester kan oppnå å tilegne seg kunnskap om hverandre på. Opplæring, hospitering og kommunikasjon er noen metoder som kan bidra til kunnskap.

Det anbefales at alle aktører i tverrfaglig samarbeid gjennomfører et felles opplæringsprogram. Dette for å utvikle en felles forståelse av hverandres arbeid. Ved å arrangere fagmøter hvor alle aktørene samles og kommuniserer med hverandre vil man kunne oppnå kunnskap om hverandres tjenester, og utvikle en felles plattform for samarbeidet. Gjennom felles opplæring bør alle gjøres kjent med hverandres praksisfelt, lovverk og faglige bakgrunn. En slik oversikt over hverandres tjenester vil gi kunnskap om hvilke muligheter og begrensninger tjenestene arbeider under (Galvin & Erdal, 2007). Helsetilsynet (2009) viser til tre faktorer som er vesentlige for et vellykket samarbeid; ansatte må ha nødvendig kunnskap om hverandre, kommunens ledelse må ha oversikt over kunnskapsnivået, og følge opp at alle får opplæring. En forutsetning for tverrfaglig samarbeid er å sørge for at ansatte har rett kompetanse om hverandres tjenester (Helsetilsynet, 2009). Pollard, Miers og Rickaby (2012)

fant at opplæring hjalp aktørene å forberede seg til samarbeid. Dette gjenspeilte seg i utøvelsen av samarbeidet.

Hospitering kan bidra til å få et innblikk i hva tjenestenes arbeidsoppgaver består av. Det foreslås at kommunen bør utarbeide en plan for hospitering, og at det bør inngå i opplæringen av nyansatte. Ordningen bør koordineres på høyeste nivå i kommunen, slik at det ikke er opp til hver enkelt tjeneste (Galvin & Erdal, 2007). Hospitering kan føre til et bedre samarbeid ved at aktørene blir bedre kjent, og får mer kunnskap om hverandres arbeidsmetoder. Det viser seg også at tjenestene oftere tar kontakt med hverandre i etterkant av hospitering. Det som imidlertid kan være utfordringen med denne metoden er mangel på ressurser. Det vil være tidskrevende å etablere et slikt opplegg (Baklien, 2009).

Essensen for å lykkes i tverrfaglig samarbeid er i følge Martinussen og Adolfsen (2011) dialog og kommunikasjon. Galvin og Erdal (2007) peker også på at tjenesteutøvere må ha kunnskap om kommunikasjon for å kunne videreformidle kunnskap om egen tjeneste. For å kunne tilrettelegge for gode dialoger i samarbeid ligger det to avgjørende betingelser til grunn; åpenhet og ærlighet i diskusjoner. Aktørene må inneha selvinnsikt for å lykkes med dette. Det finnes kulturelle forskjeller innad i organisasjoner og profesjoner som gjør at man uttrykker seg og oppfatter ting ulikt. Det blir med dette viktig å ha god kjennskap til slike forskjeller, og om hverandre for å unngå misforståelser (Martinussen & Adolfsen, 2011). Ødegård og Willumsen (2011) understreker viktigheten av å bruke dialog for å tilegne seg kunnskap om hverandre, samt oppnå en felles problemforståelse. Ved å ha tro på at en kan lære noe av andre, vise respekt når det uttrykkes uenighet og utforske hverandres synspunkter kan fruktbare dialoger etableres. Dersom kommunikasjonen mellom aktørene er sviktende vil konsekvensen kunne være dobbeltarbeid (Egge et al., 2008). Dette samsvarer med hva Pollard et al. (2012) fant i sin studie. Her beskrives kommunikasjonsferdigheter som en kjernekomponent for et effektivt tverrfaglig samarbeid.

5.3.2. Mangel på kunnskap om barnevernet

Mange av informantene opplever at barnevernet ofte blir kritisert, og at tjenesten gjerne er litt misforstått. Dette ses i sammenheng med skepsisen til barnevernet blant andre tjenester og samarbeidspartnere (som er diskutert i kapittel 5.2.4). En av informantene beskriver det på denne måten: *”Mange har meninger om barnevernet generelt, de gjør for lite eller for mye,*

folk tror at vi kan gjøre alt. Så alle skjønner ikke dette med lovverket, og at vi har et lovverk som vi må forholde oss til så vi kan ikke bare gjøre noe. Så det går igjen "hvorfor gjør dere ikke noe?" Ja, vi kan jo gjøre noe så langt vi kan, men så stopper kanskje lovverket oss, og det er den gråsonen der som folk ikke skjønner helt." Skivenes (2002) viser til at barnevernet stadig er fremme i media og kritiseres. Kritikken går på den ene siden ut på at barnevernet gjør for mye. Det hevdes at barnevernet overstrider sitt kompetanseområde ved å foreta unødvendige og urimelige inngrep. På den andre siden kritiseres barnevernet for at de gjør for lite. For mange barn og unge lever under uverdige forhold og barnevernet gjør ikke nok. Barnevernet kritiseres med dette for å gjøre både for mye og for lite på samme tid.

Informantene peker på at mange aktører har for lite kunnskap om barnevernets muligheter og begrensninger gjennom lovverket. Willumsen og Hallberg (2003) viser til at yrkesutøvere må ha kunnskap om andre tjenesters primæroppgaver, organisering, samt muligheter og begrensninger. Det er særlig viktig å få en slik oversikt for å vite hvilke tjenester som er tilgjengelig, og hvilken type hjelp og støtte man kan få fra andre. Et tilgjengelig barnevern er en forutsetning for å kunne samarbeide med andre tjenester og aktører. Tilgjengelighet fordrer at barnevernet er til stede og gjør seg kjent med andres tjenester, samt gjør andre tjenester kjent med barnevernet. Det er slik barnevernets rolle kan styrkes blant andre tjenester (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013a).

Baklien (2009) gjennomførte en studie som undersøker hvilke faktorer som hindrer samarbeid mellom skole, barnehage, helsesøstre og barnevernet. På bakgrunn av undersøkelsens resultater tyder det på at aktørenes bilder av hverandre er den viktigste hindringen for samarbeid. Barne- og familiedepartementet (2000) viser til at det er behov for mer kunnskap om hvordan samarbeidspartnere opplever barnevernet for å forstå hva som vanskeliggjør samarbeidet. I følge Baklien (2009) har ikke forskning fokusert tilstrekkelig på hvordan virkelighetsoppfatninger og bilder av hverandre kan forklare relasjonen mellom barnevernet og andre aktører. Av studien viser det seg at lærere og barnehageansatte har liten tillit til barnevernet som tjeneste. Mistilliten begrunnes med at barnevernet oppleves som lukket og lite tilgjengelig i samarbeid. I likhet med Skivenes (2002) vises det til at barnevernet anklages for å gjøre for mye og for lite på samme tid. Forskning har imidlertid vist at opplæring og hospitering gir kunnskap om andre tjenester, og dermed aktivt kan forebygge at negative bilder av hverandre oppstår (Pollard et al., 2012).

Willumsen og Hallberg (2003) viser til at det er behov for kunnskap om hverandres tjenester for å forhindre at det oppstår urealistiske forventninger til hverandre.

Samarbeidskonstruksjonene skaper med dette uklarer i forhold til forventninger tjenesteutøverne har til de pågående samarbeidsprosessene som de deltar i (Kelly, 1955).

Tverrfaglig samarbeid kan være utfordrende dersom deltakerne har negative forestillinger om hverandre (Ødegård & Willumsen, 2011). Kvello & Wendelborg (2003) peker med dette på at konflikter mellom profesjoner oppstår på bakgrunn av gjensidig skepsis og mangelfull kunnskap om hverandre.

5.3.3. Et åpnere barnevern

Noen av informantene i undersøkelsen peker på at barnevernet er for dårlige på å informere om egen tjeneste, og at det bør rettes fokus mot et åpnere barnevern. Inntrykket informantene selv har er at barnevernet oppleves som lukket blant andre aktører og tjenester. En av informantene forteller at: *”Jeg tenker at hele veien har barneverntjenesten en jobb å gjøre med å skape forståelse for hva vi jobber med. Vi må være tydelig på hva som er våre retningslinjer og lovverk, og hva som er våre mål og hva som er meningen bak tingene vi vil og tenker. Så jeg tenker at informasjon er generelt og spesielt viktig, og noe vi må tilstrebe og bli bedre på.”* Mye av kritikken som kan rettes mot barnevernet kan vitne om mangel på åpenhet og dialog (Barne- og familiedepartementet, 2002). Barne- og likestillingsdepartementet utarbeidet i 2008 en kommunikasjonsstrategi for barnevernet. Strategien handler om hvordan man kan lykkes i å etablere et ”et åpnere barnevern”. Her legger de til grunn at barnevernet må forsterke arbeidet for mer åpenhet rundt sine tjenester, både i media og i lokalsamfunnet generelt. Videre vises det til at barnevernet må bli en synlig samarbeidspartner for andre tjenester. Dette kan oppnås ved å formidle alt fra lovens grunnlag, til metoder og ansvar som barnevernet har. Et åpnere barnevern skal være en del av barnevernets profesjonelle identitet. Det er viktig at barnevernet oppfattes som en positiv ressurs, samt at de når ut i lokalsamfunnet (Barne- og likestillingsdepartementet, 2008).

Barnevernet er avhengig av legitimitet for å oppnå respekt hos samarbeidspartnere. Dersom barnevernet oppnår legitimitet vil de få aksept for de oppgavene de utfører (Barne- og familiedepartementet, 2002). Det hevdes at åpenhet fremmer legitimitet hos barnevernet og at legitimitet fremmer tverrfaglig samarbeid. Barnevernet må informere om egen tjeneste slik at

samarbeidspartnere får innblikk i, og kunnskap om barnevernets muligheter og begrensninger (Barne- og familiedepartementet, 2002; Barne- og likestillingsdepartementet, 2008).

Det finnes ulike syn på hvordan barnevernets legitimitet kan styrkes. Skivenes (2002) peker blant annet på at demokratiske prosedyrer sikrer legitimitet. Demokratiske prosedyrer etablerer ordninger og institusjoner som sikrer deliberasjon. Deliberasjon er medvirkning fra borgere og offentlige overveielser om hvordan politikken skal utformes. Dette foregår i kollektive prosesser hvor man drøfter og veier argumenter kritisk og åpent opp mot hverandre. Målsettingen er at deliberasjon vil kunne bidra til at deltakerne i prosessen vil komme nærmere gode løsninger (Skivenes, 2002). Deliberative kollektive prosesser fattes gjennom forhandling og argumentasjon (Skivenes, 2004). Demokratiet blir dermed en måte å finne ut hva som er riktig og legitimt å gjøre, fordi det innebærer at beslutninger må kunne rettfærdiggjøres ovenfor de som berøres av dem (Skivenes, 2002).

Et deliberativt perspektiv vektlegger med dette at forståelse oppnås gjennom kommunikasjon (Willumsen & Skivenes, 2005). I følge Skivenes (2002) kommuniseres det mellom aktører for å oppnå gjensidig forståelse. Gutman og Thompson (1996) ser ut til å støtte dette synet. Forfatterne hevder at publisitet er avgjørende for å oppnå deliberasjon. Offentliggjøring av ulik informasjon fra barnevernet vil gi samarbeidspartnere innsyn i tjenesten, og dermed fremme deliberasjon. De vektlegger, i likhet med Skivenes (2002), verdien av fri og åpen kommunikasjon.

I barnevernet vil imidlertid en slik åpenhet ha sine begrensninger med bakgrunn i barnevernets taushetsplikt. Det understrekes at dette ikke må være til hinder for at beslutningsgrunnlag og saksbehandling gjøres tilgjengelig for vurdering i det offentlige rom (Gutman & Thompson, 1996). Gutman og Thompson (1996) retter fokuset mot at begrensninger i åpenhet må være anerkjent av offentligheten. Det er gjennom åpenhet rundt beslutningsgrunnlag og saksbehandling barnevernets beslutninger kan kontrolleres og vurderes som legitime. I følge Willumsen og Skivenes (2005) er samarbeid en vesentlig faktor for å oppnå deliberasjon og legitime beslutninger i barnevernet. Deltakelse og overveelse i et samarbeid er faktorer som bidrar til å klargjøre og rettfærdiggjøre partenes meninger. Utveksling av meninger og verdier bidrar til å fatte legitime beslutninger. Forfatterne har gjennomført en studie som undersøker hvilke forhold som bidrar til å oppnå fri og åpen kommunikasjon i samarbeid mellom profesjonelle, barnevernarbeidere og brukere.

Resultatene i studien viser at samarbeid og deliberasjon er viktig fordi det bidrar til å tydeliggjøre og rettferdiggjøre beslutningene som tas (Willumsen & Skivenes, 2005). Det er med dette avgjørende at barnevernet samarbeider med andre tjenester for å oppnå legitimitet i samfunnet (Barne- og likestillingsdepartementet, 2008).

Hensikten med å arbeide tverrfaglig i SLT er å forebygge kriminalitet og rus. For å lykkes i dette arbeidet forutsetter det at ulike tjenester samarbeider på tvers for å danne seg et helhetlig bilde av situasjonen og problematikken. Videre fordrer SLT-samarbeidet at en samordner og setter inn målrettede tiltak. Samarbeidspartnerne må sammen diskutere og komme frem til hvilke tiltak som bør settes inn. Språket blir brukt for å komme til en gjensidig forståelse. Deliberasjon kan resultere i at aktørene har ulike grunner for et standpunkt, og normer kan stå mot hverandre. Hensikten er imidlertid å komme frem til et resultat som alle kan slutte opp under, og som er legitimt (Skivenes, 2002). Beslutningsprosessene i SLT fremmer på bakgrunn av dette legitimitet og deliberasjon ved at aktører samles sammen for å fatte beslutninger. De demokratiske beslutningsprosessen som fattes i SLT vil kunne fremmer barnevernets legitimitet, samt aksept og kunnskap om barnevernet hos andre tjenester og etater. Barnevernet blir ofte sett på som en lukket samarbeidspartner. Et åpnere barnevern, som gir kunnskap om egen tjeneste til samarbeidspartnere, vil kunne bidra til å redusere dette inntrykket. Det kan med dette se ut til at et åpnere barnevern vil bidra til å fremme barnevernets posisjon i det tverrfaglig samarbeid i SLT.

Flere av informantene viser til at kunnskapen om barnevernet har blitt mer inngående. Det vises til at barnevernet selv er flinkere til å informere om egen tjeneste, samt at SLT er en bidragsyter. En av informantene beskriver det slik: *"Vi ser at SLT er utrolig bra for da ser de andre hvordan vi jobber, de får innsikt i jobben vår og vi får vite litt hvordan de jobber. Da ser vi jo plutselig at det blir trygt å samarbeide."* Dette har bidratt til at samarbeidet samtidig har økt og bedret seg. En annen informant beskriver det på denne måten: *"For bare ti år siden var det mye skepsis til å ha barnevernet med i samarbeid. Erfaringen der ute var at man meldte til barnevernet, men hørte ingenting. Det ble hevdet at vi skjulte oss bak taushetsplikten, og det var mye pigger ute. Så har vi i løpet av disse årene jobbet mye med samarbeidet og med å informere og gi kunnskap om tjenesten. Og det er klart at i et tverrfaglig samarbeid så har vi mye å lære av hverandre, og det tror jeg er det som har skjedd. Du får et helt annet bilde gjennom tett samarbeid med andre."*

Inntrykket i datamaterialet er at skepsisen til barnevernet har minsket de siste årene. Dette bekreftes av Barne- og likestillingsdepartementet (2008). Befolkningen i Norge har fått et bedre inntrykk av barnevernet fra begynnelsen av 2000-tallet frem til 2008. Andelen av befolkningen som har et dårlig inntrykk av barnevernet er betydelig redusert fra 44 prosent i 2003 til 33 prosent i 2008. Barnevernet har blitt flinkere til å informere om sin tjeneste ved å skape et åpnere barnevern. Veien er ennå lang å gå, men man har kommet et stykke på vei (Barne- og likestillingsdepartementet, 2008).

5.3.4. Taushetsplikt

Det viser seg av datamaterialet at ingen av informantene trekker frem taushetsplikt i seg selv som hemmende for tverrfaglig samarbeid. Det handler ikke om at taushetsplikten er et hinder for samarbeid, men om å forstå hverandres oppgaver, muligheter og begrensninger. Informantene peker på at tjenestene selv må bidra til å gi hverandre kunnskap om disse faktorene. En av informantene beskriver det på denne måten: *”Jeg tror ikke taushetsplikten i seg selv er et hinder, det handler om å forstå hverandres oppgaver, og at en aksepterer barnevernets begrensninger.”* Taushetsplikt er imidlertid et tema som stadig diskuteres (Galvin & Erdal, 2007; Andersson et al., 2005; KS, 2013; Horwath & Morrison, 2007; Harker et al., 2004). For at tverrfaglig samarbeid skal virke optimalt, til tross for ulike taushetspliktbestemmelser, er det viktig at alle deltakerne kjenner til hverandres muligheter og begrensninger i henhold til lovverket (KS, 2013). I likhet med studiens informanter viser KS (2013) som Galvin og Erdal (2007) og Grundhus et al. (2008) til at ulike fagmiljøer rapporterer at det ikke er taushetspliktbestemmelsene i seg selv som hemmer tverrfaglig samarbeid, men mangel på kunnskap om hverandre. Helsetilsynet (2009) fant i sitt tilsyn at det sjelden foreligger skriftlige rutiner eller felles praksis om anvendelsen av taushetsplikt. Rapporten viser at det er for dårlig kunnskap om taushetsplikt blant samarbeidspartnere.

Grundhus et al. (2008) har i sin evaluering av SLT stilt spørsmål til aktører i koordineringsgruppen om i hvilken grad taushetsplikt oppleves som et hinder for SLT-arbeidet. Det viste seg at av politi, helse, skole og andre var det barnevernet som i minst grad opplevde taushetsplikten som en hindring for samarbeid, og i nest størst grad (etter helse) opplevde taushetsplikten til hjelp i samarbeid. Dette kan muligens skyldes den posisjonen barnevernet har. Etter barnevernloven § 6-4 har andre tjenester opplysningsplikt, uavhengig av egen taushetsplikt, til barnevernet dersom barn blir utsatt for omsorgssvikt (etter

barnevernloven § 4-12). Barnevernet har derfor krav på informasjon fra andre aktører og har en annen rolle enn andre tjenester som arbeider med barn og unge.

Barnevernet skal motta informasjon. Det pekes på at denne rollen kan påvirke hvordan barnevernet ser på seg selv og hvordan andre ser på barnevernet. På bakgrunn av dette kan barnevernet ofte bli en instans som skal motta informasjon, men ikke dele (KS, 2013). Dette kan by på utfordringer i samarbeidet innad i SLT. Resultatet kan også skyldes at tjenestens ansatte opplever at egen taushetsplikt gir anledning til å formidle opplysninger som anses som nødvendig etter barnevernloven § 6-7. Barnevernets taushetsplikt er ikke absolutt. Tjenesten har rett til å dele informasjon med andre dersom det er nødvendig for å samle inn relevant informasjon, og det er til barn og unges beste. Det understrekes at barnevernet ikke kan dele informasjon om en sak så fremt det ikke er nødvendig for å opplyse saken eller fremme samarbeid (KS, 2013). Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (2013a) viser til at taushetsplikten ikke skal være til hinder for samarbeid. Barnevernet kan oppgi opplysninger til andre samarbeidspartnere dersom det er nødvendig for å fremme barnevernets oppgaver (jf. § 6-7).

Lovverket inneholder bestemmelser som i ulik grad gir tjenestene tilgang til å videreformidle og dele opplysninger mellom tjenester. Grundhus et al. (2008) peker på at de ulike lovverkene som tjenestene i SLT- samarbeidet reguleres av (forvaltningsloven, straffeprosessloven, opplæringsloven, sosialtjenesteloven, barnevernloven, helseregisterloven og politiloven) stort sett inneholder den samme taushetsbestemmelsen, ”forhold som knyttes til personlige forhold”. Som hovedregel kan en derfor si at aktørene har den ”samme” taushetsplikten. Det vil med dette ofte være unntakene fra taushetsplikten som er bestemmende for i hvor stor grad aktørene kan samarbeide og gi opplysninger til hverandre. Dette kalles også ytringsrett.

Ytringsrett betegner de situasjonene hvor opplysninger omfatter taushetsplikten, men det er gjort unntak fra plikten til fordel for bestemte formål. Ytringsretten skaper imidlertid ikke en plikt til å formidle opplysninger videre. Det betyr at hvorvidt opplysninger og informasjon blir delt, vil avhenge av yrkesutøveres innstilling til samarbeid med andre (Grundhus et al., 2008). Holdninger og kulturer av ulik art spiller ofte inn slik at praksisen blir forskjellig. Ulike faglige syn kan dermed hindre samarbeid ved at aktører holder tilbake informasjon (KS, 2013). Barne- og familiedepartementet (2002) fremhever taushetsplikten som et hinder for tverrfaglig samarbeid. Det pekes også her på at lovverket i seg selv ikke er et hinder for

samarbeid mellom etater og tjenester, men at det er tolkningen av reglene som skaper samarbeidsproblemer. Andersson et al. (2005) underbygger dette og hevder at hvorvidt taushetsplikten er til hinder for tverrfaglig samarbeid ser for noen ut til å handle mer om kulturen hos de ulike tjenestene enn lovbestemmelsen. Grundhus et al. (2008) hevder på bakgrunn av dette at dersom en skal sikre at informasjon blir formidlet er det behov for en lovendring. Det pekes på at man enten må fastsette en lovforankret informasjonsplikt, slik det er gjort i barnevernloven § 6-4, eller at det må gjøres til tjenesteplikt å gi informasjon.

Helsetilsynet (2009) viser til at uklarhet og manglende kunnskap rundt taushetsplikten er et gjennomgående trekk i tilsynsrapporten. Av hensyn til barn og unges sikkerhet har mange av tjenestene strenge taushetspliktbestemmelser. Det finnes imidlertid ulike rettsgrunnlag som åpner for samarbeid og informasjonsdeling mellom tjenestene. Det viktigste grunnlaget for samarbeid er samtykke. I SLT er dette imidlertid ikke fullt så relevant ettersom SLT-møtene i hovedsak ikke skal ta opp problemstillinger rundt enkeltindivider, men grupper eller hendelser. I mitt datamateriale fant jeg likevel at hovedvekten av informantene svarte at deres rolle i SLT-arbeidet var å arbeide inn i enkeltsaker. Også Grundhus et al. (2008) fant dette i sin evaluering av SLT. Det viste seg i evalueringen at koordineringsgruppen både behandler enkeltsaker og beveger seg inn i den utøvende delen av SLT. I SLT skal saker og problemstillinger diskuteres generelt og anonymt. Opplysningene som diskuteres i samarbeidet kan gis i anonymisert form, slik at ingen enkeltindivider kan gjenkjennes (Galvin & Erdal, 2007).

Det oppleves blant informantene at barnevernets taushetsplikt har vært, og til dels er misforstått blant samarbeidspartnere. Det har vært en vedtatt ”sannhet” at barnevernet skjuler seg bak taushetsplikten, og informantene viser til at det er denne mistroen til barnevernet som har vært hemmende for det tverrfaglige samarbeidet i SLT, ikke taushetsplikten i seg selv. Alle aktørene har taushetsplikt og begrensninger i forhold til lovverk. En av informantene viser til at: *”Det har vært en opplest og vedtatt sannhet at barnevernet de skjuler seg bak taushetsplikten. Det har vært et stort hinder.”* En annen informant beskriver det på denne måten: *”Av en eller annen grunn har det vært en mistro til at vi satt å holdt ting for oss selv for moroskyld. Altså litt sånn mistro, at vi satt å holdt masse viktige opplysninger som de burde fått. De opplevde det litt sånn at vi så ned på de og at de ikke var gode nok til å få opplysningene, men det var jo ikke det det handlet om.”*

Tjenester med en relativt streng taushetsplikt kan bidra med færre opplysninger enn aktører som forholder seg til et lovverk med flere unntak. Dette er det viktig for barnevernet å være oppmerksomme på. Det har vist seg at manglende adgang til å oppgi opplysninger i et samarbeid kan oppleves som manglende vilje fra andre aktører (Grundhus et al., 2008). Dette kan, som mine informanter peker på, skape irritasjon og mistenksomhet. Barnevernet må med dette være flinkere til å opplyse om egne taushetspliktbestemmelser.

Grundhus et al. (2008) peker på at barnevernet har en forholdsvis absolutt taushetsplikt. Yrkesutøvere som forholder seg til absolutte taushetsbestemmelser har ofte liten erfaring med å formidle taushetsbelagte opplysninger til andre, de vil dermed også kunne være forsiktige med å benytte seg av de hjemler som finnes. Forfatterne viser til at lovverket slik det er i dag gir grunnlag for samarbeid og informasjonsdeling. Det pekes imidlertid på at uten nye instruksjoner eller lovendringer vil en holdningsendring for praksis endres være langvarig. Det kan se ut til at tjenestene ikke har tilstrekkelig kunnskap om hverandres taushetspliktbestemmelser. Harker et al. (2004) foreslår på bakgrunn av dette at det muligens er behov for tydeligere føringer fra lovgivers side om hvordan opplysninger kan og bør deles. Regjeringen har iverksatt et arbeid for å gjennomgå rettsoppfatninger og praksis rundt taushetsplikt. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) kartlegger nå hvordan regelverket brukes. Departementet vil deretter vurdere behovet for lovendringer knyttet til taushetsplikt (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013a).

Baklien (2009) fant i sin studie at barnehageansatte og lærere kritiserer barnevernet for at de krever informasjon uten å gi noe tilbake. De ønsker seg informasjon om hvordan barnevernet jobber slik at de kan ha realistiske forventninger til hva barnevernet foretar seg når de mottar en melding. Dette samsvarer med Backe-Hansen (2009) som fant at 76 prosent av barnehagestyrere peker på at det er mangel på informasjon om hvordan saken går videre som gjør det vanskelig å melde fra om bekymring. I følge Barne- og familiedepartementet (2000) ønsker mange instanser en mer systematisk tilbakemelding fra barnevernet. Mange opplever at responsen derfra ofte er vilkårlig. For SLT kan dette ha betydning fordi samarbeidspartnere allerede har dannet seg et bilde av barnevernet som tjeneste på bakgrunn av tidligere erfaringer. Negative holdninger kan derfor vanskeliggjøre samarbeidet for barnevernet innad i SLT. Barnevernet ble blant annet av Strøm (2007) anbefalt å tenke igjennom rutiner for tilbakemeldinger til samarbeidspartnere. Inntrykket var at relativt mange følte seg mistrodd av

barnevernet fordi de mente de ikke fikk informasjonen de trengte for å forstå barnet og situasjonen rundt. I 2009 ble imidlertid § 6-7a tilføyd i barnevernloven. Paragrafen inneholder et krav til at barnevernet skal gi den som har sendt melding, jf. § 4-2, tilbakemelding. Baklien (2009) viser til at en enkel opplysning om at det skjer noe med saken kan være tilstrekkelig for å opprettholde samarbeidsrelasjonen.

I 1990 ble retsplejelovens § 115 innført i Danmark. Den åpnet mulighetene for at man med henblikk på kriminalitetsforebyggende innsats kan videreformidle opplysninger om private forhold. De alminnelige taushetsbestemmelsene i hver enkelt tjeneste viker dermed for bestemmelsen i § 115. Det legges vekt på at en så langt det lar seg gjøre skal overholde hver enkelt tjenestes taushetspliktbestemmelser, og diskutere anonymt eller innhente samtykke. Retsplejelovens § 115 er tenkt å anvendes i de tilfeller man innleder en konkret forebyggende innsats. Og der det er behov for at aktørene uformelt drøfter barn og unges forhold for å avklare om det er behov for en tverrfaglig kriminalitetsforebyggende innsats (DKR, 2012).

Resultatene i Grundhus et al. (2008) viser at taushetsplikten ikke oppleves som et vesentlig hinder for tverrfaglig samarbeid i SLT. Det pekes på at dette delvis kan skyldes at taushetspliktreglene ikke etterleves. Undersøkelsen gir likevel ingen sterke argumenter for å gjøre endringer i lovverket. Endringer kan likevel overveies som hensiktsmessige. Det drøftes hvorvidt taushetsplikten bør vike for det kriminalitetsforebyggende arbeidet, slik den har gjort i Danmark. En slik bestemmelse ville bidratt til at alle aktører visste hva de skulle bidra med i arbeidet, og trolig forenklet det kriminalitetsforebyggende arbeidet. Denne bestemmelsen ville samtidig redusere personvernet. Dersom en slik regel skulle fått gjennomslagskraft ville det forutsette at retten for å delta og oppgavene i SLT-arbeidet defineres og avgrenses vesentlig tydeligere enn det gjøres i dag (Grundhus et al., 2008).

5.3.5. Rolleavklaring

I datamaterialet trekkes det frem at rolleavklaringen innad i SLT-samarbeidet har vært vanskelig. Det pekes på at det er utfordrende å fordele hvem som gjør hva. Det er ofte uavklart hvem det er som har vedtaksmyndighet til å trumfe igjennom dersom en ikke blir enige seg imellom. En av informantene forteller at: *”Vi har følt at rolleavklaring har vært litt vanskelig. Hvem er ansvarlig for hva? Hvem sitter med vedtaksmyndigheten? Og at det blir litt sånn at man trår på hverandres bed.”* Uklar ansvarsfordeling og rolleavklaring ses på som

hemnende for tverrfaglig samarbeid (Ødegård & Willumsen, 2011). Bugge et al. (2011) anbefaler at tverrfaglig samarbeid i SLT skal ha en egen koordinator som sitter med vedtaksmyndighet, og det overordnede ansvaret for samarbeidet. Grundhus et al. (2008) fant at seks av syv kommuner som deltok i studien hadde en ansatt SLT-koordinator. Det blir likevel diskutert hvor tydelig denne stillingen kommer frem i samarbeidet (se kapittel 5.5.1, s. 76 for videre diskusjon).

Når yrkesgrupper og tjenester med ulike mandat og roller møtes for å samarbeide om utfordringer kan det oppleves som utfordrende. Det er viktig å løfte og avklare rollene underveis i samarbeidet. En tydelig avklaring av roller er vesentlig for å etablere et velfungerende tverrfaglig samarbeid. Rolleavklaring krever kunnskap om hverandres tjenester. Dersom alle aktørene har kjennskap til hverandres arbeidsområder, samt muligheter og begrensninger vil det kunne bli enklere å fordele oppgaver, slik at alle vet hva de skal gjøre (Galvin & Erdal, 2007). Dette samsvarer med Pollard et al. (2012) som i sin studie om å arbeide i tverrfaglig samarbeid fant at informantene vektla viktigheten av en felles forståelse av hverandres roller og arbeidsoppgaver.

På spørsmål om hva som er barnevernets rolle i det tverrfaglige samarbeidet i SLT svarer informantene ulikt. Noen vektlegger at barnevernet på lik linje med andre deltakere og tjenester skal bidra på møtene, være med i diskusjoner og bidra med kompetanse, samt følge opp de arbeidsoppgavene de har blitt gitt i samarbeidet. En av informantene beskriver det slik: *”Det er å delta på møtene, bidra hvis det er noe vi vil dele, være med på diskusjoner, følge opp tiltak som går på oss.”* En annen informant svarte at: *”Å være en del av helheten, og kunne bidra til tenking rundt et barn, selv om det nødvendigvis ikke blir en barnevernssak, men å vær med å bidra med forståelse. Og også kunne bidra med samtaler, og gjøre noe praktisk.”*

Det som imidlertid er interessant er de informantene (som besto av ca halvparten av utvalget) som svarer at barnevernets rolle er å arbeide i enkeltsaker. En av informantene svarte at barnevernets rolle i SLT-samarbeidet er: *”Å bidra med informasjon inn i enkeltsaker, samt faglighet og kompetanse rundt drøftninger.”* Dette samsvarer som nevnt tidligere med hva Grundhus et al. (2008) fant. Kan det i dette ligge en misforstått oppfatning av hva barnevernets rolle og oppgave inn i SLT-samarbeidet er?

I følge noen av informantene kan det også se ut til at aktørene i SLT-samarbeidet har ulike behov og meninger om hva som skal diskuteres og hvordan man skal arbeide. De av informantene som ikke peker på at barnevernet skal arbeide inn i enkeltsaker viser til at andre aktører ofte vil diskutere enkeltsaker fremfor generelle problemstillinger og saker på gruppenivå. Barnevernets taushetsplikt gjør at man ikke kan diskutere enkeltsaker i SLT. Det hevdes at det er dette som gjør at barnevernets taushetsplikt oppleves som misforstått. En av informantene beskriver det slik: *”Vi vil gjerne bruke SLT når vi har store utfordringer, for eksempel rus, men vi ønsker å diskutere det på gruppenivå, men der kanskje skole sitter og vil snakke om sine to elever det er store hendelser rundt. Vi er ikke interessert i å snakke om de to elevene i en slik gruppe, men problemstillingene rundt dette med rus. Og der er det nok ganske ofte litt kræs. Og da oppstår en taushetspliktproblemstilling som jeg opplever som misforstått. Taushetsplikten er ikke til hinder for tverrfaglig samarbeid, men skal man diskutere enkeltsaker må man innhente samtykke.”*

5.4. Felles problemforståelse

Informantene ser i stor grad ut til å enes om at det ikke foreligger en felles problemforståelse i SLT-samarbeidet. Hvorvidt dette er til hinder eller hjelp for samarbeidet er det imidlertid delte meninger om. En av informantene formulerer det slik: *”Det er ikke alltid det er tilfellet at man har felles problemforståelse, men så er det jo nettopp SLT som system som har i oppgave å oppnå det, eller i hvert fall samle kreftene.”* Målsettingen med SLT-arbeidet er tydelig, samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak. For å samordne tiltak på tvers av tjenester og etater er det avgjørende å samarbeide. SLT-modellen skaper med dette en felles plattform og målsetting. Det kan likevel være ulik oppfatning blant yrkesutøverne om hva som oppfattes som et problem, og hvordan det bør løses.

Noen av informantene peker på at aktørene i SLT ikke har felles forståelse av hva som er et problem. Andre peker på at aktørene har lik problemforståelse, men at det er forståelsen av hvordan en kan løse problemene som er utfordrende. En av informantene beskriver det slik: *”Jeg tror nok vi har felles problemforståelse, en felles oppfatning av hva som er utfordringene, vi er mer uenige om hvordan de skal løses. Det pleier å være enighet om at her må det gjøres noe, men det er uenighet rundt hvem som skal gjøre det, og hvordan det skal gjøres.”* Dette samsvarer med hva Danmarkskortundersøkelsen fant. Det viste seg at hele 75 prosent pekte på at det ikke forelå en felles problemforståelse innad i SSP-samarbeidet. Det

var tilsvarende funn i Københavnundersøkelsen, men resultatene viste der, som i denne undersøkelsen, at det varierte hvorvidt det var problemforståelsen eller fremgangsmåten for å løse problemene som var ulik (Boolsen, 2000).

Bugge et al. (2011) peker på at felles problemforståelse er en forutsetning for SLT-arbeidet. Problemløsningsevne er en viktig kvalifikasjon hos alle som skal drive en profesjonell virksomhet. Det handler om å samle relevant informasjon, definere problemområder og ressursgrunnlag, samt å vurdere og gjennomføre relevante tiltak (Glavin & Erdal, 2007). I et tverrfaglig samarbeid møtes aktører med ulike tankesett og strategier. Det blir med dette avgjørende å bruke tid på å komme frem til en felles forståelse av hva som er kommunens viktigste utfordringer, og hvilke tiltak som bør settes inn. En felles forståelse forutsetter at aktørene er synlige og tilgjengelige for hverandre (Baklien, 2009).

Det kommer av datamaterialet frem at diskusjoner fremmer tverrfaglig samarbeid. En av informantene beskriver det slik: *”Det blir en del diskusjoner, men jeg tenker at når det blir diskusjoner rundt ting så får en løftet det og da får man tak i hva utfordringene er, det er sånn man får jobbet videre.”* Informantene påpeker at diskusjoner rundt hvordan en definerer ulike begrep, hva som er bekymrende, og hva som defineres som et problem bidrar til at aktørene i SLT-samarbeidet knytter en felles problemforståelse. Flere av informantene peker på at det ikke er lik problemforståelse i det tverrfaglige samarbeidet i SLT, men at det kan være enkle grep som gjør at man nærmer seg. En av informantene peker på at aktørene bør definere og diskutere innad i gruppen: *”Hva er bekymringsfullt for hvem?”*

Crawford (1998) viser til viktigheten av tillit og klima for å diskutere og være uenige som grunnleggende for å oppnå felles problemforståelse i tverrfaglig samarbeid. Samarbeidets utfall avhenger av hvordan ”konflikt” ses i sammenheng med resultatet. Konflikt kan ses på som positivt eller negativt for samarbeid. På den ene siden kan det ses på som nødvendig for å skape en rettferdig prosess hvor alles synspunkter og meninger kommer frem. På den andre siden kan konflikt ses på som en negativ frustrasjon som hemmer samarbeidsprosessen. Forfatteren hevder med dette at gjensidig aksept av konflikter kan fremme arbeidet med å utarbeide en felles problemforståelse på tvers av tjenestegrenser. I følge Bronstein (2003) og Ødegård (2007) er det viktig å skille mellom uenigheter og konflikt. Tverrfaglig samarbeid mellom profesjoner kjennetegnes av ulikheter. Ulikheter bidrar antakeligvis til at man vurderer flere muligheter og dermed kommer frem til mer koordinerte og kreative løsninger.

Informantene viser til at man er avhengig av en viss felles problemforståelse for å kunne koordinere tiltak som rettes inn mot et innsatsområde. Det hevdes at dersom en skal definere innsatsområder må det foreligge en felles forståelse av hva som er et problem. På spørsmål om problemforståelse påvirker samarbeidet svarer en av informantene som følger: *”En må ikke nødvendigvis ha en identisk forståelse, men man må koordinere tiltakene mot et problem. Så hvis det ikke er enighet rundt hva som er et problem, så er det utfordrende å koordinere alle tiltak. Så hvis en fritidsklubb mener at det er et stort problem, og politi og barnevern mener at det ikke er et problem så er det ikke lett å få satt inn tiltak som en kunne tenke kan være bra. Så helt klart vil problemforståelse påvirke samarbeidet.”* I SLT-arbeidet er koordinerte tiltak selve hovedkjernen (Bugge et al., 2011). For å kunne skape et helhetlig tjenestetilbud til barn og unge for å forebygge kriminalitet og rus er det viktig at tjenestene som arbeider med målgruppen samarbeider om å koordinere tiltak. Koordinering mellom tjenester kan som nevnt medføre en viss grad av oppgivelse av autonomi. Til tross for dette er det et gjennomgående funn fra britisk forskning på samarbeidsmodeller (partnerships) at koordinering er nøkkelen til å lykkes i tverrfaglige samarbeidsmodeller (Crawford, 1998; Hughes, 2007).

Som årsaksforklaring til at det er så ulik problemforståelse innad i SLT trekker informantene frem at hver enkelt profesjon har ulike ståsted og ulike ”briller” på. Den faglige bakgrunnen og kompetansen til aktørene som sitter i koordineringsgruppen er ulik. I datamaterialet er det tendenser til at dette trekkes frem som noe negativt, at ulike ståsted bidrar til å hemme tverrfaglig samarbeid. En av informantene forteller at: *”Ulike aktører kan ha helt forskjellig problemforståelse fordi man har ulike agendaer. Barnevernet jobber mot en ting, mens psykiatrien jobber mot en annen. Man har ulik tilnærming. Dette kan være svært utfordrende i samarbeidet.”*

Det er imidlertid ulikheter som trekkes frem som begrunnelse for tverrfaglig samarbeid. Tjenester arbeider tverrfaglig gjennom SLT for å samordne ulike tiltak og ulik faglig kompetanse. Grundhus et al. (2008) peker på at det siden 1990-tallet har oppstått et tettere organisatorisk forhold mellom kommune og politi. På tross av dette har kommune, politi og næringsliv ulike strategier for hvordan det skal arbeides forebyggende mot kriminalitet, rus, atferdsproblematikk og psykisk helse. På bakgrunn av dette anser også Grundhus et al. (2008) felles problemforståelse som en utfordring med samarbeid. Galvin og Erdal (2007) hevder at

ulike synspunkt og tilnærminger må ses på som fremmede fremfor hemmende for å etablere en felles problemforståelse. Ulike synspunkt sikrer at flere utfordringer og innsatsområder vurderes.

5.4.1. Kartlegging av innsatsområder i samarbeid

Flere av informantene i undersøkelsen peker på at kartlegging av problemer og innsatsområder er vesentlig for å få kunnskap om hvor en skal rette innsatsen mot i det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet. En av informantene beskriver det som følgende: *”Vi arbeider mot en felles problemforståelse gjennom å kartlegge, slik at vi ikke arbeider i blinde. Vi har fått en felles problemforståelse fordi vi har dokumentert det vi har av utfordringer. Også har vi diskusjoner, hva blir viktig fremover.”* I et tverrfaglig samarbeid som SLT fordrer vil ulik oppfatning av hva som er kommunens største utfordringer være naturlig. Det blir med dette viktig å skaffe en oversikt over hva som er de største utfordringene i kommunene, og hvem som besitter hvilken kunnskap (Grundhus et al., 2008; Bugge et al., 2011; Barne- og likestillingsdepartementet, 2009a).

Det er behov for mer systematisk kartlegging av problemområder i kommunene (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009b). SLT-samarbeidet anmoder med dette både hver enkelt aktørs lokale erfaringsbaserte kunnskap, samt grundig kartlegging gjennom statistiske undersøkelser. Ungdata-undersøkelsen er ett verktøy kommunen kan bruke for å kartlegge problem- og innsatsområder. Det er en undersøkelse om unges (fra 13 år) hverdag og oppvekstvilkår. Resultatene knyttes til en felles database slik at resultatene kan sammenlignes med andre kommuner. For å forebygge kriminalitet gjennom tverrfaglig samarbeid er det behov for kunnskap om hvor utfordringene er størst. Oversikten skal danne grunnlag for planlegging og utforming av relevante tiltak (Bugge et al., 2011). Crawford (1998) hevder at å avdekke problemområder i kommunen er en omfattende prosess som innebærer fem trinn; foreta en detaljert kriminalitetsanalyse (undersøkelse), velge en passende forebyggende strategi for problemet som ble avdekket i analysen, danne et samarbeid mellom relevante aktører, implementere strategier, for så å evaluere effekten av arbeidet.

5.5. Ressurser i form av tid og stillinger

Informantene peker på at ressurser ofte kan være en avgjørende faktor i tverrfaglig samarbeid. Hovedtrekket i datamaterialet er at faktorer som tid og stillinger, som også kan begrunnes

med økonomisk argumenter, er hemmende for det tverrfaglige samarbeidet i SLT. Mangel på tid og stillinger er faktorer som kan hemme tverrfaglig samarbeid, så fremt som tilgang på disse ressursene kan fremme tverrfaglig samarbeid. Tjenesters og etaters kunnskap er i dagens samfunn svært spesialisert. Dette kan vanskeliggjøre å vurdere helhet og sammenheng. Dersom de ulike tjenestene arbeider uavhengig av hverandre vil en for det første ikke kunne nå den overordnede målsettingen med å arbeide rus- og kriminalitetsforebyggende gjennom tverrfaglig samarbeid, og for det andre vil det være mer ressurskrevende å arbeide alene. Gjennom tverrfaglig samarbeid vil en kunne oppnå en effektiv utnyttelse av ressurser. Samkjøring og koordinering vil bidra til bedre helhetlige tjenester og tiltak, samt spart arbeid på sikt. Det hevdes at dersom tjenestene ikke samarbeider og samordner tiltak vil det oppstå ressursløsning (Kvelling & Wendelborg, 2003; Galvin & Erdal, 2007).

Tidsperspektivet er et gjennomgående tema i datamaterialet. En av informantene hevder at: *"Tid hemmer det meste."* Det er som nevnt kjent at barnevernet er under stort press, og ofte har mangel på ressurser både økonomisk, tids- og stillingsmessig. Barnevernets primær oppgave er etter barnevernlovens kapittel 4. Barnevernet skal jobbe inn i enkeltsaker. Med lite satsning på egne forebyggende stillinger og underbemannede barnevernkontorer peker informantene på at tverrfaglig samarbeid ofte kan prioriteres bort. En av informantene forteller at: *"Akkurat nå er vi underbemannet, så det gjør jo at vi bruker mer tid direkte inn i saker enn på samarbeid med andre. Det er liksom noe av det som faller litt bort."* I likhet med informantene peker Bronstein (2003) på at strukturelle betingelser i form av ressurser, antall saker og tid vil ha innvirkning på tverrfaglig samarbeid. Galvin og Erdal (2007) viser til at ressursmangel er til hinder for tverrfaglig samarbeid. De hevder i likhet med informantene at dersom oppgavene i egen tjeneste står i kø, vil tverrfaglig samarbeid ofte kunne prioriteres bort.

Rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid er et endringsarbeid som er tidskrevende. Det kreves planlegging, opplæring, møtevirksomhet og dokumentasjon. Dette kan medføre motstand hos aktørene som skal delta i SLT-samarbeidet. Aktører som har mange arbeidsoppgaver og knappe ressurser fra før vil kunne føle at samarbeidet går ut over primær oppgavene (Galvin & Erdal, 2007). Harker et al. (2004) fant at samarbeidspartnere sjelden hadde tilstrekkelig tid å vie til tverrfaglig samarbeid. Det beskrives som at aktørene stadig må prioritere bort arbeidsoppgaver.

I følge Baklien (2009) ga flere av informantene fra barnevernet uttrykk for at mangel på ressurser gjorde at de ikke fikk gjort en god nok jobb. Ressursmangel og oppgitthet kan med dette bekrefte og opprettholde negative forestillinger om barnevernet som tjeneste, og vil i liten grad invitere til samarbeid. Barnevernarbeiderne i undersøkelsen rapporterte også om at de hadde erfaringer med at andre aktører hadde overdrevne forventninger til at problemer kunne løses. Det kan på bakgrunn av dette foreslås at mistilliten fra andre aktører oppstår på bakgrunn av mangel på kunnskap om barnevernet. Det vises til at det er et sprik mellom hva som forventes og hva som egentlig er mulig. Barnevernets ansatte mener at andre aktører har for lite kunnskap om barnevernets handlingsrepertoar, både i forhold til at de kritiseres for å gjøre for lite og for mye. Forventningene til at barnevernet skal befri andre aktører fra problemene skaper frustrasjon og hemmer tverrfaglig samarbeid. Disse funnene samsvarer med funnene i denne undersøkelse.

Datamaterialet viser at flere av informantene peker på at stillingene ikke øker i takt med antall saker. Det vises til at dette kan virke hemmende for tverrfaglig samarbeid i SLT. En av informantene formulerer seg slik: *”Vi har ikke fått tilført nye personalressurser, og får det heller ikke det kommende året, men vi øker i antall meldinger og undersøkelser. Da må jeg bestemme hvor vi ikke skal jobbe, for å sikre at vi jobber der vi skal jobbe. Vi må jobbe i de mest alvorlige sakene (omsorgssvikt), også må vi jobbe mindre i de mindre alvorlige sakene. Det kan blant annet hemme samarbeid i SLT.”*

I en del kommuner ser barnevernet ut til å ha for mange saker i forhold til antall ansatte, avstanden mellom barnevernet og samarbeidspartnere i andre etater og tjenester er ofte stor (Baklien, 2009). Det henvises blant flere av informantene til at det er et ønske om flere ressurser. Med flere ressurser ville barnevernet kunne gjort mer i forhold til tverrfaglig samarbeid gjennom å gi mer informasjon, og bidra til kunnskap om barnevernet. Harker et al. (2004) som Baklien (2009) bekrefter dette. Harket et al. (2004) fant at utfordringer i forhold til arbeidsmengde oppstår som et resultat av mangel på personell. Undersøkelsens resultater viste at mangel på personell påvirker hvorvidt tverrfaglig samarbeid er vellykket eller ei på to måter. Det viste seg for det første at dersom arbeidsmengden til eksisterende personell økte på bakgrunn av mangel på personell ville hver enkelt mest sannsynlig ha mindre tid og energi å bruke på tverrfaglig samarbeid. For det andre ble samarbeidet svekket av at tjenestene må bruke annet personell slik at man ikke opprettholder kontinuitet i samarbeidsmøter. Dette vil

kunne resultere i at man ikke klarer å utvikle og opprettholde gode arbeidsrelasjoner med andre aktører, samt at kommunikasjonen på tvers av tjenestene svekkes.

Informantene peker på at barnevernet har for lite ressurser i form av tid og stillinger. Flere av informantene trekker likevel frem at tverrfaglig samarbeid må prioriteres på tross av mangel på ressurser. Det vises til at dersom en har tilstrekkelig kunnskap om hverandres fagfelt vil en verdsette andres bidrag, og samarbeid vil prioriteres uavhengig av ressurser. En av informantene beskriver det slik: *”At man har for lite tid og folk til å sende på møter er ofte en unnskyldning man bruker, men hvis det oppleves som nyttig å være på møter, hvis samarbeidet oppleves nyttig, så gir det jo mening. Da prioriterer man det uavhengig av ressurser fordi det kan være til hjelp. Vi har sett at SLT-samarbeidet legger til rette for muligheten til å samarbeide og bruke hverandre. Andre kan hjelpe oss med de ungdommene vi kanskje ikke har kapasitet til.”* En annen informant beskriver det på dette måten: *”Når bemanningen ikke øker i takt med saker for barnevernet så er det sånn at det er i den menneskelige natur at man ser på hva man ikke har tid til å gå på. Det første man gjør da er at man tar bort tverrfaglig samarbeid fordi man må jobbe med saker. Min hypotese er at jo mer en har å gjøre, jo mer må en samarbeide. Jeg mener jo da at man faktisk kan få andre til å hjelpe seg.”* Dersom en lykkes med å tilegne seg kunnskap om hverandres tjenester vil en kunne utnytte seg av hverandres ressurser og kunnskap, og på den måten lette arbeidspresset på egen tjeneste (Bugge et al., 2011).

5.5.1. SLT-koordinators betydning i samarbeidet

I undersøkelsen trekkes SLT-koordinator frem som en viktig ressurs som fremmer tverrfaglig samarbeid i SLT. Det beskrives av en informant på følgende måte: *”SLT har gjort det tverrfaglige samarbeidet bedre. Det er en SLT-koordinator som holder i trådene, lager planer, sørger for at samarbeidsavtaler blir fulgt, så den påser da at vi gjør det vi sier at vi skal gjøre.”* En annen informant beskriver SLT-koordinator slik: *”SLT-koordinator har medvirket til å være et slags lim i mange saker, og har vært en som har hatt kontakt med alle aktørene, både barnevern, politiet og skoler.”*

Britisk forskning vektlegger koordinators betydning for tverrfaglig samarbeid mot rus- og kriminalitetsforebygging (Crawford, 1998; Hughes, 2007). Ulfrstads (1993) evaluering av SLT-kommunene viste at det er koordinering som gjør SLT-samarbeidet effektivt.

Evalueringen konkluderte med at SLT-koordinator bidrar til å samordne, ta ansvar og inspirere til samarbeid. Bugge et al. (2011) viser til at en av forutsetningene for at SLT-modellen skal virke er en sterk og tydelig SLT-koordinator. SLT-koordinator skal handle på veiene av kommuneledelsen og være en pådriver og et bindeledd på alle nivå i samarbeidet. Koordinatoren skal sørge for at samarbeidspartnere møtes regelmessig, avdekker behov, synliggjør ressurser og at de ulike deltakerne i SLT-samarbeidet iverksetter tiltakene en har blitt enig om.

Ikke alle kommuner som har implementer SLT har en like aktiv SLT-koordinator. I de kommunene hvor stillingen er av liten prosentandel, eller SLT-koordinatoren ikke har en egen stillingsprosent ser man av datamaterialet at SLT-arbeidet kan oppleves som et spørsmål om ressurser. Informantene peker på at man kunne hatt en egen eller større stilling for SLT-koordinator dersom en hadde hatt mer tid og økonomiske midler. En av informantene peker på behovet for dette slik: *”For å kunne lykkes ennå bedre med det tverrfaglige samarbeidet i SLT krever det en egen stilling, en person som er ansvarlig for det og som følger opp og styrer. Vi gjør allerede en del inn mot det tverrfaglige, men kunne gjort mye mer hvis vi hadde hatt penger og tid. Vi kunne hatt en egen stilling.”*

Grundhus et al. (2008) fant at koordineringsstillingen jevnt over oppfattes som viktig i SLT-samarbeidet. Det vises til at en 100 prosent stilling som SLT-koordinator vil ha et bedre utgangspunkt for sitt arbeid. I 2008 la KRÅD nye føringer som krever at koordinatoren må ha minst 30 prosent stilling uavhengig av kommunestørrelse (KRAD, 2013). Grundhus et al. (2008) peker imidlertid på at dette kravet ikke var blitt oppfylt i 2008.

Danmarkskortundersøkelsen fant at med en liten koordinatorstilling kan samarbeidet bli kvalitetsmessig varierende og famlende. Dette på bakgrunn av at det blir for krevende og skape overblikk over faktorer som aktører, arbeidsoppgaver, innsatsområder og så videre. Undersøkelsen konkluderte med at en ser viktigheten av større stillingsprosent til koordinator for å løse alle oppgavene (Boolsen, 2000). Dette samsvarer med funnene i denne undersøkelsen.

6. Oppsummerende drøfting og avslutning

Formålet med denne studien har vært å undersøke barnevernlederens perspektiv og erfaringer med hvilke faktorer som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid i SLT. Studien er en kvalitativ evalueringsstudie av barnevernlederens erfaringer med modellen. Jeg vil i det følgende oppsummere og drøfte oppgavens mest sentrale funn for å svare på studiens problemstilling. Funnene har fremkommet gjennom analyse og oppgavens diskusjon. Deretter vil jeg presentere studiens begrensninger. For så å avslutningsvis trekke frem implikasjoner for videre forskning og praksis.

6.1. Hva fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid i SLT?

Det var fem faktorer som var fremtredende i undersøkelsens funn; forankring og organisering i kommunen, faste deltakere med felles målsetting, kunnskap om hverandres tjenester, felles problemforståelse og ressurser i form av tid og stillinger (se figur 5.1, s. 43). Informantene viste seg å vektlegge disse som viktige fremmende faktorer for tverrfaglig samarbeid i SLT. De faktorene som beskrives som fremmende virker hemmende dersom de ikke oppfylles, på lik linje med at de faktorene som beskrives som hemmende virker fremmende dersom de oppfylles.

Et annet sentralt funn er at faktorene har en synergieffekt, der faktorene påvirker hverandre gjensidig. Dette betyr at faktorene må ses i sammenheng. Dersom en av faktorene hemmer samarbeidet vil det kunne bidra til at flere av faktorene gjør det. Dette samsvarer med Willumsen og Hallbergs (2003) modell for samarbeid. De hevder at faktorene som påvirker tverrfaglig samarbeid virker inn på hverandre i en utviklende prosess. Kategoriene de identifiserte som påvirker samarbeid ses i sammenheng med en kjernekategori.

Kjernekategoriene betegnes som ”readiness to act”. ”Readiness to act” handler om at dersom alle faktorene som fremmer tverrfaglig samarbeid ligger til grunn vil aktørene i samarbeidet være klare for å iverksette arbeidet gjennom ulike tiltak. Dette fører til integrerte tjenester. Denne forståelsen kan også overføres til denne studiens funn.

I oppgavens introduksjon stiller jeg fem underspørsmål til problemstillingen min. I det følgende vil jeg besvare disse for å svare på oppgavens problemstilling.

Hvordan påvirker forankring og organisering tverrfaglig samarbeid i SLT?

Funnene viser at informantene vektlegger at tverrfaglig samarbeid er forankret både i kommunen og innad i hver enkelt tjenestes fagplan. Dersom samarbeidet i SLT er forankret vil det forplikte tjenestene til deltakelse. Informantenes erfaring er at dersom det er opp til hver enkelt tjeneste å delta vil mange velge å ikke prioritere samarbeidet. Det vises til at retningslinjene som foreligger for samarbeid også må evalueres for og forbedres, slik at samarbeidspartnere kan identifisere hemmende faktorer. For å lykkes med dette viser informantene til at ledelsen må tilrettelegge for samarbeid.

Dette er i tråd med Willumsen og Hallbergs (2003) modell for organisering av samarbeid. Modellen viser til at forpliktelse og rom for handling er vesentlig for å fremme tverrfaglig samarbeid. Dette samsvarer med de kriteriene Galvin og Erdal (2007) definerer som suksesskriterier for samarbeid. Forfatterne trekker frem forankring som vesentlig for å fremme samarbeid, men peker imidlertid på at pålagt samarbeid kan virke hemmende dersom tjenestene ikke selv ser nytten av andre tjenesters kompetanse. Bronstein (2003) viser til at refleksjon over praksis og evaluering bidrar til å fremme tverrfaglig samarbeid. Martinussen og Adolfsen (2011) peker på at ledelsen må inspirere, motivere og eventuelt forplikte til samarbeid, og at det er deres oppgave å bidra til at evaluering blir gjennomført. Tidligere evalueringstudier av SLT fant at det i for liten grad forelå skriftlige planer for det tverrfaglige samarbeidet (Boolsen, 2000; Grundhus et al., 2008). Dette kan muligens tyde på at SLT-arbeidet ikke er tilstrekkelig forankret og forpliktet i kommunene.

Hvordan kan faste deltakere og en felles målsetting bidra til å fremme tverrfaglig samarbeid i SLT?

Undersøkelsens funn viser at faste deltakere med en felles målsetting bidrar til at aktører arbeider mot et felles mål. Informantene hevder at faste deltakere senker terskelen for å ta opp bekymring og ta kontakt med hverandre, og kan på denne måten bidra til å fremme tverrfaglig samarbeid i SLT. Det vises imidlertid til at samarbeidet må være tjenesteavhengig fremfor personavhengig. Felles målsetting bidrar til at flere tjenester kommer sammen og arbeider mot en helhetlig løsning av et felles problem. Informantene hevder at målsettingen med SLT-arbeidet er klar, men at det er veien for å nå målet som er uklar. Dette fant også Boolsen (2000) i sin evaluering av SSP i København. Bronstein (2003) som Galvin og Erdal (2007) viser i likhet med informantene til viktigheten av en felles målsetting for arbeidet. Dersom

målsettingen er felles vil arbeidet bli mer målrettet og effektivt. Det vil bli enklere å enes om felles metoder og strategier for å løse problemene, og å nå målene.

På hvilken måte påvirker kunnskap om hverandres tjenester tverrfaglig samarbeid i SLT?

Samtlige av informantene i undersøkelsen pekte på at kunnskap om hverandre er vesentlig for et vellykket tverrfaglig samarbeid i SLT. Kunnskap om hverandres tjenesters begrensninger, muligheter og taushetspliktbestemmelser trekkes frem som sentralt. Informantene viser til at samarbeidspartnere ofte har et negativt bilde av barnevernet, og at dette er hemmende for samarbeidet. Bakgrunnen for dette hevdes å være at samarbeidspartnere mangler kunnskap om barnevernet. Årsaken til dette beskrives på to måter. På den ene siden forklares det med at barnevernet selv er for dårlige til å informere om egen tjeneste. På den andre siden beskrives det som at samarbeidspartnere vet for lite om barnevernets muligheter og begrensninger slik at det oppstår urealistiske forventninger til hva barnevernet kan utrette og bidra med i samarbeidet. Det virker til å være enighet blant informantene om at en ikke har lykket med å oppnå at samarbeidspartnerne i SLT har tilstrekkelig kunnskap om hverandres tjenester. Det foreslås blant annet at det er behov for et åpnere barnevern for å oppnå dette i fremtiden.

Det kan med dette foreslås at samarbeidspartnerne som inngår i SLT-arbeidet bør tilegne seg bedre kunnskap om hverandres tjenester. Dette samsvarer med Willumsen og Hallbergs (2003) og Galvin og Erdals (2007) kriterier for et vellykket samarbeid. Begge viser til at kunnskap om hverandres tjenester er vesentlig for å fremme samarbeid. Det hevdes at det er spesielt viktig å ha kjennskap til hverandres arbeidsoppgaver og lovbestemmelser slik at aktørene får forståelse for hvorfor tjenestene handler på bestemte måter. Det kan av funnene i undersøkelsen og teori og forskning virke som at kunnskap om hverandre oppnås gjennom ulike metoder, eksempelvis opplæring, hospitering og kommunikasjon (Galvin & Erdal, 2007; Helsetilsynet, 2009; Baklien, 2009; Willumsen & Ødegård, 2011; Martinussen & Adolfsen, 2011).

Informantene hevder at det ikke er taushetsbestemmelsen i seg selv som er hemmende for samarbeid, men mangel på kunnskap om hverandre. Reglene om taushetsplikt oppleves med dette som misforstått. Det er ulike oppfatninger om det er lovbestemmelsene som hindrer samarbeid eller om det er mangel på kunnskap om hverandres lovbestemmelser. Grundhus et al. (2008) viser i sin evaluering til at det er barnevernet som i minst grad opplever taushetsplikten som hemmende for samarbeid. Spørsmålet om hvorvidt det er barnevernet

som er for dårlige til å dele informasjon med andre tjenester er derfor aktuelt. Forfatterne stiller derfor spørsmålsteget ved om taushetspliktbestemmelsene burde endres. Det foreslås at taushetspliktbestemmelse bør vike for det kriminalitetsforebyggende samarbeidet i SLT. Regjeringen har satt i gang et arbeid for å gjennomgå og kartlegge rettsoppfatninger og praksis om taushetsplikt. Deretter vil behovet for å endre lovverket knyttet til taushetsplikt vurderes (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013).

Har de ulike aktørene i SLT felles problemforståelse?

Det virker til å være enighet blant informantene om at det ikke foreligger en felles problemforståelse av hva som er viktige problem- og innsatsområder. Hvorvidt dette fremmer eller hemmer tverrfaglig samarbeid er det imidlertid uenighet om. Det hevdes at ulike problemforståelse skaper diskusjoner, bidrar til en mer refleksiv praksis og bedre koordinerte tiltak for utsatte barn og unge. Noen av informantene peker på at problemforståelsen er lik, men at det er hvordan problemet skal løses som er utfordringen. Dette kan ses i sammenheng med funnene om at målsettingen i SLT er klar, men at det er veien til målet som er vanskelig å enes om. Dette fant også Boolsen (2000), som viser til at hele 75 prosent av informantene i Danmarkskortundersøkelsen svarte at det ikke forelå en felles problemforståelse i SSP-samarbeidet. I likhet med informantene understreker Willumsen og Hallberg (2003) at felles problemforståelse er vesentlig i tverrfaglig samarbeid. Det pekes imidlertid også her på at felles problemforståelse blant ulike tjenester er vanskelig å oppnå. Samarbeidspartnere som inngår i SLT-samarbeidet har ulike faglig og personlig bakgrunn. Funnene i denne undersøkelsen kan tyde på at kartlegging av problem- og innsatsområder er en metode som vil bidra til å oppnå en felles problemforståelse.

Hvordan kan mangel på ressurser forstås som en faktor som hemmer tverrfaglig samarbeid i SLT?

Undersøkelsen viser at mangel på ressurser er en faktor som hemmer tverrfaglig samarbeid i SLT. Barnevernet er under stort arbeidspress, og har særlig mangel på personell og tid. Det kan se ut som at tverrfaglig samarbeid i SLT i en viss grad må vike for primæroppgavene. Det kommer imidlertid tydelig frem at informantene forstår viktigheten av å samarbeide. På bakgrunn av dette er det et tydelig ønske om flere stillinger i barnevernet slik at man kan prioritere tverrfaglig samarbeid. Dette er i tråd med hva Bronstein (2003) beskriver som faktorer som påvirker samarbeid. I likhet med informantene hevder Bronstein (2003) at strukturelle betingelser i form av antall saker, tid og stillinger vil påvirke samarbeid. Dette ser

Galvin og Erdal (2007) ut til å enes i. De hevder at ressursmangel er et hinder for tverrfaglig samarbeid. Mange arbeidsoppgaver i egen etat kan føre til at samarbeid oppleves som et spørsmål om ressurser og dermed prioriteres bort. Det kan på bakgrunn av dette foreslås at SLT må forankres tydeligere, og i større grad være forpliktende. Muligheten til å prioritere bort tverrfaglig samarbeid vil reduseres betraktelig dersom tjenestene forpliktes. På den andre siden kan det også foreslås at barnevernet bør få mer ressurser rettet mot forebyggende og tverrfaglig arbeid.

6.2. "Readiness to act"

Studiens problemstilling er som følger: "hvilke faktorer opplever det kommunale barnevernet som fremmende og hemmende for det tverrfaglige samarbeidet i SLT?" Gjennom oppgavens analyse og diskusjon viser det seg at det kommunale barnevernet opplever at SLT bidrar til å fremme tverrfaglig samarbeid ved at faste deltakere med en felles målsetting møtes. Det viser seg imidlertid at det er flere av faktorene som ikke oppfylles. Informantene trekker frem at SLT-samarbeidet ikke er tilstrekkelig forankret og forpliktet på øverste nivå i kommunene. Videre viser det seg at kunnskapen om hverandres tjenester ikke tilstrekkelig. Det trekkes særlig frem at kunnskapen om barnevernet er for dårlig blant aktørene i SLT. Det hevdes at det ikke foreligger en felles problemforståelse blant aktørene i SLT-samarbeidet og at mangel på ressurser er en stor utfordring som hemmer tverrfaglig samarbeid. Dette kan forstås ut fra Willumsen og Hallbergs (2003) kjernekategori for tverrfaglig samarbeid. Dersom alle fem faktorene oppfylles vil SLT arbeidet oppnå "readiness to act" og integrerte tjenester.

Denne masteroppgaven har vist at det finnes flere og sammensatte faktorer som påvirker tverrfaglig samarbeid i SLT. De tre teoretiske modellene som utgjør oppgavens rammeverk tilfører ulik forståelse av faktorer som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid.

Bakgrunnen for at jeg valgte å benytte tre teoretiske modeller for å belyse og diskutere undersøkelsens funn er at de belyser ulike punkter ved tverrfaglig samarbeid, samtidig som de underbygger hverandre. Galvin og Erdal (2007) beskriver suksesskriterier, men belyser også faktorer om hva som hemmer tverrfaglig samarbeid. Dette er et viktig perspektiv inn i min oppgave da undersøkelsens problemstilling omhandler både hvilke faktorer som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid. Bronstein (2003) tilfører flere faktorer som fremmende og hemmende for samarbeid enn Galvin og Erdal (2007), og Martinussen og Adolfsen (2011) tilfører forståelse av prosesser innad i samarbeid. Willumsen og Hallberg (2003) tilfører

forståelse av at tverrfaglig samarbeid er en prosess, og at ulike faktorer bidrar til ”readiness to act” og integrerte tjenester.

Willumsen og Hallberg (2003) viser at en samarbeidsprosess krever ulike faktorer som gjensidig påvirker hverandre. Dette samsvarer med hva jeg fant i min undersøkelse. Studiens fem hovedtemaer; forankring og organisering i kommunen, faste deltakere med felles målsetting, kunnskap om hverandres tjenester, felles problemforståelse og ressurser i form av tid og stillinger bidrar til positiv interaksjon mellom samarbeidspartnere og ”readiness to act”. Dersom faktorene oppfylles vil tverrfaglig samarbeid for barnevernet i SLT fremmes. Dette kan igjen bidra til å skape bedre, mer helhetlige og koordinerte tjenester for barn og unge. Bedre tjenestetilbud vil virke forebyggende på rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid. Undersøkelsens funn kan tyde på at helhetlige løsninger gjennom tverrfaglig samarbeid i SLT er til det beste for utsatte barn og unge.

6.3. Studiens begrensninger

Datamaterialet i denne undersøkelsen er begrenset og funnene kan derfor ikke gjøres gyldig for alle typer samarbeid. Den eksterne bekreftbarheten er altså lav. En kvalitativ studie som denne vil først og fremst bidra til økt forståelse av begrepet tverrfaglig samarbeid.

Undersøkelsens utvalg består i hovedsak av barnevernledere, og en nestleder. Profesjoner har ulike forutsetninger for arbeidet og forskjellige holdninger til viten. Denne studien belyser kun barnevernets perspektiv på hva som fremmer og hemmer tverrfaglig samarbeid i SLT. Gjennom studien fikk jeg også opplysninger om de andre aktørene i SLT. Disse opplysningene er påvirket av personlige oppfatninger og en barnevernfaglig bakgrunn. Opplysningene og studiens resultater kunne derfor blitt annerledes dersom jeg hadde hatt informanter fra andre profesjoner. Utvalget var likevel gode informanter for min studie som søkte barnevernets erfaringer med tverrfaglig samarbeid i SLT.

Informantene hadde variert erfaring fra SLT-arbeidet, og enkelte hadde relativt lite erfaring. Dette kan påvirke svarene og faktorene som blir trukket frem i denne studien. Svarene kan med dette bygge på erfaringer fra andre typer tverrfaglig samarbeid enn det som foregår i SLT. Barnevernledernes erfaringer som deltakere i tverrfaglig samarbeid i SLT i denne

studien er likevel særlig verdifull. Dette på bakgrunn av at det foreligger svært lite forskning på SLT generelt og barnevernets perspektiv inn i samarbeidet.

Undersøkelsens intervjuguide ble utformet på bakgrunn av SLT-håndbokens føringer for hva som fremmer tverrfaglig samarbeid (Bugge et al., 2011) og suksesskriterier for tverrfaglig samarbeid som er utarbeidet av Galvin og Erdal (2007). Dette kan påvirke undersøkelsens funn og resultater ved at jeg fører informantene inn på et bestemt spor. Jeg har da forutinntatte meninger om at disse faktorene vil påvirke samarbeid. Dette vil kunne føre til at andre faktorer utelukkes. Jeg har imidlertid supplert med andre teoretiske perspektiver (Willumsen & Hallberg, 2003; Bronstein, 2003; Martinussen & Adolfsen, 2011), og forsøkt å stille åpne spørsmål om hva informantene selv opplever som fremmende og hemmende faktorer for tverrfaglig samarbeid i SLT.

6.4. Implikasjon for videre forskning og praksis

Denne undersøkelsen har fremskaffet informasjon om hvordan barnevernledere opplever å arbeide tverrfaglig i SLT. I Norge er det gjort svært få studier på dette tidlige. Fra statlig og politisk hold er det et krav om at barnevernet skal inngå i tverrfaglig samarbeid. I følge Willumsen og Hallberg og Morrison og Glenny (2011) finnes det lite forskning på effekten av samarbeid mellom barnevernet og andre yrkesgrupper. Det er ofte forskning innenfor andre felt i sosialt arbeid som benyttes for å måle effekten av hvorvidt tverrfaglig samarbeid er hensiktsmessig innenfor en barnevernfaglig kontekst. Det er på bakgrunn av dette behov for å utvikle mer kunnskap om tverrfaglig samarbeid mellom barnevern og andre tjenester og etater.

Det vises til at en forsterkning av SLT kan bidra til å effektivisere tverrfaglig samarbeid. SLT har blitt implementert i hele 185 norske kommuner og i Danmark er SSP-modellen implementert i nesten alle landets kommuner. SSP har bestått siden 1977, og SLT har eksistert siden 1989. Til tross for at SLT er implementert i så stor grad både i Norge og Danmark, og over en lang tidsperiode, finnes det lite forskning på modellens effekt. Kan dette muligens tyde på en ukritisk aksept for modellens virkning? Mørch (2012) peker på at nye tiltak i barnevernet og andre instanser i Norge ofte iverksettes uten at det foreligger gode evalueringer av dem. Dette indikerer at det er behov for flere studier og mer forskning på SLT-modellens effekt for å kvalitetssikre modellen. Det foreslås med dette at det må forskes

ytterligere på SLT som tverrfaglig samarbeidsmodell for å kvalitetssikre arbeidet og for å utvikle modellen ytterligere. Tidligere forskning og mangel på nyere forskning på SLT viser et ufullstendig bilde av modellens potensielle effekt. Hensikten med denne studien og for videre forskning er å oppnå et pålitelig bilde av modellens effekt for tverrfaglig samarbeid.

Litteraturliste

- Andersson, H. W., Ose, S. O., Pettersen, I., Røhme, K., Sitter, M. & Ådnes, M. (2005). *Kunnskapsstatus om det samlede tjenestetilbudet for barn og unge* (SINTEF Helse Rapport 3/05). Hentet fra: http://www.sintef.no/upload/Helse/Psykisk_helse/Pdf-filer/Rapport_03-05_Kunnskapsstatus_barn_og_unge.pdf
- Backe-Hansen, E. (2009). *Å sende en bekymringsmelding? Eller la det være? En kartlegging av samarbeidet mellom barnehage og barnevern* (NOVA Notat 6/09). Hentet fra: http://nova.no/asset/3735/1/3735_1.pdf
- Baklien, B. (2009). Skole, barnehage, barneverntjeneste – bilder av ”de andre” hindrer samarbeid. *Norges Barnevern*, 4, 236-245. Hentet fra: http://www.idunn.no/file/ci/38356929/tnb_2009_04_pdf.pdf
- Baklien, B., Pape, H., Rossow, I. & Storvoll, E.E. (2007). *Regionsprosjektet – nyttig forebygging? Evaluering av pilotprosjekt om lokalbasert rusforebygging* (SIRUS Rapport 6/07). Hentet fra: http://www.sirus.no/filestore/Import_vedlegg/sirusrap.6.07.pdf
- Barne- og familiedepartementet. (2000). *Barnevernet i Norge. Tilstandsvurderinger, nye perspektiver og forslag til reformer*. (NOU 2000:12). Hentet fra: <http://www.regjeringen.no/Rpub/NOU/20002000/012/PDFA/NOU200020000012000DDDPDFA.pdf>
- Barne- og familiedepartementet. (2002). *Om barne- og ungdomsvernet*. (St.meld. nr. 40 2001-2002). Hentet fra: <http://www.regjeringen.no/Rpub/STM/20012002/040/PDFA/STM200120020040000DDDPDFA.pdf>
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2008). *Et åpnere barnevern – kommunikasjonsstrategi for barnevernet 2008-2011*. Hentet fra: http://www.bufetat.no/Documents/Bufetat.no/Barnevern/Et_åpent_barnevern.pdf
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2009a). *Kompetanseutvikling i barnevernet. Kvalifisering til arbeid i barnevernet gjennom praksisnær og forskningsbasert utdanning*. (NOU 2009:08). Hentet fra: <http://www.regjeringen.no/pages/2182038/PDFS/NOU200920090008000DDDPDFS.pdf>
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2009b). *Det du gjør, gjør det helt. Bedre samordning av tjenester for utsatte barn og unge*. (NOU 2009:22). Hentet fra: <http://www.regjeringen.no/pages/2272040/PDFS/NOU200920090022000DDDPDFS.pdf>
- Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2012). *Bedre beskyttelse av barns utvikling. Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet*. (NOU 2012:5). Hentet fra: <http://www.regjeringen.no/pages/36931483/PDFS/NOU201220120005000DDDPDFS.pdf>
- Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2013a). *Endringer i barnevernloven*. (Prop. 106 L 2012-2013). Hentet fra: <http://www.regjeringen.no/pages/38285404/PDFS/PRP201220130106000DDDPDFS.pdf>

- Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2013b). *Satsing på barn og ungdom. Regjeringens mål og innsatsområder i statsbudsjettet 2013*. Oslo: Departementenes servicesenter.
- Barnevernloven. (1992). Lov om barneverntjenester m. v. av 17. juli 1992 nr. 100. Hentet fra: <http://lovdata.no>
- Boolsen, M. W. (2000). *SSP-samarbeidet - utvikling og perspektiver*. Hentet fra: <http://www.dkr.dk/sites/default/files/SSPsamarbeidet-utvikling.pdf>
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101. doi:10.1191/1478088706qp063oa
- Bronstein, L. R. (2003). A model for Interdisciplinary Collaboration. *Social Work*, 48(3). doi: 10.1093/sw/48.3.297
- Bugge, S., Halvorsen, V., Harviken, M. E., Sæther, G., Skedsmo, K. & Ørslie, G. A. R. (2011). *Forebygging av rus og kriminalitet. En praktisk håndbok om SLT*. Hentet fra: <http://krad.no/images/stories/krad-slt-handboka.pdf>
- Clausen, S. E. (2004). Har barn som mishandles større risiko for å bli kriminelle? *Tidsskrift for Norsk psykologiforening*, 41, 971-978.
- Clausen, S. E. & Kristofersen, L. (2008). *Barnevernsklinter i Norge 1990-2005. En longitudinell studie* (NOVA Rapport 3/08). Hentet fra: http://www.nova.no/asset/3236/1/3236_1.pdf
- Crawford, A. (1998). *Crime Prevention & Community Safety. Politics, Policies & Practices*. London: Longman.
- Creswell, J. (2007). *Qualitative Inquiry and Research Design: choosing among five approaches*. California: SAGE Publications.
- Departementene. (2009). *Regjeringens strategi for forebygging. Fellesskap – trygghet – utjevning*. Hentet fra: <http://www.regjeringen.no/upload/JD/Vedlegg/Rapporter/Forebyggingsstrategi.pdf>
- Det Kriminalpræventive Råd (DKR). (2012). *SSP – en guide til samarbeidet*. Hentet fra: <http://www.dkr.dk/sites/default/files/SSP-da-web.pdf>
- EGGE, M., BARLAND, B., RUUD, M.E. & HAALAND, T. (2008). *Kriminalitetsforebygging blant barn og unge i storbyene. En evaluering av praksis i fem kommuner* (Samarbeidsrapport NIBIR/Politihøgskolen 08). Hentet fra: <http://www.nibr.no/filer/Samarbeidsrapport-nibr-politihogskolen.pdf>
- Forskningsetiske komiteer. (2006). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Hentet fra: [http://www.etikkom.no/Documents/Publikasjoner-som-PDF/Forskningsetiske%20retningslinjer%20for%20samfunnsvitenskap,%20humaniora,%20juss%20og%20teologi%20\(2006\).pdf](http://www.etikkom.no/Documents/Publikasjoner-som-PDF/Forskningsetiske%20retningslinjer%20for%20samfunnsvitenskap,%20humaniora,%20juss%20og%20teologi%20(2006).pdf)
- Forvaltningsloven. (1967). Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker m. v. av 10. februar 1967. Hentet fra: <http://www.lovdata.no/>
- Fosse, E. (2007). Tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid i helsefremmende arbeid. I Axelsson, R., & Axelsson, S. B. (Red.), *Folkehälsa i samvirket*. Göteborg: Studentlitteratur.
- Galvin, K. & Erdal, B. (2007). *Tverrfaglig samarbeid i praksis – til beste for barn og unge i kommune-Norge*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Gjertsen, P. Å. (2007). *Forebyggende barnevern – samarbeid for barnets beste*. Bergen: Fagbokforlaget.

- Grundhus, H. I., Egge, M., Strype, J., & Myhrer, T. G. (2008). *Modell for forbygging av kriminalitet? Evaluering av Samordning av Lokale kriminalitetsforebyggende Tiltak (SLT)* (PHS Forskning 4/08). Hentet fra:
http://brage.bibsys.no/politihs/bitstream/URN:NBN:no-bibsys_brage_8597/1/sltrapport.pdf
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Gutman, A. & Thompson, D. (1996). "The Value and Publicity." *Democracy and Disagreement*. Cambridge: Harvard University Press.
- Halvorsen, A. (2004). Evaluering av sosialt arbeid – mer en måling enn kontroll. *Nordisk sosialt arbeid*, 24(4), 356-368. Hentet fra:
http://www.idunn.no/file/ci/3143611/nsa_2004_04_pdf.pdf
- Harker, R. M., Dobel-Ober, D., Berridge, D., & Sinclair, R. (2004). More than the sum of its parts? Inter-professional working in the education of looked after children. *Children & Society*, 18(3), 179-193. doi: 10.1002/chi.787
- Hatch, J. A. (2002). *Doing Qualitative Research in Educating Settings*. Albany: State University of New York Press.
- Helsetilsynet. (2009). *Utsatte barn og unge – behov for bedre samarbeid* (Helsetilsynet Rapport 5/09). Hentet fra:
http://www.helsetilsynet.no/upload/Publikasjoner/rapporter2009/helsetilsynetrapport5_2009.pdf
- Haugen, K. F. & Almvik, A. (2009). Drømmehjelpe – finnes den? *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 6(4), 330-339. Hentet fra:
http://www.idunn.no/file/ci/38080933/tph_2009_04_pdf.pdf
- Havik, T. (2007). *Slik fosterforeldrene ser det – II. Resultat fra en kartleggingsstudie i 2005* (Barnevernets utviklingscenter på Vestlandet 1/07). Hentet fra:
<https://bora.uib.no/bitstream/handle/1956/3142/1%202007%20Slik%20fosterforeldrene%20ser%20det%20II.pdf?sequence=1>
- Helgeland, I. M. (2005). "Catch 22" of Research Ethics: Ethical Dilemmas in Follow-Up Studies of Marginal Groups. *Qualitative Inquiry*, 11(4), 549-569. doi: 10.1177/1077800405276770
- Horwath, J., & Morrison, T. (2007). Collaboration, integration and change in childrens services: Critical issues and key ingredients. *Child Abuse & Neglect*, 31(1), 55-69. doi: 10.1016/j.chiabu.2006.01.007
- Hughes, G. (2007). *Politics og crime and community*. New York: Palgrave Macmillan.
- Iversen, A. C., Jakobsen, R., Haavik, T., Hysing, M. & Stormark, M. (2007). Mental Health Problems among Child Welfare Clients living at Home. *Child Care in Practice*, 13(4), 387-399. doi: 10.1080/13575270701488790
- Justis- og politidepartementet. (2009). *Handlingsplan - Gode krefter. Kriminalitetsforebyggende handlingsplan 35 tiltak for økt trygghet*. Hentet fra:
http://www.regjeringen.no/upload/JD/Handlingsplan_kriminalitetsforebygging.pdf
- Kelly, G. A. (1955). *The Psychology of Personal Constructs, Vol. I og II*. New York: Norton.
- Kirk, S. (2007). Methodological and ethical issues in conducting qualitative research with children and young people: A literature review. *International Journal of Nursing Studies*, 44(7), 1250-1260. Hentet fra:
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0020748906002550>
- Kjelsberg, E., & Friestad, C. (2008). Social Adversities in First-Time and Repeat Prisoners. *International Journal of Social Psychiatry*, 56(6), 514-526. doi: 10.1177/0020764008091406

- Kommunesektorens organisasjon (KS). (2013). *Veileder: Taushetsplikt og samhandling i kommunalt arbeid for barn- ungdom- familier*. Hentet fra: <http://www.ks.no/PageFiles/2573/Taushetsplikt%20-%20veileder%20A4%20ny%20versjon%202013%20dobbeltsid.pdf?epslanguage=no>
- KRÅD. (2013, 15. februar). SLT. Hentet fra: <http://www.krad.no/slt>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kvarnström, S. (2009). Samarbeid og læring i det tverrprofesjonelle teamet. I Willumsen, E (Red.), *Tverrprofesjonelt samarbeid i praksis og utdanning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kvvelo, Ø. & Wendelborg, C. (2003). *Det kommunale hjelpeapparatet for barn og unge. Belyst i et helhetlig perspektiv på barns oppvekstmiljø. Kommunestørrelse relatert til organiseringen av, samarbeid, mellom og effektiviteten i hjelpeapparatet* (NTF-Rapport 2/03). Hentet fra: <http://www.tfou.no/upload/Ra203.pdf>
- Martinussen, M. & Adolfsen, F. (2011). Samhandling. I Adolfsen, F., Martinussen, M., Thyraug, A. M. & Vedeler, G. W (Red), *Familiens hus – organisering og faglige perspektiver*. Tromsø: RBKU Nord.
- Morrison, M., & Glenney, G. (2011). Collaborative inter-professional policy and practice: in search of evidence. *Journal of Education Policy*, 27(3), 1-20. doi: 10.1080/02680939.2011.599043
- Mørch, W. T. (2012). Implementering av evidensbaserte tiltak i barnevernet. *Norges barnevern*, 3(89), 136-150. Hentet fra: http://www.idunn.no/file/ci/58047176/tnb_2012_03_pdf.pdf
- Patton, M. Q. (1987). *How to Use Qualitative Methods in Evaluation*. London: SAGE Publications.
- Personopplysningsloven. Lov om behandling av personopplysninger m. v. av 14. april 2000 nr. 31. Hentet fra: <http://www.lovdatab.no/>
- Pollard, K. C., Miers, M. E. & Rickaby, C. (2012). “Oh why didn’t I take more notice?” Professional’s views and perceptions of pre-qualifying preparation for interprofessional working in practice. *Journal of Interprofessional Care*, 26, 355-361. doi:10.3109/13561820.2012.689785
- Repstad, P. (2004). *Sosiologiske perspektiver for helse- og sosialarbeidere*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Retsplejeloven. (1919). Lov om rettens pleje m. v. av 1. oktober 1919. Hentet fra: <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=143192>
- Silverman, D. (2011). *Interpreting qualitative data*. London: SAGE Publications.
- Skivenes, M. (2004). Grensen mellom det private og det offentlige barnevernet. En argumentasjonsanalyse av bestemmelsene om omsorgsovertagelse og tilbakeføring i barneverntjenesteloven. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 7(1), 17-32.
- Skivenes, M. (2002). *Lovgivning og legitimitet. En evaluering av lov om barneverntjenester av 1992 i et deliberativt perspektiv* (UiB Rapport 79/02).
- Strøm, L. (2007). Juridiske bestemmelser. I Gjertsen, P.-Å. (Red), *Forebyggende barnevern*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Sørli, A. M., Ogden, T., Solholm, R., & Olseth, A. R. (2010). Implementeringskvalitet – om å få tiltak til å virke: En oversikt. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 47, 315-321.
- Thagaard, T. (2002). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.

- Thornberry, T. P., Henry, K. L., Ireland, T. O., & Smith, C. A. (2010). The causal Impact of Childhood-Limited Maltreatment and Adolescent maltreatment on early Adult Adjustment. *Journal of Adolescent Health, 46*(4), 359-365. Hentet fra: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1054139X09003814>
- Ulfrstad, L.M. (1993). *Forebygging på tvers? Organisering og arbeidsprosesser i prosjektene "samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak."* Hentet fra: <https://ask.bibsys.no/ask2/html/?sourcetag=biblio&cql=cql.serverChoice%20all%20'Forebygging%20p%C3%A5%20tvers?%20Organisering%20og%20arbeidsprosesser%20i%20prosjektene%20%E2%80%9Dsamordning%20av%20lokale%20kriminalitet%20forebyggende%20tiltak'>
- Willumsen, E. (2008). Interprofessional collaboration – a matter of differentiation and integration? Theoretical reflections based in the context of Norwegian childcare. *Journal of Interprofessional Care, 22*(4), 352-363. doi:10.1080/13561820802136866
- Willumsen, E. (Red.). (2009). *Tverrprofesjonelt samarbeid i praksis og utdanning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Willumsen, E., & Hallberg, L. (2003). Interprofessional collaboration with young people in residential care: some professional perspectives. *Journal of Interprofessional Care, 17*(4), 389-400. Hentet fra: <http://informahealthcare.com/doi/pdf/10.1080/13561820310001608212>
- Willumsen, E., & Skivenes, M. (2005). Collaboration between service users and professionals: Legitimate decisions in child protection – a Norwegian model. *Child & Family Social Work, 10*(3), 197-206. doi: 10.1111/j.1365-2206.2005.00371.x
- Winsvold, A. (2011). *Evaluering av prosjektet sammen for barn og unge – bedre samordning av tjenester til utsatte barn og unge* (NOVA Rapport 18/11). Hentet fra: http://www.nova.no/asset/4805/1/4805_1.pdf
- Ødegård, A. (2007). Time used on interprofessional collaboration in child mental health care. *Journal of Interprofessional Care, 21*(1), 45-54. doi:10.1080/13561820601087914
- Ødegård, A. & Willumsen, E. (2011). Felles innsats eller solospill? En kvalitativ studie om tjenesteyteres samarbeid omkring barn og unge. *Norges barnevern, 88*(4), 188-199. Hentet fra: http://www.idunn.no/file/ci/51762188/tnb_2011_04_pdf.pdf

Vedlegg

1. Informasjonsskriv og samtykkeerklæring
2. Intervjuguide
3. Godkjennelse NSD

1. Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Forespørsel om å delta i intervju i forbindelse med masteroppgave

Vi er to masterstudenter i barnevern ved universitetet i Bergen og holder nå på med avsluttende masteroppgaver. Temaet for oppgavene er tverrfaglig samarbeid og forebyggende arbeid i SLT. Vi er interessert i å finne ut hvilke erfaringer barnevernledere, som er tilknyttet en koordineringsgruppe i SLT, har med dette arbeidet. Og hvordan SLT har påvirket barnevernets tverrfaglige samarbeid og forebyggende arbeid.

For å finne ut av dette ønsker vi å intervju 8 barnevernledere som er tilknyttet en koordineringsgruppe. Vi vil bruke båndopptaker og ta notater under intervjuet. Intervjuet vil ta omtrent en time og 30 min, og vi blir sammen enige om tid og sted.

Det er frivillig å være med og du har mulighet til å trekke deg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg vil alle innsamlede data om deg bli anonymisert. Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i den ferdige oppgaven. Opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig, innen utgangen av desember 2013.

Dersom du har lyst å være med på intervjuet, er det fint om du skriver under på den vedlagte samtykkeerklæringen og sender den til oss.

Hvis det er noe du lurer på kan du ringe oss på 95949177/40313013, eller sende en e-post til stine.waalberg@gmail.com eller kristikaldheim@hotmail.com. Du kan også kontakte vår veileder Ragnhild Bjørknes ved HEMIL-senteret på tlf 55583228.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD).

Med vennlig hilsen

Kristi Kaldheim og Stine Wålberg

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og er villig til å delta i studien.

Signatur

Telefonnummer

2. Intervjuguide

Innledende spørsmål:

- Hvor lenge har du jobbet i barnevernet?
- Når ble SLT implementert i din kommune?
- Hvordan er SLT organisert i din kommune? Og hvilke aktører deltar?
- Hvor lenge har du vært involvert i SLT?
- Hvor ofte samles koordineringsgruppen?

Tverrfaglig samarbeid

På hvilken måte har SLT påvirket det tverrfaglige samarbeidet for det kommunale barnevernet?	<ul style="list-style-type: none">- Hva legger du i begrepet tverrfaglig samarbeid?- Kan du fortell om dine erfaringer med tverrfaglig samarbeid i SLT.
Hvilke faktorer vil du si at fremmer det tverrfaglige samarbeidet? Og hvilke faktorer vil du si at hemmer det tverrfaglige samarbeidet?	<ul style="list-style-type: none">- Hvordan opplever du at taushetsplikten påvirker det tverrfaglige samarbeidet med andre aktører?- Er mangel på ressurser en faktor som hemmer tverrfaglig samarbeid? I så fall på hvilken måte?
Har barnevernet implementert forebygging og tverrfaglig samarbeid i sine fagplaner?	<ul style="list-style-type: none">- Hvilke retningslinjer ligger til grunn for tverrfaglig samarbeid?- Hvor stort fokus er det på å arbeide forebyggende gjennom tverrfaglig samarbeid i din barneverntjeneste?
Opplever du at de ulike aktørene som samarbeider i SLT har felles	<ul style="list-style-type: none">- På hvilken måte påvirker problemforståelsen det tverrfaglige

<p>problemforståelse?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - samarbeidet?
<p>Hva er barnevernets rolle og oppgaver i det tverrfaglige samarbeidet?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Er barnevernet en aktiv aktør i det tverrfaglige samarbeidet i SLT? - I hvilken grad blir barnevernets kunnskap og vurderinger etterspurt og vektlagt i det tverrfaglige samarbeidet i SLT? - Hva kunne vært gjort annerledes for at det tverrfaglige samarbeidet i SLT skulle fungert ennå bedre på tvers av etater og profesjoner? - Og hva mener du at barnevernet kunne gjort annerledes i det tverrfaglige samarbeidet i SLT?

3. Godkjennelse fra NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfages gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Ragnhild Bjørknes
HEMIL-senteret
Universitetet i Bergen
Christiesgt. 13
5015 BERGEN

Vår dato: 02.10.2012

Vår ref: 31637 / 3 / SSA

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 27.09.2012. Meldingen gjelder prosjektet:

31637	<i>Kommunalt barneverns erfaringer med forebyggende arbeid og tverrfaglig samarbeid i SLT</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Universitetet i Bergen, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Ragnhild Bjørknes</i>
Student	<i>Kristi Kaldheim</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, eventuelle kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.12.2013, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Sondre S. Arnesen

Sondre S. Arnesen tlf: 55 58 25 83
Vedlegg: Prosjektvurdering
Kopi: Kristi Kaldheim, Jonas Reins gate 9a, 5008 BERGEN

Avdelingskontorer / District Offices

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, SVE, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@svu.uit.no

Ifølge prosjektmeldingen skal det innhentes skriftlig samtykke basert på muntlig og skriftlig informasjon om prosjektet og behandling av personopplysninger. Personvernombudet finner informasjonsskrivet tilfredsstillende utformet i henhold til personopplysningslovens vilkår.

Innsamlede opplysninger registreres på privat pc. Personvernombudet legger til grunn at veileder og student setter seg inn i og etterfølger Universitetet i Bergen sine interne rutiner for datasikkerhet, spesielt med tanke på bruk av privat pc til oppbevaring av personidentifiserende data.

Prosjektet skal avsluttes 31.12.2013 og innsamlede opplysninger skal da anonymiseres og lydopptak slettes. Anonymisering innebærer at direkte personidentifiserende opplysninger som navn/koblingsnøkkel slettes, og at indirekte personidentifiserende opplysninger (sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. yrke, alder, kjønn) fjernes eller grovkategoriseres slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes i materialet.